

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
Eraõiguse osakond

Gerda Esko

**PUHTMAJANDUSLIKUST KAHJUST TULENEVATE
LEPINGUVÄLISE KAHJU HÜVITAMISE NÕUETE
RAHVUSVAHELISE VALIKULISE KOHTUALLUVUSE MÄÄRAMISE
KRITERIUMID BRÜSSEL I BIS MÄÄRUSE ALUSEL**

Magistritöö

Juhendaja
Dr. iur. Karin Sein

Tallinn
2022

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. KOHTUALLUVUSE MÄÄRAMINE KAHJU TEKITANUD SÜNDMUSE TOIMUMISE PAIGA JÄRGI	9
1.1 Kohtualluvus panga- või investeerimiskontol avalduva kahju puhul	9
1.2 Konkurentsi kahjustavast tegevusest tulenevate kahju hüvitamise nõuete kohtualluvus	15
2. KOHTUALLUVUS KAHJU TEKKIMISE PAIGA JÄRGI	22
2.1 Panga- ja investeerimiskontol avalduvast kahjust tulenevate kahju hüvitamise nõuete kohtualluvus	22
2.2 Konkurentsi kahjustavast tegevusest tulenevate kahju hüvitamise nõuete kohtualluvus	35
3. EUROOPA KOHTU PRAKTIKA VASTAVUS RAHVUSVAHELISE KOHTUALLUVUSE EESMÄRKIDELE	46
KOKKUVÕTE	55
PURE ECONOMIC LOSS AND THE JURISDICTION FOR TORT UNDER THE BRUSSELS I (RECAST) REGULATION	60
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	66

SISSEJUHATUS

Välismaise elemendiga kohtuasja lahendamisel tekib päevakorda kohtualluvuse küsimus¹. Euroopa Liidus on rahvusvahelise kohtualluvuse reeglid sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1215/2012² (edaspidi Brüssel I bis või määrus), mille eesmärgiks on lihtsustada ja tugevdada liidus elavate isikute õiguskaitset tsiviilasjades³. Brüssel I bis preambula punktides 15, 16 ja 34 tuleneb, et kohtualluvuse eeskirjad peavad olema hästi prognoositavad; toetuma tihedale seosele kohtu ja menetluse vahel, mis aitaksid kaasa tõrgeteta õigusemõistmisele; ning määruse ja kohtupraktika tõlgendused peavad olema järjepidevad.⁴

Brüssel I bis määruses sätestatud kohtualluvuse eeskirjad on liigitatud üldiseks, erandlikuks ja valikuliseks kohtualluvuseks.⁵ Määruse artiklis 4 on sätestatud kohtualluvuse üldreegel, mille kohaselt võib hageja pöörduda selle paiga kohtusse, kus on kostja alaline elukoht⁶. Artiklid 7-9 annavad hagejale lisaks üldise kohtualluvuse võimalusele õiguse hageda kostjat ka valikulise kohtualluvuse sätete alusel muus vastavas kohas, mille eesmärgiks on anda hagejale valik, millisesse kohtusse kostja vastu pöörduda⁷. Sellise valiku puhul on tegemist hageja diskretsiooniotsusega, mis annab hagejale sisuliselt kahekordse võimaluse kohtualluvuse valikul, mistõttu on seda loetud ka hagejat soodustavaks kohtualluvuse eeskirjaks⁸.

Brüssel I bis määruse artikkel 7 punkt 2 annab hagejale lepinguvälise kahju puhul õiguse pöörduda kostja vastu kohtusse, kus kahju tekitanud juhtum on toimunud või võib toimuda. Väljakujunenud kohtupraktikas on leitud, et mõiste „lepinguvälise kahju” hõlmab kõiki hagesid, mille eesmärk on kindlaks teha kostja vastutus ja mis ei ole „lepingutega seotud asjad”⁹.

---

¹ Ilona Nurmela jt. Rahvusvahelise eraõigus, 3., täiendatud trükk. Tallinn: AS Juura. 2008, lk 228.

² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1215/2012, 12. detsember 2012, kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil ja kaubandusajades. – ELT L 351

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1215/2012, preambula punkt 3.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1215/2012.

⁵ Ilona Nurmela jt, lk 232.

⁶ U. Magnus, P. Mankowski. Brussels Ibis Regulation. European Commentaries on Private International Law, Commentary. Sellier: European Law Publishers. 2016, lk 108 komm.3-4; Wolde, Mathijs H. Ten, and Kirsten C. Henckel. The ECJ's Interpretation of Article 5 (3) Brussels I Regulation: A Carefully Balanced System of Jurisdictional Rules. IJPL 3 (2013): 195.

⁷ U. Magnus, P. Mankowski 2016, lk 153.

⁸ *Ibid* 2016, lk 277 komm. 252.

⁹ EKO C-334/00, *Fonderie Officine Meccaniche Tacconi SpA versus Heinrich Wagner Sinto Maschinenfabrik GmbH (HWS)*, ECLI:EU:C:2002:499, p 21.

Vastutus lepinguvälise kahju puhul järgneb üksnes juhul, kui tuvastatakse põhjuslik seos kahju ja kahju tekitanud sündmuse vahel¹⁰.

Määrusest ega selle ettevalmistavatest materjalidest ei tulene täpsemalt, mida mõistetakse termini „kahju tekitanud juhtum on toimunud või võib toimuda“ all, mistõttu tuleb selle sisu selgitada tõlgendamise kaudu. Kuivõrd selliseid juhtumeid, mis kuuluvad lepinguvälise kahju asjade hulka on palju ning väga erinevaid, on Euroopa Kohtul tulnud seda sätet tõlgendada väga erinevas kontekstis, sealhulgas kontekstis, millele määruse artikli vastuvõtmise ajal ei mõeldud.¹¹

Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast, mis esmalt otsustati kohtuasjas *Handelskwekerij G. J. Bier BV versus Mines de potasse d'Alsace SA*¹² (edaspidi *Bier*), tuleneb suunis, et Brüssel I bis artikli 7 lõikes 2 sisalduvat mõistet „kahju tekkimise paik või tõenäoline tekkimise paik“ tuleb käsitada nii, et see hõlmab kaht eri paika, nii kahju tekkimise paika (*Erfolgsort*) kui ka kahju põhjustanud sündmuse paika (*Handlungsort*) ning kui need asukohad on erinevad, on hagejal õigus esitada hagi omal valikul kas ühe või teise paiga kohtusse¹³. Euroopa Kohus on ka täpsustanud, et kahju tekitanud sündmuse toimumise paiga ja kahju tekkimise koha puhul ei ole eesmärgiks, et menetlev kohus neid võrdleks ja sobivama valiks, vaid mõlemad kohad võivad vastavalt asjaoludele anda menetluse otstarbekusest tulenevalt vajalikke juhiseid asja lahendamiseks¹⁴.

Õiguskirjandusest on välja toodud asjaolu, mille kohaselt on Euroopa Kohus nimetatud sätte tõlgendamisel teinud vastuolulisi lahendeid¹⁵, mistõttu on keeruline aru saada, millised on

---

¹⁰ EKo 21/76, *Handelskwekerij G. J. Bier BV versus Mines de potasse d'Alsace SA*, ECLI:EU:C:1976:166, p 16; EKo C-189/08, *Zuid-Chemie BV versus Philippo's Mineralenfabriek NV/S.A.* ECLI:EU:C:2009:475, p 28.

¹¹ Jenard, P. (1979). Report on the protocols on the interpretation by the Court of Justice of the Convention of 29 February 1968 on the mutual recognition of companies and legal persons and of the Convention of 27 September 1968 on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters, signed at Luxembourg 3 June 1971. Official Journal C 59, 5 March 1979, lk 26.

¹² Kohtuasi 21-76, *Bier*.

¹³ Kohtuasi 21-76, *Bier*, p 16; EKo C-45/13, *Andreas Kainz versus Pantherwerke AG*, EU:C:2014:7, p 23. EKo C-451/18, *Tibor-Trans Fuvarozó és Kereskedelmi Kft. versus DAF TRUCKS N.V.*, EU:C:2019:635, p 25); U. Magnus, P. Mankowski 2016, lk 276, komm 251; W. Mathijs H. Ten, K.C. Henckel, lk 212.

¹⁴ EKo C-375/13, *Harald Kolassa versus Barclays Bank plc.*, ECLI:EU:C:2015:37, p 50; EKo C-304/17, *Helga Löber versus Barclays Bank PLC.*, ECLI:EU:C:2018:701, p 32.

¹⁵ Lehmann, M. CJEU in *Effectenbezitters v. BP: Jurisdiction for Collective Actions Based on Incorrect Investor Information*. - European Association of Private International Law; Bochove, L., Haentjens, M., *Effectenbezitters: New Efforts to Localise the Place of Damage*. – The

Brüssel I bis artikkel 7 punkti 2 alusel kohtualluvuse määratlemisel otsustavateks teguriteks. Teisisõnu, on ebaselge, mida mõistetakse kahju tekitanud sündmuse toimumise paiga ning kahju tekkimise paiga all. Selline ebaselgus tõstatab kahtluse, kas Euroopa Kohus on järginud kohtupraktika kujundamisel õiguskindlust kui määruse ühte olulisemat eesmärki¹⁶.

Eriti problemaatiline on olukord aga puhtmajandusliku kahju puhul, kuna sel juhul ei ole tegemist isiku ega asja materiaalse kahjustamisega ning füüsilise kahjustuse puudumine muudab kahju tekkimise koha kindlakstegemise keerulisemaks.¹⁷ Rooma II määruse¹⁸ tõlgendamisel, mille tõlgendusi tuleb arvesse võtta ka Brüssel I bis määruse tõlgendamisel¹⁹, preambuli punktis 17 mainitakse isiku- ja varakahjusid ning sätestatakse, et nendega seotud majanduslik kahju on üksnes kahju kaudne tagajärg. Siiski ei vasta see küsimusele, kuidas tuleb käituda olukorras, kus kahju ei ole seotud ei isiku- ega varakahjuga, vaid ilmneb üksnes puhtmajandusliku kahjuna.

Näiteks on Euroopa Kohus kohtuasjas Kolassa²⁰ märkinud, et kui hageja elu- või asukoht langeb kokku asjaomase investeerimiskonto asukohaga, millel kahju ilmnes, võib sellest kohtualluvuse omistamiseks piisata. Teisalt on kohtuasjas Universal Music²¹ kohus selle ühendavate kriteeriumite kombinatsiooni tagasi lükanud ning märkinud, et selles asjas ei esinenud Kolassa kohtuasjas esinenud erilisi asjaolusid, täpsustamata mis need erilised asjaolud on. Seetõttu on ühelt poolt ka leitud, et varalise kahju puhul, mis seisneb üksnes finantsvara vähenemises, ei ole kahju tekkimise paiga (*Erfolgsort*) määratlemine asjakohane ning sellest tuleks loobuda, sest rahaline kahju ei ole loogiliselt lokaliseeritav²². Teiselt poolt on leitud, et

---

European Association of Private International Law; Lehmann, M. CJEU in *Effectenbezitters v. BP: Jurisdiction for Collective Actions Based on Incorrect Investor Information*.

¹⁶ EKO, C-103/05, *Reisch Montage AG versus Kiesel Baumaschinen Handels GmbH*, ECLI:EU:C:2006:471, p 24.

¹⁷ Lehmann, M. CJEU in *Effectenbezitters v. BP: Jurisdiction for Collective Actions Based on Incorrect Investor Information*. - European Association of Private International Law.

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu Määrus (EÜ) nr 864/2007, 11. Juuli 2007, lepinguväliste võlasuhtete suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma II). – EL T L 199.

¹⁹ Bochove, L. Purely Economic Loss In Conflict Of Laws: The Case of Tortious Interference With Contract. - The Journal Nederlands Internationaal Privaatrecht (NIPR) 2016, issue 3, lk 7.

²⁰ C-375/13, *Kolassa*, p 50.

²¹ EKO C-12/15, *Universal Music International Holding BV versus Michael Tétéreault Schilling jt*, ECLI:EU:C:2016:449, 38-39.

²² EKO C-709/19, *Vereniging van Effectenbezitters versus BP plc.*, kohtujurist Campos Sánchez-Bordona ettepanek, p 46; EKO C-12/15, *Universal Music International Holding BV versus Michael Tétéreault Schilling, Irwin Schwartz, Josef Brož*, kohtujurist Szpunari ettepanek, p 38; Hartley, T. C. (2018). Jurisdiction in tort claims for non-physical harm under Brussels 2012, Article 7 (2). *International & Comparative Law Quarterly*, 67(4), 987-1003; W. Mathijs H. Ten, K.C. Henckel, lk 220.

selline puhtmajandusliku kahju lokaliseerimine on siiski võimalik²³ ning ka Euroopa Kohus praktikast võib püüdeid selle poole järeltada.

Käesolev teema on praegusel juhul vägagi aktuaalne. Esiteks on globaalses ühiskonnas ning Euroopa Liidu vaba turgu soodustavas majanduskeskkonnas erinevate äriliste otsustuste tegemine üleliiduliselt tavapärane. Sellest tulenevalt on ka lepinguvälise puhtmajandusliku kahju tekkimine sageli esineda võiv sündmus. Teiseks, kuivõrd Brüssel I bis määruse artikkel 7 punkt 2 on väheütleb, on ka kohtupraktika vastuoluline, mistõttu tuleb vastuseid leida sätte analüüsimisega.

Eelnevast tulenevalt on vajalik uurida, mille alusel tuleb kahju tekitanud juhtumi toimumise kohta Brüssel I bis määruse artikkel 7 punkti 2 mõistes tõlgendada. Autori hinnangul on ka Eestis vajalik teada, millistel kriteeriumitel on hagejal võimalik lepinguvälise puhtmajandusliku kahju puhul enda kodukohas soodsama kohtualluvuse alusel hageda ning millistel juhtudel tuleb pöörduda kostja elu- või asukohajärgsesse kohtusse.

Käesoleva töö eesmärgiks on välja selgitada, mida on Euroopa Kohus mõistnud Brüssel I bis määruse artikli 7 punktis 2 sisalduva mõiste „kahju tekitanud juhtum on toimunud“ all ning olemasolevat kohtupraktikat kriitiliselt hinnata. Teisisõnu, vaadatakse milliste ühendavate faktorite alusel tuleks Euroopa Kohtu arvates puhtmajandusliku kahju puhul kahju tekitanud sündmuse paika ja kahju tekkimise paika määratleda. Sealhulgas tehakse kindlaks, millistel juhtudel on hagejal võimalik pöörduda enda elu- või asukohajärgsesse kohtusse ning kas Euroopa Kohus on enda praktika kujundamisel järginud Brüssel I bis eesmärgi ning olnud järjepidev. Sarnasel teemal on tehtud magistritöö²⁴ Merilin Sepp poolt, mis keskendus kohtualluvuse määramisele au haavamise kontekstis. Käesolev töö keskendub üksnes puhtmajanduslikust kahjust tulenevate kahju hüvitamise nõuete kohtualluvuse kindlaksmääramise kriteeriumitele. Puhtmajanduslik kahju selle töö mõistes on kahju, mis ei ole tekkinud isiku- või vara kahjustamise tagajärjel, vaid seisneb puhtalt rahalises kahjus. Autorile teadaolevalt ei ole puhtmajanduslikust kahjust lähtuvaid rahvusvahelise kohtualluvuse analüüse varasemalt tehtud, mistõttu on töö uudne.

Autor püstitab järgnevad uurimisküsimused: milliseid kriteeriumeid on Euroopa Kohus pidanud puhtmajandusliku kahju puhul asjakohasteks ühendavateks faktoriteks kohtualluvuse omistamiseks artikkel 7 punkti 2 alusel; seejuures vaadatakse lisaks kas ja millistel

---

²³ W. Mathijs H. Ten, K.C. Henckel, lk 220.

²⁴ Merilin Sepp. Au haavamine internetis ja sellest tulenevate nõuete rahvusvaheline kohtualluvus. Magistritöö. Juhendaja Karin Sein. Tallinn: Tartu Ülikool 2016.

kriteeriumitel on Euroopa Kohus pidanud õigustatuks andma hagejale soodsama kohtualluvuse võimaluse tema elu- ja asukohas; ning viimaks kas Euroopa Kohus on nende kriteeriumite kohaldamisel järginud Brüssel I bis määruse eesmärke ning olnud nende kriteeriumite kohaldamisel järjepidev tagades õiguskindluse põhimõtet.

Töö eesmärgi saavutamiseks analüüsib töö kirjutaja Euroopa Kohtu lahendeid ja õiguskirjandust ning selgitab välja, kuidas on Euroopa Kohus Brüssel I bis määruse artiklis 7 punktis 2 sisalduvat mõistet „koht, kus kahju tekitanud juhtum on toimunud või võib toimuda“ puhtmajanduslikust kahjust tulenevate nõuete puhul sisustanud. Selleks analüüsib töö kirjutaja Euroopa Kohtu lahendeid kahju põhjustanud sündmuse toimumise paiga ning kahju tekkimise paigast lähtuvalt. Samuti teeb kindlaks milliseid asjaolusid arvesse võttes on kohus just sellistele järeldustele jõudnud.

Brüssel I bis määrus tõlgendamise puhul peab autor vajalikuks lisada, et kuivõrd Brüssel I bis määruse põhjenduse 34 kohaselt tunnistati sellega kehtetuks ja asendati nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määrus (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades²⁵ (Brüssel I määrus), millega oli omakorda asendatud 27. septembri 1968. aasta konventsioon kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades²⁶ (Brüssel konventsioon), mida on muudetud järjestikuste konventsioonidega uute liikmesriikide ühinemise kohta kõnealuse konventsiooniga, siis kehtib Euroopa Kohtu poolt viimati nimetatud õigusaktide sätetele antud tõlgendus ka Brüssel I bis puhul, kuivõrd vastavaid sätteid on võimalik pidada „samaväärseteks“. Brüsseli konventsiooni ja Brüssel I määruse puhul oli tegemist artikkel 5 punktiga 3, mis praegu kehtivas Brüssel I bis määruses on artikkel 7 punkt 2. Seega kasutakse töös ka Brüsseli konventsiooni ja Brüssel I määruse kehtivuse ajal sätte kohta tehtud tõlgendusi. Kuigi üldiselt on tegemist samasisulise sättega, on lisanud Brüssel I bis määruse preambulasse punkt 16, millel on käesolevas töös artikli 7 punkti 2 tõlgendamisel ka väga oluline tähendus.

Magistritöös kasutatakse kombineeritud uurimismeetodit, mis väljendub kohtupraktika empiirilise analüüsi teostamises kõrvutades seda teoreetilises kirjanduses käibivate lahendusmudelitega. Töös kasutatakse allikatena eelkõige Euroopa Kohtu kohtupraktikat, Brüssel I bis määrust, määruse kommenteeritud väljaandeid ja teaduskirjandust.

---

²⁵ Nõukogu Määrus (EÜ) nr 44/2001, 22. detsember 2000, kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades. – EÜT L 012.

²⁶ 1968 Brussels Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters (consolidated version) EÜT C 27, 26.1.1998, lk 1—33.

Töö koosneb kolmest peatükist. Esimese peatükis lähtub autor kohtualluvuse määramisest kahju tekitanud sündmuse toimumise paigast lähtuvalt ning vaatab milliseid tegureid arvesse võttes on Euroopa Kohus kohtualluvust omistanud. Esimene peatükk jaguneb omakorda kaheks alapeatükiks, mis on jaotatud kahju laadi põhiselt vastavalt panga- ja investeerimiskontol avalduva kahju ning konkurentsi kahjustavast tegevusest tulenevate kahju hüvitamise nõuete kohtualluvuse järgi. Teises peatükis keskendub autor kahju tekkimise paiga kriteeriumite välja selgitamisele; see on samuti jaotatud samadel alustel kaheks alapeatükiks nagu esimene peatükk. Kolmandas peatükis vaadeldakse Euroopa Kohtu praktika vastavust rahvusvahelise kohtualluvuse eesmärkidele, täpsemalt kas Euroopa Kohus on kohtualluvuse omistamise kriteeriumite kujundamisel ja kohaldamisel järginud Brüssel I bis määruse olulisi põhimõtteid ja taganud sellest tulenevalt õiguskindlust liikmesriigis elavate isikute õiguskaitse tugevdamiseks.

Märksõnad: lepinguväline kahju, rahvusvaheline valikuline kohtualluvus, kahju tekitanud sündmuse toimumise paik, kahju tekkimise koht, puhtmajanduslik kahju.

1. KOHTUALLUVUSE MÄÄRAMINE KAHJU TEKITANUD SÜNDMUSE TOIMUMISE PAIGA JÄRGI

1.1 Kohtualluvus panga- või investeerimiskontol avalduva kahju puhul

Euroopa Kohus ei ole puhtmajanduslikust kahjust tulenevate kahju hüvitamise nõuete, mis on avaldunud panga- või investeerimiskontol kahju sündmuse toimumise paiga valguses otseselt ja põhjalikult analüüsinud. Küll aga on kohus kahes teemasse puutavas lahendis kahju sündmuse toimumise paigast lähtuvalt kinnitanud poolte seisukohti või olemata vaidluse esemeks, seda lihtsalt märkinud.

Nimelt käsitles kohus lühidalt kahju tekitanud sündmuse toimumise paika puhtmajandusliku kahju puhul, mis avaldus pangakontol, kohtuasjas Harald Kolassa versus Barclays Bank PLC²⁷ (edaspidi Kolassa). Selles kaasuses omandas Harald Kolassa (edaspidi hageja) tarbijana Austria panga kaudu X1 Global EUR Index sertifikaate, mille emitent on Barclays Bank (edaspidi kostja), asukohaga Londonis ja filiaaliga Frankfurdis.²⁸ Sertifikaatide emiteerimisel levitas kostja dateeritud põhiprospekti, sh Austrias. Peale seda toimus avalik pakkumine võlakirjade märkimiseks, seejärel emissioon ning määrati ka tagasimakse tähtaeg, pärast mida oli võimalik leping üles öelda. Sertifikaadid olid vormilt esitajavõlakirjad, mille väärtus ja tagasimakstav summa arvutati indeksi alusel, mis moodustus mitme alusfondi portfelliga nii, et väärtus on seotud otseselt selle portfelliga.²⁹ Investeeringu tulemusena oli hageja investeeritud raha suuremas osas kadunud ning sertifikaadid muutusid väärtusetuks. Hageja esitas Austria kohtusse hagid nii lepinguelse, lepingulise kui ka lepinguvälise vastutuse alusel põhjendades, et kui kostja oleks käitunud õiguspäraselt, st täitnud seadusjärgseid teavitamiskohustusi, ei oleks hageja oma raha sellisel viisil investeerinud.³⁰

Kuigi peamiselt analüüsis Euroopa Kohus selles kaasuses kahju tekkimise paika, mida autor ka järgmises peatükis käsitleb, vaatas kohus tegelikult ka, kas hageja elukohta kui tema vara asukohta saab antud juhul pidada kahju põhjustanud sündmuse paigaks. Kahju põhjustanud sündmuseks selles kaasuses peeti otsuse tegemist prospekti ja investorite teavitamisega seotud kostjal lasunud seadusjärgsete kohustuse rikkumise ehk puuduliku prospekti levitamise kohta. Selle kohta märkis kohus, et sellise rikkumise kohaks, kus tegevus või tegevusetus aset leidis, ei saa pidada kahjustatud investori elukohta, kuivõrd ei nähtu, et otsused kostja pakutud

---

²⁷ C-375/13, Kolassa.

²⁸ *Ibid*, p 12.

²⁹ *Ibid*. p-d 13-14.

³⁰ *Ibid*, p 16.

investeeringisviiside ja nendega seotud prospektide ehk puuduliku prospekti levitamise kohta oleks tehtud selles liikmesriigis, kus hageja elas.³¹

Seega leidis Euroopa Kohus kõnealuses asjas, et kahju põhjustanud sündmuse toimumise paiga määramiseks puhtmajandusliku kahju puhul, mis avaldub panga- või investeeringiskontol, on oluline, kus on kostja vastu võtnud otsused kahjuliku tegevuse või tegevusetuse teostamiseks. Kohus ei pidanud sündmuse toimumise paiga määratlemisel hageja elukohta ühendavaks faktoriks, mille alusel kahju põhjustanud sündmusest tulenevalt hagejale soodustav kohtualluvus anda. Piisavaks ei olnud ka täiendav asjaolu, mille kohaselt puudulikku prospekti levitati ka Austrias, st hageja elukohas, sest kohtu hinnangul ei olnud kahju põhjustanud sündmuseks mitte puuduliku prospekti levitamine, vaid sellise puuduliku prospekti levitamise algne otsustamine.

Autor ei nõustu kohtu seisukohaga, mille kohaselt peaks kahju põhjustanud sündmuse paiga määrama kindlaks kahjustava tegevuse otsustamise hetkest. Arusaamatuks jääb, miks ei võiks kahju põhjustanud sündmuseks pidada puuduliku prospekti levitamist, mida kostja tegi muulhulgas Austrias, st hageja elukohas. Autori hinnangul on üksnes otsuse tegemine puudulike prospektide levitamise kohta ebapiisav selleks, et lugeda seda kahju põhjustanud sündmuseks, kuna selline kriteerium on ebakindel ning tegeliku kahju tekkimise ahelas liiga kaugel, et põhjusliku seose nõuet täita.

Nimelt on leitud, et lepinguvälise kahju puhul järgneb vastutus üksnes juhul, kui tuvastatakse põhjuslik seos kahju ja kahju tekitanud sündmuse vahel³². Asjaoludest tulenevalt soetas hageja kõnealused sertifikaadid Austrias ehk enda elukohas põhjusel, et kostja oli puudulikke prospekte seal levitanud. See tähendab, et kuna hageja tegi kindla ja pöördumatu otsuse³³ investeeringu tegemiseks Austrias ning pelgalt otsuse tegemise hetkel poleks sertifikaate osta saanud, saab autori hinnangul kahjustavaks tegevuseks kui kahju põhjustanud sündmuseks lugeda puudulike prospektide levitamist Austrias, sest just see oli põhjus, miks hageja investeeringu tegi ning hiljem kahju kannatas, mistõttu on järgitud ka põhjusliku seose nõue. Samuti on tegemist ebakindla ühenduspunktiga põhjusel, et otsuseid mingi kahjustava tegevuse tegemiseks saab teha ükskõik kus, kaasaarvatud kohtades, mis hiljem ei seostu kahju, kahju tekitaja ega kahju kannatanuga.

---

³¹ *Ibid*, p 53.

³² Kohtuasi 21/76, *Bier*, p 16; C-189/08, *Zuid-Chemie*, p 28 ja seal viidatud kohtupraktika.

³³ EKO C-12/15, *Universal Music International Holding BV versus Michael Tétéreault Schilling jt*, ECLI:EU:C:2016:449, p 31.

Lisaks ei ole selline koht nagu otsuse tegemine kahjustava tegevuse kohta hagejale ettenähtav, mis on otseselt vastuolus määruse eesmärkidega, mille kohaselt peab hagejal olema võimalik kergelt kindlaks teha kohus, mille poole pöörduda.³⁴ Autori hinnangul ei ole otsuse tegemise koht paljudel juhtudel üldse hagejale kindlaks tehtav, mistõttu on tegemist väga ebakindla kriteeriumiga.

Veelgi enam, kui lähtuda kohtu pakutud „algse otsuse tegemise“ kriteeriumist, viiks see ka palju viidatud tulemile³⁵, mille kohaselt ei erineks kahju põhjustanud sündmuse toimumise paik Brüssel I bis määruse artikkel 7 punkti 2 mõistes üldisest kohtualluvusest artikkel 4 mõistes ning valikulise kohtualluvuse võimalus võib muutuda sisutühjaks³⁶. Seda eriti juhul, kui loobuda puhtmajandusliku kahju puhul kahju tekkimise koha kindlaksmääramisest, mis on vägagi aktuaalne küsimus³⁷.

Autori prospekti levitamisest lähtuvat seisukohta on toetatud ka õiguskirjanduses³⁸. Nimelt peetakse kahju tekitanud sündmuse toimumise kohaks kohta, kus kahjustav sündmus alguse sai ja kus tegu sooritati³⁹. Pelgalt otsuse tegemisega kahjustava tegevuse või tegevusetuse kohta ei ole tegu tegelikult toime pandud. Hageja ei oleks saanud sellise otsustuse vastuvõtmise hetkel sertifikaate osta, vaid tegelik otsus investeringu tegemiseks, mis tõi hilisemalt kaasa kahju, sai tekkida alles puudulike prospektide levitamisel. Ka erialakirjanduses on asutud seisukohale, et oluline on lähtuda tegutsemiskohast, kuna just see koht on lepinguvälise kahju tekitanud sündmuse aluseks.⁴⁰ Euroopa Kohus on ka teistes kahju tekitava sündmuse toimumise paika käsitlevates lahendites leidnud, et kahjustava tegevuse lõplikus on oluline⁴¹. Teisalt on

---

³⁴ W. Mathijs H. Ten, K.C. Henckel, lk 215.

³⁵ U. Magnus, P. Mankowski 2016, lk 277, komm 251 3.a)aa); EKo C-68/93, p 36, Fiona Shevill, Ixora Trading Inc., Chequepoint SARL ja Chequepoint International Ltd versus Presse Alliance SA, ECLI:EU:C:1995:61; Kohtuasi 21/76, Bier, p-d 20 ja 23; C-189/08, *Zuid-Chemie*, p 31.

³⁶ EKo 7.03.1995, C-68/93, Fiona Shevill, Ixora Trading Inc., Chequepoint SARL and Chequepoint International Ltd versus Presse Alliance SA., kohtujurist Darmon ettepanek, p 106

³⁷ Bochove, L., Haentjens, M., *Effectenbezitters: New Efforts to Localise the Place of Damage*. – The European Association of Private International Law; Lehmann, M. CJEU in *Effectenbezitters v. BP: Jurisdiction for Collective Actions Based on Incorrect Investor Information*.

³⁸ Lehmann, M. *Prospectus liability and private international law—Assessing the landscape after the CJEU’s Kolassa ruling (Case C-375/13)*. - *Journal of Private International Law*, 12(2), lk-d 334-335; W. Mathijs H. Ten, K.C. Henckel, lk 214.

³⁹ C-68/93, *Shevill*, p 24; W. Mathijs H. Ten, K.C. Henckel, lk 213.

⁴⁰ U. Magnus, P. Mankowski. *Brussels Ibis Regulation. European Commentaries on Private International Law, Commentary*. Sellier: European Law Publishers. 2007, lk 196.

⁴¹ Nimelt rõhutas Euroopa Kohus kokkuleppe lõplikust ka kohtuasjas EKo C-352/13, *Cartel Damage Claims Hydrogen Peroxide SA (CDC) versus Evonik Degussa GmbH, Akzo Nobel*

õiguskirjanduses ka leitud, et kahju tekitanud sündmuse toimumise paiga kindlaks määramisel tuleb lähtuda sündmuse kõige algsemast kohast⁴² nagu kohus ka antud juhul tegi.

Lisaks oleks puuduliku prospekti levitamise käsitlemine kahjustava sündmusena ettenähtav nii hagejale kui ka kostjale. Kostjale on see ettenähtav põhjusel, et ta on oma tegevuse Austriasse suunanud⁴³ ning puudulikke prospekte, mille alusel investeerimisotsuseid tehti, seal levitanud. Samuti vastaks selline lähenemine tiheda seose kriteeriumile, sest kui käsitada kahjustava sündmusena puuduliku prospekti levitamist, oleks menetluse otstarbeka korraldamise huvides prospekti levitamise kui kahjustava tegevuse kohta vajalike tõendite kogumine ja hindamine kergeim just selles kohas.

Ka kohtujurist⁴⁴ leidis samas asjas, et prospekti avaldamine liikmesriigis võib olla kohtualluvuse aluseks⁴⁵ ning soovitas lähtuda kohtuasjast Shevill⁴⁶ tulenevast lähenemisest, mille kohaselt võib kannatanu ajakirjanduses avaldatud ja mitmes osalisriigis levitatud artikliga seotud kahjustamise puhul, kahju hüvitamise nõude esitada igasse liikmesriigi kohtusse, kus väljaannet levitati.⁴⁷

Seega kuigi Euroopa Kohus andis Kolassa kohtuasjas hagejale kohtualluvuse tema elukohas kahju tekkimise paiga alusel, võinuks seda autori hinnangul teha ka kahju põhjustanud sündmuse järgi. Seda põhjusel, et „algse otsuse tegemise“ kriteerium oleks ebakindel, kuivõrd otsuseid võib teha ka kohtades, mis ei seostu kahju, kahju tekitaja ega kahju kannatanuga, täidetud ei oleks põhjusliku seose nõue ega ka ettenähtavuse ja tiheda seose kriteeriumid. Seevastu lähtudes prospekti levitamise kohast on selline koht ettenähtav nii hagejale ja kostjale kui ka vastaks tihedale seose kriteeriumile.

Kahju tekitanud sündmuse paiga määratlemist puhtmajanduslikust kahjust tulenevate nõuete puhul, mis avalduvad panga- või investeerimiskontol käsitles kohus põgusalt ka kohtuasjas Universal Music International Holding BV versus Michael Tétréault Schilling jt⁴⁸ (edaspidi Universal). Samaselt Kolassa kohtuasjale, ei olnud ka selles asjas vaidluse all mitte kahju

---

NV, Solvay SA, Kemira Oyj, Arkema France, FMC Foret, SA, Chemoxal SA, Edison SpA, ECLI:EU:C:2015:335, p 50.

⁴² W. Mathijs H. Ten, K.C. Henckel, lk 213.

⁴³ Suunatuse kriteeriumi on tunnustatud mitmetes lahendites, näiteks: C-375/13, *Kolassa*, p 56; C-304/17, *Löber*, p 35.

⁴⁴ C-375/13, *Kolassa*, kohtujurist M. Szpunar ettepanek.

⁴⁵ *Ibid*, p 65.

⁴⁶ C-68/93, *Shevill*, p 33.

⁴⁷ C-375/13, *Kolassa*, kohtujurist M. Szpunar ettepanek, p-d 66-67.

⁴⁸ C-12/15, *Universal*.

põhjustanud sündmuse paik, vaid kahju tekkimise paik, kuid kohus määratles siiski ka kahju põhjustanud sündmuse koha.

Universal Music International Holding BV (edaspidi hageja) on heliplaaditootja, kes kuulub Universal Music Group'i. Samasse kontserni kuuluv tütarühing sõlmis heliplaaditootja Bja; spol. s r o. (edaspidi B&M) ja selle osanikega kokkuleppe, mille järgi ostab üks või mitu Universal Group'i kuuluvat äriühingut 70% B&M osadest. Kokkuleppes sisaldus tingimus, et 5 aasta pärast ostab hageja ülejäänud osad hinnaga, mis lepitakse kokku nende müügitehingu käigus, kuid osade müügihinna eesmärgiks oli B&Mi viiekordse keskmise aastakasumiga võrduv summa.⁴⁹

Järgnevalt pidasid pooled läbirääkimisi B&M 70% osade müügi- ja üleandmislepingu tingimuste üle ja 30% osade optioonilepingu üle, mille koostas Tšehhi advokaadibüroo Burns Schwartz International. Pooled vahetasid mitmeid optioonilepingu variante ning advokaadibüroo töötaja J. Brož ei võtnud hageja õigusosakonna pakutud muudatusi täielikult lepingu lõplikusse varianti üle, mistõttu tekkis olukord, kus ülejäänud 30% osade müügihind tõusis võrreldes algul kokkulepituga viiekordseks ja see tuli lisaks korrutada osanike arvuga. See tähendab, et 313 770 euro asemel tuli hagejal vastavalt lepingule tasuda umbes 30 miljonit.⁵⁰

Pooled pöördusid Tšehhi vahekohtusse, kus sõlmisid kompromissi, mille kohaselt tuli hagejal tasuda umbes 2,6 miljonit ülekandega pangakontolt, mida ta omab Madalmaades B&M müüjate kontole Tšehhis. Hageja esitas määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 3 alusel hagi Hollandi kohtusse M. Schillingilt ja I. Schwartzilt kui advokaadibüroo Burns Schwartz International endistelt partneritelt ning J. Brožilt (edaspidi kostjad) solidaarselt kahju välja mõista, kuna see oli tekitatud advokaadibüroo töötaja hooletust optioonilepingu teksti koostamisest. Kahju tekkis hagejale tema arvates Madalmaades, kus on tema asukoht.⁵¹

Nagu autor ülalpool mainis, pooled küll kahju tekitanud sündmuse toimumise koha üle ei vaieldnud, kuid kohus märkis kõnealuses kaasuses, et kahju tekitanud sündmuse toimumise paigaks on Tšehhi, kuivõrd kohustus, mida pooled ei soovinud luua, tekkis seal. Kohus põhistas, et kuna leping B&M ja selle osanike ning hageja vahel räägiti läbi ja kirjutati alla Tšehhis, st poolte õigused ja kohustused määrati kindlaks (sh hageja kohustus tasuda ülejäänud 30% osade eest suurem summa kui algselt räägitud), on kahju põhjustanud sündmus toimunud selles

---

⁴⁹ *Ibid*, p-d 7-8.

⁵⁰ *Ibid*, p-d 9-16.

⁵¹ *Ibid*, p-d 9-16.

kohas.⁵² Seega oli kohtualluvuse omistamise kriteeriumiks antud juhul lepingu läbirääkimise ja allakirjutamise koht.

Kohtuotsusest jääb arusaamatuks, kas kahju põhjustanud sündmuseks tuleks pidada edukate läbirääkimiste kui otsuse tegemist lepingu sõlmimise kohta (sh mittesoovitud kohustuse tekkimise otsustamise kohta) või lepingu allkirjastamist kui mittesoovitud kohustuse tekkimise kindlaks muutumist. Eelnevalt käsitletud Kolassa kohtuasja arvestades, tuleks kahju põhjustanud sündmuseks pidada lepingu läbirääkimise kohta kui otsuse tegemist.

Autor hinnangul tuleks sellele küsimusele vastata sarnaselt Kolassa kohtuasja juures toodud põhjendustele⁵³, mille kohaselt pelgalt otsuse tegemine kahjustava tegevuse või tegevusetuse kohta tegelikult kahjust põhjusliku seose mõttes liiga kaugel⁵⁴. Töö kirjutaja arvates, tuleks kahju tekitanud sündmus, tulenevalt selle kindlaks muutmise, kindlaks määrata siiski pigem lepingu allkirjastamise hetkest. Seda eelkõige põhjusel, et ettenähtavuse ja tiheda seose kriteeriumitele vastab eelkõige sündmuse tegelikult ja kindlaks muutmise koht⁵⁵. Lepingu sõlmimise kohta kui määravat kriteeriumi kahju tekitanud sündmuse toimumise paiga kindlaks tegemisel, on Euroopa Kohus kinnitanud ka kohtuotsuses *Peroxide*⁵⁶, kuivõrd alates kokkuleppe sõlmimise hetkest hakkab kokkuleppest tulenev kahjustav tegevus või tegevusetus hagejat tegelikult mõjutama.⁵⁷

Teisalt, vastupidiselt autori arvamusele, on erialakirjanduses leitud, et kahju põhjustanud sündmuse toimumise paiga määratlemine nõuab endas üksnes otsese kausaalsuse esinemist ehk arvesse tuleb võtta üksnes esialgse teo toimepanemise koha kohtualluvust, vastasel korral võib tekkida liiga palju erinevaid kohtualluvuse kriteeriume.⁵⁸ Ka Euroopa Kohus proovib sellist seisukohta järgida, kuivõrd Kolassa kohtuasjas leidis, et määravaks on algne otsus kahjustava tegevuse kohta ning kohtuasjas *Universal* ei välistanud lepingu läbirääkimiste kohta, mistõttu võib seda kaudselt jaatada.

Autori hinnangul kaotab see aga juhul, kui loobuda puhtmajandusliku kahju puhul kahju tekkimise paiga kindlaks määramisest või kahju tekkimise paiga kindlaks määramise võimatuse korral Brüssel I bis artikli 7 punkti 2 kui erisätte mõtte, mille eesmärgiks on hagejale erandjuhul

---

⁵² *Ibid*, p-d 29-30.

⁵³ Vt käesoleva töö lk-d 9-10.

⁵⁴ U. Magnus, P. Mankowski (2016), lk 282 komm. 266 ja lk 284 komm. 269.

⁵⁵ Vt käesoleva töö lk 10.

⁵⁶ C-352/13, *Peroxide*.

⁵⁷ *Ibid*, p 50.

⁵⁸ U. Magnus, P. Mankowski (2016), lk 282 komm. 266 ja lk 284 komm. 269; W. Mathijs H. Ten, K.C. Henckel, lk 213.

täiendav kohtualluvuse valik pakkuda, kuna sellised algsed otsused teeb kostja ilmselt enda elu- ja asukohas. Artiklis 4 sätestatud üldisest kohtualluvusest on hagejal aga niikuinii alati võimalik lähtuda.

Kokkuvõttes saab Kolassa ja Universal'i kohtuotsustest tulenevalt järeldada, et Euroopa Kohus on kahju põhjustanud sündmuse toimumise paiga määratlemisel avalduva kahju puhul oluliseks pidanud kahjustava tegevuse kohta otsuse tegemist, milleks oli puuduliku prospekti levitamise otsustamine ning lepingu läbirääkimise ja allakirjutamise paik. Kohus on seega lähtunud kõige algsemast kahju tekitanud sündmusele viitavast tegevusest, mis autori hinnangul ei pruugi aga määruse eesmärkidega kooskõlas olla, kuid milles Euroopa Kohus on olnud järjepidev ja mida toetatakse ka õiguskirjanduses. Kohtualluvuse määramisel kahju tekitanud sündmuse toimumise paiga järgi panga- või investeerimiskontol avalduva kahju puhul ei tunnistanud Euroopa Kohus hageja elu- või asukohta ei ainsa ühendava tegurina kohtualluvuse omistamiseks ega ka mõne teise kriteeriumiga koosmõjus.

1.2 Konkurentsi kahjustavast tegevusest tulenevate kahju hüvitamise nõuete kohtualluvus

Käesoleva peatüki eesmärgiks on välja selgitada, kuidas on Euroopa Kohus Brüssel I bis artikkel 7 punkti 2 alusel kahju põhjustanud sündmuse toimumise paika määratlenud puhtmajandusliku kahju puhul, mis tuleneb konkurentsi kahjustavast tegevusest. Samuti milliseid asjaolusid arvesse võttes on kohus just sellistele järeldustele jõudnud ning kas need erinevad eelnevas peatükis panga- või investeerimiskontol avalduva kahju kohtualluvuse määramisest.

Erinevalt kollisiooninormidest ei sisalda Brüssel I bis määrus mingeid erilisi ja selgesõnalisi sätteid kohtualluvuse kohta seoses konkurentsi kahjustavast tegevusest tulenevate küsimustega. Teisest küljest ei ole see ka selgesõnaliselt määruse kohaldamisalast välja jäetud.⁵⁹ Seega, kuivõrd erireegleid sätestatud ei ole, tuleb lähtuda selliste lepinguväliste nõuete puhul artikli 7 lõikes 2 sisalduvat eeskirjast.

Kohtualluvuse määramist sündmuse toimumise paiga järgi konkurentsi kahjustavast tegevusest tulenevate kahju hüvitamise nõuete puhul on Euroopa Kohus käsitlenud kartellikokkulepet puudutavas kohtuasjas Cartel Damage Claims Hydrogen Peroxide SA (CDC) (edaspidi hageja)

---

⁵⁹ Rohová, I., & Sehnálek, D. (2017). Determining jurisdiction and the applicable law in cross-border unfair competition and unfair commercial practices cases. - *LeXonomica*, 9(1), lk 29.

versus Evonik Degussa GmbH, Akzo Nobel NV, Solvay SA, Kemira Oyj, Arkema France, FMC Foret, SA, Chemoxal SA, Edison SpA⁶⁰ (edaspidi kostjad), (edaspidi Peroxide).

Juhtumi asjaoludest tulenevalt, on hageja Belgia äriühing, mille tegevusalaks kahju hüvitamise nõuete, mis on ettevõtjatele kartellikokkulepetega tekitatud, kohtulik ja kohtuväline sissenõudmine.⁶¹ Euroopa Komisjon leidis oma 3. mai 2006. aasta otsuses⁶², et kostjad ja teised ettevõtjad osalesid vesinikperoksiidi ja naatriumperboraadi sektoris toimunud ühes ja vältavas rikkumises, rikkudes EÜ artiklis 81 ja EMP lepingu artiklis 53 toodud kartellikokkulepete keeldu.⁶³ Rikkumine seisnes tähtsa ja konfidentsiaalse teabe vahetamises turu ja ettevõtjate kohta, tootmise kontrollimises ja/või piiramises, turuosa ja klientide jagamises ning hindade kindlaksmääramises ja jälgimises, mis pandi mitme ja/või kahepoolsete korrapäraste ja mittekorrapäraste kohtumiste ja telefonikõnede teel toime peamiselt Belgias, Prantsusmaal ja Saksamaal.⁶⁴

Hageja esitas Saksamaal ehk enda asukohas kahju hüvitamise ja teabe avaldamise hagid kuue kostja vastu, kes asuvad 6 erinevas liikmesriigis ning ainult üks neist Saksamaal. Selle kohtuasja eripäraks peetakse asjaolu, et see käsitleb ulatuslikku kartellikokkulepet ning see kokkulepe puudutab suurt hulka osalejaid ja kannatanuid ning see kahjustas konkurentsi kogu siseturul⁶⁵.

Eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimuseks seoses kohtualluvusega oli, et milliste seoste alusel tuleb määruse alusel kohtualluvus kindlaks määrata, kui hagi on esitatud erinevates liikmesriikides asuvate kostjate vastu ja tegevuse kohta, mis pandi toime eri kohtades ja eri aegadel mitmes liikmesriigis.⁶⁶

Euroopa Kohus leidis, et kahju tekitanud sündmus seisneb kartellikokkuleppega lepinguvabaduse piiramises, mille tagajärjel on ostjatel võimatu kasutada turuseaduste alusel kujunenud hinda. Sellistel asjaoludel saab kohtu hinnangul üldiselt kahju tekitanud sündmuse toimumise paigaks pidada kokkuleppe sõlmimise kohta, kuivõrd hetkest mil kartellikokkulepe

---

⁶⁰ C-352/13, *Peroxide*.

⁶¹ *Ibid*, p 9.

⁶² EÜKo COMP/F/C.38.620, *Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Chemicals Holding AB, EKA Chemicals AB, Degussa AG, Edison SpA, FMC Corporation, FMC Foret S.A., Kemira OYJ, L'Air Liquide SA, Chemoxal SA, Snia SpA, Caffaro Srl, Solvay SA/NV, Solvay Solexis SpA, Total SA, Elf Aquitaine SA ja Arkema SA vastu, 2006/903/EÜ [EÜ]*.

⁶³ C-352/13, *Peroxide*, p 10.

⁶⁴ *Ibid*.

⁶⁵ *Ibid*, p 9.

⁶⁶ *Ibid*, p 34.

on sõlmitud, takistavad osalejad enda käitumisega või millegi tegemisest hoidumisega konkurentsi ja moonutavad hindu.⁶⁷

Samas märkis kohus, et selline lähtekoht ei sobi aga praegusesse olukorda, kuna kõnealuses asjas ei olnud võimalik kindlaks teha ühte kindlat kartellikokkuleppe sõlmimise kohta (mitmed kohtumised, nõupidamised jms kartellikokkuleppe sõlmimisega seotud tegevused toimusid erinevates riikides).⁶⁸ Seega otsustas Euroopa Kohus, et õigusvastase kartellikokkuleppega tekitatud kahju üle otsustamisel tuleb kahju tekitanud sündmuse toimumise paik tuvastada kahju tekitanud sündmuse järgi ja kõikide kartellikokkuleppes osalenute suhtes eraldi. See tähendab, et tuleb kindlaks teha konkreetse kohtu tööpiirkonnas toimunud konkreetne sündmus, mille käigus sõlmiti lõplikult kartellikokkuleppe või kokkuleppe, mis iseenesest ostjale väidetava kahju tekitanud sündmuseks oli.⁶⁹ Lisaks märkis Euroopa Kohus, et hagejal ei takista miski esitada mitme kaaskostja vastu kahju samale kohtule.

Seega otsustas Euroopa Kohus, et konkurentsi kahjustavast tegevusest tulenevate kahju hüvitamise nõuete puhul tuleb tekitanud sündmuse toimumise paik kindlaks määrata kartellikokkuleppe sõlmimise koha järgi, kuid juhul kui sellist ühte paika ei ole menetlusosaliste või kartellikokkuleppe sõlmimise episoodide paljususe tõttu võimalik kindlaks teha, tuleb selline koht kindlaks määrata konkreetse sündmuse järgi, mille käigus sõlmiti lõplik kartellikokkuleppe või kokkuleppe, mis iseenesest konkreetsele kahju kannatanule kahju tekitanud sündmuseks oli. Sama lähenemist on tunnustatud ka õiguskirjanduses⁷⁰.

Autor nõustub iseenestest kohtu järeldusega, et praegusel juhul on keeruline kindlaks teha ühte kohta, kus vastav kartellikokkuleppe sõlmiti, kuivõrd rikkumine seisneb tegevuses, mida iseloomustab selle kokkuleppimise ja/või teostamise kohtade paljusus, mis ei võimalda seega selgelt ja tulemuslikult määratleda ainult ühte kohta, millisel kohtul on eriti tihe seos kogu kohtuvaidlusega. Samas jääb autorile arusaamatuks, kuidas on hagejal sellise lahendusega võimalik kahju tekitanud sündmuse toimumise paiga järgi kohtusse üldse pöörduda, kuivõrd kahju tekitanud sündmuse paiga määratlemine tundub olevat justkui üheks vaidluse esemeks. See tähendaks, et hageja peaks enne kohtusse pöördumist ise hindama kartellikokkuleppe episoodide ning otsustama, milline oli tema jaoks määrav sündmus kahju tekkimiseks. Autori hinnangul ei vasta selline lähemine õiguskindluse põhimõttele; hagejal peab olema võimalik

---

⁶⁷ *Ibid*, p 73.

⁶⁸ *Ibid*, p-d 43-45.

⁶⁹ *Ibid*, p 50.

⁷⁰ W. Mathijs H. Ten, K.C. Henckel, lk 215.

määrusele sätetele tuginedes kiirelt ja kergelt kohtualluvus kindlaks teha⁷¹. Seega on töö kirjutaja arvates selline lähenemine toimiv teoorias, kuid praktikas üsna kaheldava väärtusega.

Teisalt ei nõustu autor ka kohtujuristi ettepanekuga⁷², kes soovitas kahju põhjustanud sündmuse koha üldse määramata jätta ning selle asemel kohaldada üldise kohtualluvuse sätteid. Sama lähenemist on Euroopa Kohus varasemalt kasutanud kohtuasjas *Besix*⁷³, kus märkis, et valikulise kohtualluvuse sätted ei ole lepinguga seotud asjades ei ole kohaldatavad juhul, kui lagi aluseks olevat kohustuse täitmise paika ei saa kindlaks määrata⁷⁴.

Iseenesest on õige kohtujuristi põhjendus, et kahju tekitanud sündmuse toimumise paik võib teoreetiliselt viidata igale kohale, kus õigusvastase kartellikokkuleppe osalised selle sõlmisid, kuid seda kohta võib olla raske, kui mitte võimatu kindlaks teha, kuna kartellikokkulepe on varjatud iseloomuga ning kohtualluvuse määramine sellisel viisil võib kaasa tuua liiga üldised, segased ja ettenägematud kohtualluvuse alused⁷⁵. Samas ei ole autori hinnangul õiglane vähendada hageja kui kahju kannatanu võimalusi soodsamaks kohtualluvuseks põhjusel, et kostjad on enda kahjustavat tegevust organiseerinud viisil ja ulatuses, et faktiliste asjaolude subsumeerimine on keeruline. Selline lähenemine jätkaks hageja põhjendamatult valikulise kohtualluvuse võimalusest ilma, mis läheb otseselt vastuollu määruse ühe põhimõttega tugevdada Euroopa Liidus asuvate isikute õiguskaitset.

Seega leiab autor, et antud juhul hagejale antud võimalus tuvastada kahju põhjustanud sündmuse toimumise paik kõikide kartellikokkuleppes osalenute suhtes eraldi on küll küsitava praktilise väärtusega, kuid tagab määruse eesmärges rohkem, kui selle täielik määramata jätmine. Seda enam, et kartellikokkuleppeid peetakse üldiselt kõige kahjulikumateks konkurentsi kahjustavateks teguriteks, millel on tavaliselt otsesed ja karmid tagajärjed kannatanutele⁷⁶.

Samas rõhutab autor, et antud juhtum oli ka eriline, st olukorras, kus kartellikokkulepe oleks sõlmitud tavapärasel viisil ehk ilma selles osalenute ja kokkuleppe sõlmimise paikade

---

⁷¹ *Ibid.*

⁷² C-352/13, *Peroxide*, kohtujurist Niilo Jääskinen ettepanek, p 48.

⁷³ EKO C-256/00, *Besix SA versus Wasserreinigungsbau Alfred Kretzschmar GmbH & Co. KG (WABAG) ja Planungs- und Forschungsgesellschaft Dipl. Ing. W. Kretzschmar GmbH & KG (Plafog)*, ECLI:EU:C:2002:99.

⁷⁴ *Ibid.*, 55.

⁷⁵ C-352/13, *Peroxide*, kohtujurist Niilo Jääskinen ettepanek, p 48.

⁷⁶ McGowan, L., & Morgan, E. J. (2012). 'Today's Softness is Tomorrow's Nightmare': Intensifying the Fight against Cartels in Brussels and Bonn. - *Journal of European Integration*, 34(6), lk 605.

paljususeta, oleks olnud õige määrata kahju tekkimise sündmuse toimumise paik kindlaks kartellikokkuleppe sõlmimise koha järgi, nagu Euroopa Kohus ka märkis.

Kokkuvõttes võib eelnevast järeldada, et kahju põhjustanud sündmuse toimumise paigaks võib üldjuhul pidada kokkuleppe sõlmimise kohta, kuivõrd hetkest mil kartellikokkulepe on sõlmitud, takistavad osalejad enda käitumisega või millegi tegemisest hoidumisega konkurentsi ja moonutavad hindu. Kuid kui tegemist on eriliste asjaoludega, näiteks kartellikokkuleppes osalenute paljusus, kokkuleppe sõlmimisega seotud tegevuste paljusus jms, mille tõttu ei ole võimalik teha kindlaks ühte kindlat kahju põhjustanud sündmuse kohta, tuleb see iga kartellikokkuleppes osalenud isiku suhtes määrata kindlaks eraldi.

Kohtualluvuse määramist kahju tekitanud sündmuse toimumise paigast lähtuvalt konkurentsi kahjustava tegevusega seotud kahju puhul käsitles Euroopa Kohus ka kohtuasjas AB flyLAL-Lithuanian Airlines (likvideerimisel) versus Starptautiskā lidosta Rīga VAS ja Air Baltic Corporation AS⁷⁷ (edaspidi flyLAL-Lithuanian). Selles kohtuasjas korraldas Leedu lennuettevõtja AB flyLAL-Lithuanian (edaspidi hageja) lendusid, mille väljumis- ja saabumiskohaks oli muuhulgas Vilniuse lennujaam.⁷⁸

Hageja suhtes alustati likvideerimismenetlust suure rahalise kahju tõttu, mis tema hinnangul oli tekkinud Starptautiskā lidosta Rīga VAS ja Air Baltic Corporation AS (edaspidi kostjad) konkurentsivastasest tegevusest. Hageja leidis, et kostjad tõrjusid ta turult välja, kuna Air Baltic kohaldas lendude korraldamisel ülimaldalaid hindu, mida rahastati selliste lennujaamateenuste allahindluste arvelt, mis tulenesid kostjate vahelise konkurentsivastasest kokkuleppes. Hageja esitas kostjate vastu hagi enda asukohajärgsesse Leedu kohtusse, millega nõudis kostjate konkurentsivastasest tegevusest tuleneva saamata jäänud tulu hüvitamist.⁷⁹

Eelotsusetaotluse esitanud kohtu peamiseks küsimuseks seoses sündmuse paiga oli, et kas konkurentsivastase tegevusega tekitatud kahju hüvitamise hagi korral tuleb kahju tekitanud sündmuseks lugeda paika, mis on ELTL⁸⁰ artiklit 101 rikkuv konkurentsi kahjustav kokkulepe või ELTL artiklit 102 rikkuv paik ehk koht, kus pandi toime teod, milles kasutatakse ära kokkuleppes tulenev rahaline eelis ja mis seisnevad muu hulgas ülimaldalaite hindade kohaldamises.⁸¹

---

⁷⁷ EKo C-27/17, AB „flyLAL-Lithuanian Airlines“ versus Starptautiskā lidosta „Rīga“ VAS ja „Air Baltic Corporation AS“, ECLI:EU:C:2018:533.

⁷⁸ C-27/17, flyLAL-Lithuanian, p-d 8-9.

⁷⁹ Ibid p-d 10-11.

⁸⁰ Euroopa Liidu toimimise lepingu konsolideeritud versioon 2012/C 326/01.

⁸¹ C-27/17, flyLAL-Lithuanian, p 45.

Kohus märkis, et põhikohtuasjas esines rida sündmusi, milliseid kõiki võiks käsitleda kui kahju tekitanud sündmusteks, mistõttu tekkis väidetav kahju nende sündmuste koosmõjust.⁸² Näiteks tõi eelotsusetaotluse esitanud kohus välja, et kahjustava sündmusena võiks käsitleda konkurentsivastast tegevust, mis seisnes kostjate vahel kokkuleppe sõlmimises või tegusid, milles kasutatakse ära sellest kokkuleppest tulenev rahaline eelis, muu hulgas Air Balticu poolt ülimadalate hindade kohaldamisega teatud lendudele, mille väljumis- või saabumiskoht oli Vilniuse lennujaam.⁸³

Kohus otsustas siinkohal, et kahju põhjustanud sündmuse toimumise koht sõltub seega sellest, kas konkurentsi kahjustav tegevus on käsitatav konkurentsivastase kokkuleppena ELTL artikli 101 mõistes ja/või turgu valitseva seisundi kuritarvitamisena ELTL artikli 102 mõistes. Selle kindlakstegemine on eelotsusetaotluse kohtu ülesanne. Antud juhul oli tegemist konkurentsi kahjustava kokkuleppega artikli 101 mõistes, mistõttu tuleb kohtuasjast Peroxide tulenevalt kahju põhjustanud sündmuse toimumise paik kindlaks määrata kokkuleppe sõlmimise koha järgi.⁸⁴ Kokkuleppe sõlmimise kohaks oli antud juhul Läti, kuivõrd kokkuleppe sõlmiti lõplikult seal⁸⁵, mistõttu oli kahjustava sündmuse toimumise paigaks Läti ning asjaolu, et hageja asus Leedus ei omanud tähtsust.

Lisaks märkis kohus, et kui tegemist oleks aga ELTL artikli 102 rikkumisega, on pädevaks kohus, kus konkurentsi kahjustava tegevusega tegeleti⁸⁶, kuna turgu valitseva seisundi kuritarvitamise korral ei ole kahjustav sündmus seotud mitte kokkuleppega, vaid seisundi ärakasutamisega, st tegudega mille läbi ettevõtja seda teostab (näiteks ülimadalate hindade pakkumine).⁸⁷

Autori hinnangul võib kõnealuses asja kohta välja tuua sama kriitika, mis töö kirjutaja tõi välja Peroxide lahendi puhul ehk arusaamatuks jääb hagejapoolsest vaatest, kuidas ta kohtusse pöördumise valikut peaks siis otsustama, kui alles kohus, kuhu pöördutakse viib konkurentsi kahjustava tegevuse hindamise läbi. Kuigi kohtujurist⁸⁸ samas asjas põhistab, et selline analüüs, millise ELTL artikli rikkumisega on tegemist, tuleb läbi viia pinnapealselt, st uurimata seda sisuliselt, ning ainult selleks, et teha kindlaks asukohariigi seosed konkreetse kohtuga⁸⁹, ei anna

---

⁸² *Ibid*, p 47.

⁸³ *Ibid*.

⁸⁴ *Ibid*, p-d 48-49

⁸⁵ *Ibid*, p 49.

⁸⁶ *Ibid*, p 51.

⁸⁷ *Ibid*, p 52.

⁸⁸ C-27/17, *flyLAL-Lithuanian*, kohtujurist Michal Bobek ettepanek.

⁸⁹ *Ibid*, p 54.

see siiski hagejale kohtusse pöördumiseks erilisi suuniseid ning nõrgestab autori arvates oluliselt õiguskindluse põhimõtet, kuivõrd hagejal peab olema võimalik määrusele sätetele tuginedes kiirelt ja kergelt kohtualluvus kindlaks teha⁹⁰.

Eelnevast tulenevalt võib järeldada, et konkurentsi kahjustavast tegevusest tulenevate kahju hüvitamise nõuete kohtualluvuse kindlaksmääramise kriteeriumiteks kahju põhjustanud sündmuse toimumise paiga järgi on konkurentsi kahjustava kokkuleppe sõlmimise koht. Lisaks on kohus märkinud, et kui aga tegemist on olukorraga, kus sellist ühte paika ei ole menetlusosaliste või kartellikokkuleppe sõlmimise episoodide paljususe tõttu võimalik kindlaks teha, tuleb selline koht kindlaks määrata konkreetse sündmuse järgi, mille käigus sõlmiti lõplik kartellikokkulepe või kokkulepe, mis iseenesest konkreetsele kahju kannatanule kahju tekitanud sündmuseks oli, mis võib ühtlasi olla tema elu- või asukohas. Samuti märkis kohus, et turgu valitseva seisundi kuritarvitamise puhul, tuleb kahju tekitanud sündmuse toimumise paigaks lugeda kohta, kus sellist seisundit ära kasutati, st kus pandi toime vastavad teod.

Kokkuvõttes võib kogu kohtualluvuse määramise kahju põhjustanud sündmuse toimumise paiga järgi puhul järeldada, et vastavate kriteeriumite kujundamisel ning kohaldamisel ei ole erilisi probleeme. Kohus on seega lähtunud kõige algsemast kahju tekitanud sündmusele viitavast tegevusest ning olenemata kas tegemist on panga- või investeerimiskontol avalduva või konkurentsi kahjustavast tegevusest tuleneva kahjuga, lähtub kohus siiski algsest kohas, mistõttu saab järeldada, et valdkonniti kahju põhjustava sündmuse toimumise paika erinevalt ei määrata. Kuigi autori hinnangul ei olnud kahjustava tegevuse kohta otsuse tegemine piisavaks kriteeriumiks, ollakse selles osas õiguskirjanduses ja Euroopa Kohtu praktikas samal seisukohal, et kahju põhjustanud sündmuse toimumise paik tuleb kindlaks määrata kõige algsema teo koha järgi. Kohtualluvuse määramisel kahju tekitanud sündmuse toimumise paiga järgi hageja elu- või asukohta ei ainsa ega täiendava ühendava tegurina kohtualluvuse omistamiseks Euroopa Kohus ei tunnista.

---

⁹⁰ U. Magnus, P. Mankowski. 2016, lk 305 komm. 322.

2. KOHTUALLUVUS KAHJU TEKKIMISE PAIGA JÄRGI

2.1 Panga- ja investeerimiskontol avalduvast kahjust tulenevate kahju hüvitamise nõuete kohtualluvus

Brüssel I bis artikkel 7 punktis 2 sisalduv mõiste „koht, kus kahju tekitanud juhtum on toimunud“ jaguneb väljakujunenud kohtupraktikas kaheks⁹¹, millest kahju tekitanud sündmuse toimumise paiga kriteeriume vaatasime eelnevas peatükis ning kahju tekkimise kohaga seonduv on selle peatüki eesmärgiks.

Olukorras kus eestlane satub liiklusõnnetusse Hollandis, on selge, millises jurisdiktsioonis kahju tekitanud sündmus toimus ja kus kahju ka ilmnes. Teisiti on see aga puhtmajandusliku kahju puhul, kuna sel juhul ei ole tegemist isiku ega asja materiaalse kahjustamisega ning füüsilise kahjustuse puudumine muudab kahju tekkimise koha kindlakstegemise keerulisemaks. Seetõttu on ühelt poolt ka leitud, et varalise kahju puhul, mis seisneb üksnes finantsvara vähenemises, ei ole kahju tekkimise paiga (*Erfolgsort*) määratlemine asjakohane ning sellest tuleks loobuda, sest rahaline kahju ei ole loogiliselt lokaliseeritav⁹². Samuti kattuks sellisel juhul vara asukoht üldjuhul isiku elu- või asukohaga, mis on sageli juhuslik ja pole juhtumi asjaoludega seotud ega vastaks seega tiheda seose nõudele⁹³.

Euroopa Kohus on siiski mitmetes lahendites puhtvaralise kahju tekkimise paika lokaliseerida püüdnud. Puhtmajandusliku kahju lokaliseerimiseks on Euroopa Kohus proovinud suuniseid anda mitmetes lahendites. Üks hiljutistest ning palju vastakaid arvamusi toonud kohtuasi oli Vereniging van Effectenbezitters vs. BP plc (edaspidi VEB).⁹⁴ Selles kohtuasjas esitas Vereniging van Effectenbezitters (edaspidi hageja) kahju hüvitamiseks hagi BP plc (edaspidi kostja) vastu. Kostja on rahvusvaheline nafta- ja gaasiettevõtja, kelle lihtaktsiad on noteeritud Londoni ja Frankfurdi börsidel, kuid mitte Hollandi börsil. Nimelt oli kostja renditud nafta puurplatvormil *Deepwater Horizon* Mehhiko lahes toimunud plahvatus, mille tagajärjel said inimesed surma ja vigastada ning tekkis ka keskkonnakahju.⁹⁵

---

⁹¹ Kohtuasi 21-76, *Bier*, p 16.

⁹² C-709/19, *VEB*, kohtujurist Campos Sánchez-Bordona ettepanek, p 46; C-12/15, *Universal*, kohtujurist Szpunari ettepanek, p 38; Hartley, T. C. Jurisdiction in tort claims for non-physical harm under Brussels 2012, Article 7 (2). - *International & Comparative Law Quarterly*, 67(4), 987-1003; W. Mathijs H. Ten, K.C. Henckel, lk 220.

⁹³ U. Magnus, P. Mankowski. 2007, lk 190.

⁹⁴ C-709/19, *VEB*.

⁹⁵ *Ibid*, p 9.

Hageja heitis kostjale ette, et kostja oli enne naftareostuse toimumist andnud oma aktsionäridele ebaõiget, mittetäielikku ja eksitavat teavet oma ohutus- ja hooldusprogrammide kohta.⁹⁶ Sellest tulenevalt esitas hageja kollektiivhagi kõikide isikute nimel, kes olid ajavahemikul 16.01.2007-25.06.2010 Hollandis avatud investeerimiskonto või Hollandis asuva panga ja/või investeerimisühingu investeerimiskonto kaudu ostnud, omanud või võõrandanud kostja lihtaktsiaid. Seda põhjusel, et aktsionärid oleksid aktsiatega seotud tehingud teinud oluliselt soodsama turuhinnaga või poleks üldse teinud, kui kostja oleks käitunud õiguspäraselt.⁹⁷

Peamiseks küsimuseks oli selles kaasuses seega, kas asjaolu, et kahju avaldub Madalmaades avatud investeerimiskontol on iseenesest piisav seos selleks, et lugeda määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 2 alusel pädevaks Hollandi kohtud.

Euroopa Kohus otsustas siin, et Madalmaade kohtutel asja lahendamiseks pädevust ei ole. Kohus välistas hageja esitatud kohtualluvuse määramise investeerimiskonto asukoha järgi põhjusel, et investeerimiskonto asukoht ei olnud ettenähtav. Kohus ei pidanud investeerimiskonto asukohta piisavaks ka täiendava kriteeriumi, st hageja elukoha, esinemisel samas kohas.⁹⁸

Selle asemel märkis kohus, et kahju tekkimise paigaks on aktsiate noteerimiskoht, st koht, kus emitent pidi oma aktsiate börsil noteerimiseks täitma oma kohustuslikku aruandluskohustust ehk seadusjärgseid teavitamiskohustusi, kuna mõistlikult saab äriühing vaid neis liikmesriikides investeerimisturu olemasolu ette näha.⁹⁹ Seega kasutas kohus siin turul lokaliseerimise põhimõtet, mida on kirjanduses kaitstud.¹⁰⁰

Autori hinnangul on kohus segamini ajanud kohtuasjast Bier¹⁰¹ tulenenud ja hilisemas kohtupraktikas tugevat kinnitust leidnud mõiste „kahju tekitanud juhtumi koha“ tõlgendamise nii kahju tekitanud sündmuse toimumise kohast kui ka kahju tekkimise kohast lähtuvalt. Kahju tekkimise kohaks on loetud kohta, kus avaldub kahju tekitava sündmuse kahjulik tagajärg, mis

---

⁹⁶ *Ibid*, p 11.

⁹⁷ *Ibid*, p-d 7-11.

⁹⁸ *Ibid*, p 34-35.

⁹⁹ *Ibid*, p 35. See kaldub kõrvale C-709/19, *VEB*, kohtujurist Campos Sánchez-Bordona ettepanek, punktis 46 toodud järeldustest, kes soovitas sellistel juhtudel Brüssel I bis artikli 7 punkti 2 kohaldamata jätta, kuna tuvastatav kahju tekkimise koht puudub.

¹⁰⁰ Lehmann, M. The Law Applicable to Investor Claims: New Developments from the Rechtbank Rotterdam's Judgment in Petrobas. – The European Association of Private International Law.

¹⁰¹ Kohtuasi 21-76, *Bier*.

peab ühtlasi olema tekkinud kahjuga põhjuslikus seoses¹⁰². Seega tuleks kahju tekitanud sündmust käsitleda kui tegu ning kahju tekkimise kohta kui teo tagajärge ning nende kohti määrata vastavalt teo või kahju toimumise kohale.

Antud kaasuses käsitles kohus kahju tekkimise paigana kohta, kus emitent pidi oma aktsiate börsil noteerimiseks täitma seadusjärgseid teavitamiskohustusi, kuid nõuetekohaselt seda ei teinud.¹⁰³ Autori hinnangul vastab seadusjärgsete teavitamiskohustuste täitmine teo (või tegevusetuse) ehk kahju tekitanud sündmuse, mitte kahju tekkimise paiga mõistele. Sellisele järeldusele võib jõuda põhjusel, et hagejale ei tekkinud rahaline kahju kui tagajärg mitte hetkel, kui seadusjärgsed teavitamiskohustused jäeti täitmata, vaid hetkel kui toimus plahvatus ning aktsiate väärtus langes. Teisisõnu, kui plahvatust ei oleks toimunud ja aktsiate väärtus langenud, ei oleks kahju üldse tekkinud, mistõttu ei saa autori hinnangul määrata kahju tekkimise paika hetke järgi, mil kahju pole veel tekkinudki. Selline lähenemine läheb otseselt vastuollu ka kahju tekkimise paiga väljakujunenud definitsiooniga, mille puhul on kahju tekkimise kohaks koht, kus asjaolu kahjulikud tagajärjed konkreetselt ilmnevad¹⁰⁴. Investorid ei kandnud konkreetselt ilmnevaid tagajärgi börsile viimise kohas, mistõttu ei saa aktsiate noteerimiskoht ka kahju tekkimise kohaks olla.

Kohtuotsusest ei saa ka järeldada, et kohus prooviski kahju tekkimise kohast rahalise kahju puhul loobuda, kuivõrd sõnastus ja põhjendused sellele ei viita. Et tegemist ei olnud mitte kahju tekkimise koha, vaid kahju tekitanud sündmuse toimumise kohaga on leitud ka õiguskirjanduses¹⁰⁵.

Mis puutub aktsiate noteerimise kohta üldiselt, on autor arvamusel, et kõnealuse koha puhul on jälgitav kohtu arutluskäik, et selline koht vastab tiheda seose kriteeriumile, samuti ettenähtavuse kriteeriumile ning autori arvates oleks aktsiate noteerimise koht mõistlik ühendav faktor, kuid kahju tekitanud sündmuse toimumise paigana, mitte kahju tekkimise paigana. Nimelt ei tooks aktsiate noteerimise koha käsitlemine kahju tekkimise paigana enamikel juhtudel kaasa erinevat tulemit kohtualluvus üldisest reeglist, kuivõrd aktsiate noteerimise koht kattub sageli kostja tegutsemiskohaga¹⁰⁶, mis on artikli 4 alusel hagejale niigi tagatud. Samuti

---

¹⁰² U. Magnus, P. Mankowski 2016, lk 281 komm. 264; EKo C-523/10, *Wintersteiger AG versus Products 4U Sondermaschinenbau GmbH*, 2011/C 30/32, p 21.

¹⁰³ C-709/19, *VEB*, p 35.

¹⁰⁴ C-189/08, *Zuid-Chemie*, p 27; C-352/13, *Peroxide*, p 52. CDC.

¹⁰⁵Bochove, L., Haentjens, M., *Effectenbezitters: New Efforts to Localise the Place of Damage*. – The European Association of Private International Law.

¹⁰⁶ *Ibid.*

ei saa kuidagi väita, et investor seal tegelikult rahalisi tagajärgi kannaks, mistõttu ei vasta see ka kahju tekkimise paiga mõistele.

Õiguskirjanduses on investeerimiskonto asukohta kui ühendava faktori kohtualluvuse tekkimiseks puhul tekkinud kohtuasjast vastuolulised tõlgendused, st kas Euroopa Kohus välistab investeerimiskonto asukohta üldiselt¹⁰⁷, või ei tehtud sedavõrd radikaalset otsust ning välistati investeerimiskonto asukohta alusel kahju tekkimise paiga määramine selles konkreetses asjas, ning pole välistatud, et teistsugustel asjaoludel võib investeerimiskonto asukoht olla ühendavaks faktoriks.¹⁰⁸ Autori hinnangul ei välistanud Euroopa Kohus investeerimiskonto asukohta, kui sellist, kohtualluvuse omistamiseks sobiva ühendava kriteeriumina, vaid tegi sellise otsuse üksnes konkreetses asjas ettenähtavuse puudumise tõttu. Selline järeldus ei välista, et investeerimiskonto asukoht ei võiks mingil juhul ettenähtav ja asjakohane kriteerium olla.

Samuti on oluline märkida, et kohus ei pidanud siinkohal kohtualluvuse omistamiseks oluliseks ka hageja elukohta, ei iseseisva kriteeriumina ega ka koosmõjus investeerimiskonto asukohaga. Varasemat kohtupraktikat arvestades oli selline järeldus pigem üllatav¹⁰⁹.

Investeerimiskonto asukohta järgi kohtualluvuse välistamine tekitab aga küsimuse, miks on Euroopa Kohus varasemalt pangakonto asukohta järgi kohtualluvust omistanud. Kuidas investeerimiskonto ja pangakonto sedavõrd erinevad, et üks täidab ettenähtavuse kriteeriumi, kuid teine mitte.

Euroopa Kohus varasemalt leidnud, et isikud võivad esitada rahalise kahju tekkimisel, mis on kusjuures tekkinud samuti ebatäpse, mittetäieliku ja eksitava teabe kontekstis, esitada hagi enda elu- või asukohas, kui kahju realiseerub otse hageja pangakontol samas asukohas.¹¹⁰

Nimelt tekkis varasemalt kahju tekitanud sündmuse toimumise paiga juures käsitletud kohtuasjas Kolassa¹¹¹ investoritele kahju samuti pangakontol. Hageja hinnangul on kahju tekkimise paigaks tema elukoht ja panga asukoht, kuna kahju ilmnes seal asuval pangakontol.¹¹²

---

¹⁰⁷ Lehmann, M. CJEU in *Effectenbezitters v. BP*: Jurisdiction for Collective Actions Based on Incorrect Investor Information. - European Association of Private International Law.

¹⁰⁸ Bochove, L., Haentjens, M., *Effectenbezitters: New Efforts to Localise the Place of Damage*. – The European Association of Private International Law.

¹⁰⁹ Kohtuasjades C-375/13, Kolassa ning C-304/17 tunnistas kohus hageja elukohta täiendava asjakohase kriteeriumina.

¹¹⁰ C-375/13, *Kolassa*; C-304/17, *Löber*.

¹¹¹ C-375/13, *Kolassa*.

¹¹² *Ibid*, p-d 12-14, 16.

Euroopa kohus otsustas siin, et olukorras, kus hageja soovib tuvastada sertifikaadi emitendi vastutust sertifikaadiga seotud prospekti ning emitendil lasuvate muude teavitamiskohustuste rikkumise eest, võib ta sellise hagi esitada enda elukoha kohtutele kahju tekkimise koha järgi, kui väidetav kahju realiseerub otse hageja pangakontol pangas, mis asub nende kohtute tööpiirkonnas.¹¹³

Kohus põhistas, et selline tõlgendus vastab määruse eesmärgile tugevdada Euroopa Liidus elavate isikute õiguskaitset, sest võimaldab raskusteta kindlaks teha kohtu, kuhu ta võib pöörduda ja kustjal mõistlikult ette näha, millisesse kohtusse teda kaevata võib. Sertifikaadi emitent registreerides prospekti teistes liikmesriikides, peab olema valmis, et teistes liikmesriikides asuvad ebapiisavalt teavitatud isikud investeerivad sellesse sertifikaati ja kannavad kahju.¹¹⁴

Lisaks märkis kohus, et hageja elukohajärgset kohtualluvust ei saa jaatada üksnes põhjusel, et hageja on seal kandnud finantstagajärgi, kui kahju tekkimise ja kahju põhjustanud sündmuse toimumise paik on teise liikmesriigi territooriumil.¹¹⁵ Seega kuigi hageja sai selles asjas enda elukohajärgse kohtualluvuse, ei olnud see tingitud sellest, et tema elukoht sealt oli. Kohtu arvates ei ole kohtu arvates elukoht, rahalise kahju avaldumine pangakontol ega mõlemad koos piisavaks, et kohtualluvust omistada, kui nendes kohtades pole samaaegselt toimunud sündmus või tekkinud kahju.

Sarnaste faktiliste asjaolude põhjal jõudis Euroopa Kohus sarnase tulemuseni kohtuasjas Helga Löber vs Barclays Bank Plc¹¹⁶; ka selles lahendis jaatas kohus hageja elukohajärgset kohtualluvust pangakontol ilmnenu kahju tõttu.

Nimelt on Barclays Bank Plc (edaspidi kostja) Londonis asuv pank, millel ühtlasi on ka filiaal Frankfurdis. Kostja emiteeris esitajavõlakirjadena X1 Global EUR Index sertifikaate, mida märkisid institutsioonilised investorid, kes müüsid neid omakorda järelturul, peamiselt Austria tarbijatele. Tagasimakstav summa ning sertifikaatide väärtus põhines mitmest alusfondist koosneva portfelli indeksil. Investeeritud raha, mida kasutati pettusteks, kadus suures osas ning sertifikaadid muutusid väärtusetuks. Viinis elav Helga Löber (edaspidi hageja) investeeris eelnimetatud sertifikaatidesse kahe Austria panga vahendusel 28 648,43 eurot, millest ta ilma jäi. Hageja esitas Viini kaubanduskohtusse hagi kostja vastu lepingulise ja lepinguvälise

---

¹¹³ *Ibid*, p 55.

¹¹⁴ *Ibid*, p 56.

¹¹⁵ *Ibid*, p 49.

¹¹⁶ C-304/17, *Löber*.

vastutuse tuvastamiseks, panga finantsseisundi tuvastamiseks ja kahju hüvitamiseks, väites, et sertifikaatide prospektis toodud informatsioon oli puudulik.¹¹⁷

Ka siin oli põhiliseks küsimuseks, mis on kahju tekkimise kohaks, kui hagi on esitatud ühes liikmesriigis asuva panga vastu, kes on emiteerinud sertifikaadi, teise liikmesriigis elava sertifikaati investeerinud investori poolt, väites, et sertifikaadi prospektis esitatud info oli puudulik ning investori väidetav kahju on rahaline ja realiseerus tema elukohaga samas liikmesriigis asuval panga pangakontol.¹¹⁸

Kohus jõudis järeldusele, et sellistel asjaoludel on kohtualluvuse määramine Austria kohtutele õigustatud, kuivõrd hageja kõik investeerimistehinguga seotud maksed olid teostatud tema isiklikult Austria pangakontolt; hagejat teenindasid tehingu käigus üksnes Austria pangad; sertifikaadid olid omandatud Austria järelturult; teave, mis hagejale seoses sertifikaatidega esitati, lähtus Austria kontrollipanga registreeritud prospektist; ning just Austrias võttis hageja endale selle info põhjal investeerimiskohustuse.¹¹⁹ Lisaks leidis kohus, et selline lähenemine on kooskõlas ka etteaimatavuse, kohtu ja menetluse tiheda seose ning tõrgeteta õigusemõistmise eesmärkidega.¹²⁰

Samuti rõhutas kohus, viidates Kolassa kohtuasjale, et selle panga asukohta, kus hagejal on pangakonto avatud ja kahju otseselt realiseerunud, kahju tekkimise kohana määratlemine vastab määruse eesmärgile tugevdada Euroopa Liidus elavate isikute õiguskaitset. St võimaldab hagejal raskusteta kindlaks teha kohtu, kuhu ta võib pöörduda ning kostjal mõistlikult ette näha, kuhu teda võib kaevata. Kohus selgitas kostja ettenägemist sellega, et kui sertifikaadi emitent on sertifikaadiga seotud prospekti teistest liikmesriikides registreerinud ning rikub prospektiga seotud kohustusi, peab ta olema valmis selleks et teistes liikmesriikides asuvad ebapiisavalt teavitatud isikud investeerivad sellesse sertifikaati ja kannavad kahju.¹²¹

Kohtujurist¹²² sellist lähenemist ei pooldanud ning pakkus välja, et kahju tekkimise koha võiks kindlaks määrata koha järgi, kus sai võlakirju õiguspäraselt märkida.¹²³ Autor sellega ei nõustu, kuivõrd selline käsitus ei pruugi tagada tiheda seose nõuet. Autori hinnangul ei vasta võlakirjade märkimiskoht kahju tekkimise koha mõistele.

---

¹¹⁷ *Ibid*, p-d 7-11.

¹¹⁸ *Ibid*, p 15.

¹¹⁹ *Ibid*, p-d 31-33.

¹²⁰ *Ibid*, p 34.

¹²¹ *Ibid*, p 35.

¹²² C-375/13, *Löber*, Kohtujurist Bobeki ettepanek.

¹²³ *Ibid*, p 82.

Eelnevalt tulenevalt võib järeldada, et kuigi esmapilgul tunduvad kohtuasjad VEB, Kolassa ja Löber sarnased, st kõikidel juhtudel on kahju tekkinud ebaõige, ebatäpse või eksitava teabe kontekstis, avaldunud otse investeerimis- või pangakontol ning esineb ka täiendav kriteerium ehk hageja elu- või asukoht, siis tegelik erinevus kohtuasjade vahel ei ole mitte õiguskirjanduses argumenteeritud¹²⁴ investeerimiskonto või pangakonto erinevus, vaid kostja tegevuse suunatus konkreetseesse riiki.

Nimelt on nii investeerimiskonto kui ka pangakonto asukohad meelevaldsed¹²⁵, kuivõrd mõlemad on võimalik avada ja omada mitu ning erinevates liikmesriikides. Samuti on kohus kõikides asjades märkinud, et hageja elukoht iseenesest ei ole ühendavaks kriteeriumiks. Autori hinnangul oli Kolassa ja Löberi kohtuasjade puhul võtmeküsimuseks siiski kostjapoolne tegevuse suunatus konkreetseesse liikmesriiki, st kostja levitas Austrias puudulikku prospekti, mistõttu pidi ta ka ette nägema, et sealsed investorid võivad seetõttu kahju kannatada. Erinevalt aga VEB kohtuasjast, kus kostja ei olnud oma tegevust Hollandisse suunanud, st kostja aktsiad olid noteeritud üksnes Londoni ja Frankfurdi börsidel ning kostjapoolset prospekti levitamist vmt nagu Kolassa ja Löberi kohtuasjades, ei esinenud. Seega ei olnud kostjal tõepoolest võimalik ette näha hageja Hollandis asuvat kahju tekkimist.

Pangakonto asukohta kui ühendavat kriteeriumi kohtualluvuse omistamiseks on Euroopa Kohus analüüsinud ka esmalt kahju põhjustanud sündmuse juures käsitletud kohtuasjas Universal Music International Holding BV versus Michael Tétreault Schilling jt¹²⁶ (eelnevalt ja edaspidi Universal). Selles lahendis pöördusid pooled Tšehhi vahekohtusse, kus sõlmisid kompromissi, mille kohaselt tuli hagejal tasuda umbes 2,6 miljonit ülekandega pangakontolt, mida ta omab Madalmaades kontole Tšehhis. Hageja hinnangul tekkis talle kahju Madalmaades, kuna ta täitis Tšehhis sõlmitud kompromissilepingust tulenevat kohustust tasuda kompromissisumma enda Hollandis asuva panga pangakontolt.¹²⁷

Kohus ei pidanud pangakonto asukohta usaldusväärseks kriteeriumiks, kuna isikul võib olla mitmeid pangakontosid, millelt ülekandeid teha, mis omakorda võib viia *forum shopping*¹²⁸uni. Õiguskirjanduses on leitud, et kui kohtualluvuse reegleid kasutatakse ära

---

¹²⁴ Lehmann, M. Prospectus liability and private international law—Assessing the landscape after the CJEU’s Kolassa ruling (Case C-375/13). - Journal of Private International Law, 12(2), lk 319.

¹²⁵ Bochove, L., Haentjens, M., Effectenbezitters: New Efforts to Localise the Place of Damage. – The European Association of Private International Law.

¹²⁶ C-12/15, *Universal*.

¹²⁷ *Ibid*, p-d 31-32.

¹²⁸ Foorumijaht ehk endale sobivama kohtu asukoha valimine.

eesmärgiga mõjutada kohtuasja, siis on kogu õiguskord madala väärtusega¹²⁹. Pangakonto asukoht ei saa nimelt olla kostjale teada ega ettearvatav, samuti ei ole see kuidagi tihedalt seotud vaidluse all olnud hagiga.¹³⁰ Lisaks rõhutas, et puhtalt varalise kahju tekkimise koha kohtutele pädevuse andmiseks peavad esinema ka muud erilised toetavad asjaolud, mis annavad siis hagejale võimaluse selle riigi kohtusse puhtalt varalise kahju tekkimise alusel pöörduda.¹³¹ Seega ei saa iseenesest puhtalt varalist kahju, mis tekib otse hageja pangakontol, käsitleda piisavalt tiheda seosena määruse nr 44/2001 artikli 5 punkti 3 järgi.

Seega määrati selles kohtuasjas kahju tekkimise paik kindlaks koha järgi, kus tekkis pöördumatu maksekohustus ehk sõlmiti kompromissileping. Asjaolu, et kohustuse täitmiseks tehtav ülekanne otsustati teha Hollandis asuvalt pangakontolt, st kahju realiseerus otseselt seal, ei omanud mingit tähtsust, sest hageja oleks võinud valida mis tahes pangakonto, kust makset sooritada. Seega selles lahendis lükkas kohus pangakonto asukoha ja hageja enda asukoha ühendavate kriteeriumitena tagasi ning märkis, et kumbki ei ole antud asjas kohtualluvuse omistamiseks piisav.

Sellist oluliselt kõrvale kaldumist varasemast kohtupraktikast põhjendas kohus sellega, et Kolassa kohtuasjas oli tegemist eriliste asjaoludega ning üldiselt ei saa pangakontot, kus tekkis puhtalt rahaline kahju, ühendavaks faktoriks pidada.¹³² Mis täpsemalt olid nendeks eralisteks asjaoludeks ning kuidas neid määrata, kohus ei käsitlenud, kuid nagu autor varasemalt analüüsis, olid nii Kolassa kui ka Löberi kohtuasjades võtmeküsimuseks mitte pangakonto asukoht, vaid kostjapoolse tegevuse suunatus konkreetseesse liikmesriiki. Autori nõustub Euroopa Kohtuga antud asjas siinkohal selline eriline asjaolu ehk tegevuse suunatus liikmesriiki puudus. Nimelt ei olnud kostja oma tegevust mingil viisil Hollandisse suunanud ning ainus siduv asjaolu Hollandiga oligi üksnes hageja pangakonto asukoht, mistõttu ei ole täidetud tiheda seose nõue ega saa see koht ka kostjale ettenähtav olla.

Autori hinnangul ei vasta selline tõlgendus, et kahju tekkimise kohaks koht, kus tekkis pöördumatu maksekohustus ehk sõlmiti kompromissileping küll tavapärasele väljakujunenud definitsioonile, mille kohaselt on kahju tekkimise paik see koht, kus saabus lepinguvälist vastutust kaasa tuua võiva teo tagajärg¹³³, vaid pigem kahju põhjustanud sündmuse toimumise paigale, kuid antud juhul on selline lähenemine siiski õigustatud.

---

¹²⁹ D.W. Vick, L. MacPherson, lk 964.

¹³⁰ C-12/15, *Universal*, p 38.

¹³¹ *Ibid.*

¹³² *Ibid*, p-d 37-38.

¹³³ C-189/08, *Zuid-Chemie*, p 26.

Nimelt saab kompromissilepingu sõlmimist antud juhul käsitleda kui kahju tekkimise paika, kuivõrd erinevalt kohtuasjast VEB, kus pöördumatu kohustuse tekkimine ei tekitanud ise kahju ja kohustuse tekkimise ning kahju tekkimise vahele jäi kahju tekkimise ahelas veel plahvatuse ja aktsiate väärtuse vähenemine, tekkis kõnealuses kohtuasjas kahju just kompromissilepingu sõlmimisega, millele ei järgnenud ühtegi järgnevat toimingut.

Samuti nõustub töö kirjutaja õiguskirjanduses välja toodud seisukohaga¹³⁴, mille kohaselt esineb Kolassa ja Löberi kohtuasjade ning Universali kohtuasja oluline erinevus kahju teadvustamise ajastust lähtuvalt. Nimelt ei olnud hageja kohtuasjas Kolassa oma kahju tekkimisest sertifikaatidesse investeerimise hetkel teadlik, mistõttu ei saanud hageja ka pangakontot valides kohtualluvusega manipuleerida. Teisiti oli see aga eelnevalt analüüsitud Universali kohtuasjas, kus hageja oli oma kahjust pangakonto valimise hetkel teadlik, mistõttu oleks võinud ta valida ükskõik millises kohas asuva pangakonto, valides sellega ühtlasi ka kohtu asukoha. Seega arvestades Euroopa Kohtu õigustatud püüdlusi *forum shopping*'u vältimiseks, nõustub autor kohtu selles lahendis tehtud järeldusega, et pangakonto asukoht ei ole siinkohal usaldusväärseks teguriks.

Seega tulenes eelnevast, et pangakonto asukohta, isegi kui see on samal ajal hageja elu- või asukoht, ei saa käsitleda ühendava tegurina kohtualluvuse andmiseks, kui kostja ei ole oma majandustegevust vastavasse riiki suunanud; sellise pangakonto asukoha puhul ei ole täidetud ei ettenähtavuse ega tiheda seose kriteerium; ning kolmandaks kui pangakonto asukoht on hageja poolt manipuleeritav.

Puhtmajandusliku kahju puhul kohtualluvuse määramist arutati ka kohtuasjas Rudolf Kronhofer vs Marianne Maier jt¹³⁵ (edaspidi Kronhofer). Nimelt esitas antud kohtuasjas R. Kronhofer (edaspidi hageja) Marianne Maier jt (edaspidi kostjad) vastu hagi hüvitise saamiseks varalise kahju eest, mis tal väidetavalt tekkis viimaste õigusvastase käitumise tõttu. Austrias elav hageja väidab, et Saksamaal elavad kostjad olid teda telefoni teel õhutanud sõlmima lepingut aktsiate müügioptsioonide kohta, rääkimata riskidest, mis võivad kaasneda. Hageja kandis investeerimiskontole Saksamaal üle 82 500 US dollarit, mida kasutati Londoni Börsil ostuoptsioonide võtmiseks. Tulemusena oli osa ülekantud summast kadunud ning hageja sai tagasi vaid osa investeeritud kapitalist. Eeltoodust tulenevalt esitas Austrias elav hageja kahju hüvitamise hagi Saksamaal elavate kostjate vastu enda elukoha kohtusse Austrias,

---

¹³⁴ Mankowski, P. Research Handbook on the Brussels Ibis Regulation. Edward Elgar Publishing, 2020, lk 23.

¹³⁵ EKo C-168/02, *Rudolf Kronhofer versus Marianne Maier jt*, ECLI:EU:C:2004:364.

põhjendades, et Austria kohtute pädevus tuleneb sellest, et kahju on tekkinud tema elukohas Austrias, kuna see on tema vara peamine asukoht.¹³⁶

Euroopa Kohus otsustas kõnealuses küsimuses, et määruse sätet tuleb tõlgendada nii, et kahju tekkimise paik ei tähenda hageja elukohta, kus on tema vara peamine asukoht, üksnes seetõttu, et ta on seal kandnud varalist kahju vara osalise kaotamise tagajärjel teises liikmesriigis. Mõistet ei saa tõlgendada nii laialt, et see hõlmaks kõiki kohti, kus mingid kahjulikud tagajärjed on saanud teo tagajärjel, mis on juba põhjutanud tegelikku kahju teises kohas.¹³⁷ Kohtujurist jõudis asjas samale järeldusele¹³⁸.

Seega ütles kohus, et kahju tekkimise paik on Saksamaa, kuna osa investeringust läks kaduma just seal asuval investeerimiskontol, kuhu hageja raha kandis ning asjaolu, et varaline kahju ilmnes hageja vara peamises asukohas ei tekitanud kohtualluvust. Seda põhjusel, et sellel kohal ei ole ettenähtavust ega otstarbekust ning hageja pangakontol avalduv kahju on esialgselt Saksamaal asunud investeerimiskontol avaldunud kahju kaudne tagajärg.

Kohus põhjendas, et vastupidine tõlgendus tooks kaasa olukorra, kus kohtualluvuse määramine sõltuks teadmata asjaoludest, nt elukohast või vara peamisest asukohast. See oleks kaheldav, sest sellised kohad võivad õiguslikult ja faktiliselt erineda, mistõttu ei oleks täidetud konventsiooni üheks eesmärgiks olev etteaimatavuse eesmärk, mis ühenduses elavate isikute õiguslikku kaitset tugevdab.¹³⁹ Samuti, et hagejal peab olema lihtne kindlaks teha kohut, kuhu ta võib pöörduda ning kostjal peab olema mõistlikult ettenähtav, missugusesse kohtusse võidakse tema vastu hagi esitada. Lisaks soosiks selline tõlgendus ka hageja elukohajärgse kohtu pädevust, mida konventsioon kindlate juhtumite puhul puudumisel ei poolda.¹⁴⁰ See omakorda võib kaasa tuua ka *forum shopping*'u, st isikutel on lihtne elukohta või „vara peamist asukohta“ vastavalt soovitud kohtualluvusele valida või muuta.¹⁴¹ Kohus märkis ka, et kahju tekkimise paika ei saa tõlgendada niivõrd laialt, et see hõlmaks mistahes kohta, kus kahjustavad tagajärjed võivad ilmneda.¹⁴²

---

¹³⁶ *Ibid*, p-d 5-7.

¹³⁷ Siinkohal viitas kohus varasemale kohtulahendile: vt EKo C-364/93, *Marinari*, EKL 1995, lk I-2719, p 14.

¹³⁸ C-168/02, *Kronhofer*, kohtujurist P. Leger ettepanek.

¹³⁹ *Ibid*, p-d 47-50.

¹⁴⁰ C-168/02, *Kronhofer*, p-d 19-21. vt ka C-256/00, *Besix*, p-d 25 ja 26; EKo C-18/02, *Danmarks Rederiforening, tegutsedes DFDS Torline A/S nimel versus LO Landsorganisationen i Sverige, tegutsedes SEKO Sjöfolk Facket för Service och Kommunikation nimel*, ECLI:EU:C:2004:74, p. 36.

¹⁴¹ C-168/02, *Kronhofer*, kohtujurist P. Leger ettepanek, p-d 47-50

¹⁴² C-168/02, *Kronhofer*, p 19.

Autor ei saa nõustuda kohtu seisukohaga selles, et kui kohus lähtuks kohtualluvuse määramisel kahju tekkimise paiga järgi hageja elukohast kui vara peamisest asukohast, tooks see kaasa olukorra, kus kohtualluvus ei oleks kostjale ettenähtav. Autori hinnangul olid kostjad, helistades hagejale Austriasse teadlikult enda majandustegevuse sellesse riiki suunanud ning eelduslikult ka teadlikud, et vastav liikmesriik on ka hageja elukoht. Nagu autor on ülalpool välja toonud, ei ole pangakontol avalduv kahju küll iseenesest ühendavaks asjaoluks, seda ka mitte juhul, kui sellele lisandub hageja elu- või asukoht täiendava kriteeriumina, kuid Kolassa ja Löber kohtuasjadest lähtuvalt on kohtualluvus kostjapoolse tegevuse suunatuse kriteeriumi lisandumisel juba omistatav. Samuti leidis kohus Kolassa kohtuasjas, et selle panga asukohta, kus hagejal on pangakonto avatud ja kahju otseselt realiseerunud, kahju tekkimise kohana määramine vastab määruse eesmärgile tugevdada Euroopa Liidus elavate isikute õiguskaitset¹⁴³. Seega ei ole autori hinnangul kohtu sellised põhjendused õigustatud.

Siinjuures tuleb aga arvestada asjaoluga, et kohtuotsus Kronhofer tehti ajaliselt oluliselt varem kui Kolassa või Löber, mistõttu võib järeldada, et Euroopa Kohus on enda praktikat muutnud hageja elu- või asukohta kriteeriumi osas muutnud. Samuti peab autor vajalikuks märkida, et kõnealusel kohtulahendis pidas kohus investeerimiskonto asukohta iseenesest piisavaks ühendavaks kriteeriumiks, hilisemas kohtupraktikas sellega enam nõustatud ei ole.

Seega jääbki autorile arusaamatuks kohtu lahendus, et ühelt poolt hageja elukoht, kostja majandustegevuse suunatus ning makse teostanud pangakonto asukoht Austrias ei olnud piisavateks ühendavateks kriteeriumiteks kohtualluvuse tekitamiseks, kuid üksnes Saksamaal asuv investeerimiskonto oli.

Siiski, nõustub autor üldise järeldusega, mille kohaselt ei saa kahju tekkimise paigaks lugeda kõiki kohti, kus kahjulikud tagajärjed ilmnevad, kuivõrd määrust tuleb tõlgendada kitsalt, vastasel korral võib see viia paljude kohtute pädevuseni¹⁴⁴.

Otsese ja kaudse kahju käsitlust on esmalt käsitletud kohtuasjas Antonio Marinari vs Lloyds Bank plc ja Zubaidi Trading Company¹⁴⁵ (edaspidi Marinari), kus Itaalias elav Antonio Marinari (edaspidi hageja) esitas Itaalia kohtusse hagi Londonis asuva Lloyd's Bank'i vastu, mille töötajate tõttu hageja Ühendkuningriigi territooriumil vahistati ning tema lihtvekslid väidetava kahtlase päritolu tõttu arestiti. Kuivõrd nii vahistamine kui ka lihtvekslite arestimine

---

¹⁴³ C-375/13, *Kolassa*, p 35.

¹⁴⁴ Kohtuasi 189/87, *Athanasios Kalfelis versus Banque Schröder, Münchmeyer, Hengst & Co, jt*, ECLI:EU:C:1988:459, p 19; EKo C-433/01, *Freistaat Bayern versus Jan Blijdenstein*, ECLI:EU:C:2004:21, p 25.

¹⁴⁵ C-364/93, *Marinari*.

olid alusetud, taotles hageja talle tagastamata lihtvekslite tegeliku väärtuse tasumist ja vahistamisega ning maine kahjuga seotud kahju hüvitamist. Kostjad vaidles vastu Itaalia kohtualluvusele ning väitis, et Itaalia kohtul puudus pädevus põhjusel, et kahju tekkis Inglismaal.¹⁴⁶

Põhiliseks küsimuseks antud asjas oli siis, et kas kahju tekkimise paik tähendab kohta, kus inimestele või asjadele tekitati üksnes füüsilist kahju või hõlmab see ka kohta, kus tekkis üksnes varaline kahju.¹⁴⁷

Euroopa Kohus otsustas siinkohal, et nii kahju tekitanud tegu, milleks oli panga töötajatepoolne käitumine kui ka teo otsene tagajärg, milleks oli lihtvekslite sekvesteerimine ning hageja vahistamine, toimusid mõlemad Ühendkuningriigi territooriumil.¹⁴⁸ See tähendab, et Ühendkuningriigis tekkinud kahju oli esmaseks kahjuks, mis tõi kaasa hageja vara vähenemise teises liikmesriigis ehk Itaalias, mistõttu on Itaalias tekkinud kahju puhul tegemist kaudse kahjuga, mis kohtualluvuse eeskirjade tekkeks alust ei anna. Seega märkis kohus, et kuigi koht, kus kahju põhjustav juhtum on toimunud võib tähistada nii kohta, kus kahju tekkis kui ka põhjustava sündmuse kohta, ei saa seda sätet tõlgendada niivõrd laialt, et see hõlmaks mistahes kohta, kus kahjustavad tagajärjed võivad ilmnedada.¹⁴⁹ See on varasemalt mainitud Bier kohtuasja¹⁵⁰ edasiarendus.

Kohus põhjendas, et kui sätet laiendatakse nii, et see hõlmaks mistahes kohta, kus kahjustavad tagajärjed võivad ilmnedada kahjustaks see üldise kohtualluvuse põhimõtet, mille kohaselt on pädev selle liikmesriigi kohus, kus on kostja alaline elu- või asukoht. Selline hagejale antud elu- või asukohajärgne kohtute pädevus ei ole aga konventsiooni eesmärk.¹⁵¹

Teisalt ei olnud kohtuasjas *Marinari* tegemist mitte algselt tekkinud puhtmajandusliku kahjuga, vaid kahjuga, mis tekkis pärast esialgset kahju ehk hageja kinnipidamist ning maksimisest keeldumist ning hageja kandis varalist kahju nende esialgsete kahjude tagajärjel. Seega olid asjaolud *Kronhoferi* kohtuasjast võrdlemisi erinevad.

---

¹⁴⁶ *Ibid*, p 19.

¹⁴⁷ C-364/93, *Marinari*, p-d 14 ja 15.

¹⁴⁸ *Ibid*; C-364/93, *Marinari*, kohtujurist Darmon ettepanek, p 39; C-364/93, *Marinari*, kohtujurist Leger ettepanek, p 5.

¹⁴⁹ C-364/93, *Marinari*, p 14.

¹⁵⁰ Kohtuasi 21-76, *Bier*.

¹⁵¹ C-364/93, *Marinari*, p-d 18.

Eelnevast tulenevalt tekib aga küsimus, et kas ja kuidas määrata otsesest ja kaudset kahju puhtmajandusliku kahju puhul, kuivõrd Brüssel I bis artikkel 7 punkti 2 eesmärgiga on kooskõlas üksnes otsene kahju ehk selle järgi ei saa nõuda kaudselt tekkinud kahju.¹⁵²

Otsese ja kaudse kahju eristamist käsitles kohus ka kohtuasjas Dumes France SA ja Tracoba SARL vs Hessische Landesbank ja teised¹⁵³ (edaspidi Dumes). Selles kohtuasjas esitasid kaks Prantsusmaal asuvat äriühingut Dumes France SA ja Tracoba SARL (edaspidi hagejad) hagi Saksamaal asutatud pankade Hessische Landesbank ja teised (edaspidi kostjad) vastu finantskahju hüvitamiseks. Hagejatele tekkis kahju Saksamaal asuva tütaretevõtja pankrotiga, mis oli nende hinnangul tekitatud kostjate poolt, kui viimased lõpetasid tütaretevõtjale kinnisvaraprogrammi elluviimiseks krediidi andmise.¹⁵⁴

Hagejate hinnangul oli kohtualluvus Prantsusmaal, kuivõrd koht, kus kahju tekkis oli nende asukoha tõttu just selles riigis. Euroopa Kohus ütles leidis aga, et ematettevõtjatele tekkinud kahju oli tütaretevõtjatele tekkinud kahju kaudne tagajärg, kuna kahju seisnes üksnes tütaretevõtjatele krediidi ja tööde lõpetamise tõttu tekkinud otsese kahju kaudses tagajärjes.¹⁵⁵ Teisisõnu, kostjatele etteheidetava tegevuse tagajärjel tekitati otseselt kahju tütaretevõtjatele ning ematettevõtjatele tekkinud kahju oli üksnes kaudne tagajärg ja ematettevõtjad olid seega kaudsed kannatanud.

Seega tulenes sellest kohtuasjast, et sätte alusel ei saa tekkida kohtualluvust kahju suhtes, mis on üksnes otsese kahju kaudne tagajärg ning tekkis algselt ühele isikule (otsesele kahju kannatanule) ning hiljem erinevas paigas kaudsele kahju kaudsele kannatanule. Teisisõnu on kahju tekkimise paik see koht, kus tekib esialgne kahju otseselt mõjutatud isikutele ning üksnes rahalised tagajärjed, mis saavad kaudsetele isikutele muus liikmesriigis, ei ole piisavaks kriteeriumiks, et tekitada sätte alusel kohtualluvus. Seega oli selles lahendis tegemist küll algselt puhtmajandusliku kahju tekkimisega, kuid kuivõrd see tekkis algselt teisele isikule, oli kohtualluvus siiski välistatud.

Varasemalt käsitletud kohtuasjades Kronhofer, Kolassa, Löber ja Universal märgiti, et investorite esialgselt kantud rahaline kahju asus pangakontodel või väärtpaberikontodel.¹⁵⁶

---

¹⁵² U. Magnus, P. Mankowski 2016, lk 305 komm. 322.

¹⁵³ EKo C-220/88, *Dumes France SA ja Tracoba SARL vs Hessische Landesbank ja teised*, ECLI:EU:C:1990:8.

¹⁵⁴ *Ibid*, p-d 13 ja 14, 22.

¹⁵⁵ *Ibid*.

¹⁵⁶ Arons, T. M. C. Cross-border dimension of collective proceedings in the Brussels Ibis regime: jurisdiction, lis pendens and related actions. In *Research Handbook on the Brussels Ibis Regulation*. Edward Elgar Publishing. 2020, lk-d 21-22.

Õiguskirjanduses on leitud, et esialgse kahju tekkimise kindlaks tegemiseks on soovitatav kasutada nn pöörduvuse testi (ingl k *reversibility test*), mille kohaselt loetakse asjakohane kahju tekkinuks, kui õigusvastase teo negatiivsed tagajärjed ei ole enam pöörduvad.¹⁵⁷ Pöörduvuse testile viitab tegelikult Euroopa Kohus ka Universal kohtuasjas, märkides, et poolte vahel kokkulepitud kokkuleppest tulenev maksekohustus pani hageja varale „pöördumatu koormuse“. Seega tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et puhtmajanduslikku kahju, mis on realiseerunud panga- või investeerimiskontol saab pidada otseseks kahjuks, mille alusel kohtualluvust omistada ning selle kindlaks tegemiseks tuleks kasutada pöörduvuse testi. Puhtmajandusliku kahju käsitlemist otsese kahjuna on tunnistanud ka õiguskirjanduses¹⁵⁸.

Autori hinnangul on otsese ja kaudse kahju eristamine igati õigustatud ja vajalik ning nõustub Kronhofer kohtujurist¹⁵⁹ seisukoha, et sellisel juhul ei ole alust and pädevust kohtutele, kes asuvad mingis muus osalisriigis kui see, kus pandi toime nii kahju tekitanud tegu kui ka saabus selle teo tagajärg, ehk teisisõnu, kus esinesid vastutust põhjustavad asjaolud, mille lubamine viiks hageja valikuõiguse laiendamiseni üle seda õigustavate erijuhtumite.¹⁶⁰

Kokkuvõttes saab järeldada, et Euroopa Kohus on kahju tekkimise paiga määratlemiseks asjakohasteks kriteeriumiteks pidanud erinevaid tegureid: investeerimiskontot ainsa tegurina; pangakontot ja elukohta koosmõjus; noteerimiskohta ainsa faktorina ning kompromissilepingu sõlmimise kohta ainsa tegurina. Samal ajal teiste juhtumite puhul on Euroopa Kohus investeerimiskontot ja pangakontot koos elukohaga pidanud ebapiisavaks; samuti elu- või asukohta üksi pole kohus ühendava tegurina tunnistanud. Euroopa Kohus on kõikides asjades ühendava kriteeriumi piisavuse otsustanud „konkreetsetele asjaoludele“ tuginedes, hinnates iga kord eraldi kas kriteerium vastab tiheda seose ja ettenähtavuse põhimõtetele.

2.2 Konkurentsi kahjustavast tegevusest tulenevate kahju hüvitamise nõuete kohtualluvus

Käesolevas peatüki eesmärgiks on välja selgitada, kuidas on Euroopa Kohus Brüssel I bis artikkel 7 punkti 2 alusel kahju tekkimise paika määratlenud puhtmajandusliku kahju puhul, mis tuleneb konkurentsi kahjustavast tegevusest. Samuti, milliseid asjaolusid arvesse võttes on

---

¹⁵⁷ A. Dickinson, *The Rome II Regulation. The law applicable to non-contractual obligations*, Oxford. - Oxford University Press 2008, lk 328; Bochove, L. *Purely Economic Loss in Conflict of Laws: The Case of Tortious Interference with Contract*. Netherlands Internationaal Privaatrecht, 2016, lk 8.

¹⁵⁸ Mankowski, P. *Research Handbook on the Brussels Ibis Regulation*, lk 27.

¹⁵⁹ C-168/02, Kronhofer.

¹⁶⁰ *Ibid*, kohtujurist Leger ettepanek, p 46.

kohus just sellistele järeldustele jõudnud ning kas need erinevad eelnevas peatükis panga- või investeerimiskontol avalduva kahju kohtualluvuse määramisest.

Kohtualluvuse määramist kahju tekkimise paiga järgi konkurentsi kahjustava kartellikokkuleppe puhul käsitles Euroopa Kohus varem sündmuse toimumise paiga juures analüüsitud lahendis *Peroxide*¹⁶¹. Nimelt seisnes selles kohtuasjas rikkumine tähtsa ja konfidentsiaalse teabe vahetamises turu ja ettevõtjate kohta, tootmise kontrollimises ja/või piiramises, turuosa ja klientide jagamises ning hindade kindlaksmääramises ja jälgimises, mis pandi mitme ja/või kahepoolsete korrapäraste ja mittekorrapäraste kohtumiste ja telefonikõnede teel toime peamiselt Belgias, Prantsusmaal ja Saksamaal.¹⁶² Hageja esitas Saksamaal kahju hüvitamise ja teabe avaldamise hagid kuue kostja vastu, kes asusid kuues erinevas liikmesriigis, ja kelles ainult üks Saksamaal.¹⁶³

Kohus viitas siinkohal varasemale kohtupraktikale¹⁶⁴, millest tulenes, et kahju tekkimise kohaks on koht, kus kahju konkreetselt ilmneb ning märkis, et kuna antud asjas oli tegemist kahjudega, mis seisnesid lisakuludes ehk vesinikperoksiidi kunstlikult kõrges hinnas, on kahju tekkimise koht võimalik välja selgitada vaid iga väidetava kannatanu osas eraldi ja põhimõtteliselt on selleks tema asukoht.¹⁶⁵ Seega jaatas kohus siin selgesõnaliselt ja ainsa ühendava tegurina kannatanu elu- või asukohta.

Sellist tulemit põhistas kohus sellega, et sellise kahjuga seotud hagi menetlemine, mis on konkreetsele ettevõtjale õigusvastase kartellikokkuleppega tekitatud, sõltub kannatanu kui konkreetse ettevõtja konkreetset olukorda iseloomustavatest teguritest, mistõttu saab kõige paremini otsuse langetada selle paiga kohus, kus ettevõtja asub.¹⁶⁶ Ka õiguskirjanduses on nõustatud, et kunstlikult kõrgete hindade tõttu tekkinud lisakulude puhul on tegemist puhtmajandusliku kahjuga ning kahju tekkimise paik tuleb kindlaks määrata koha järgi, kus selline kahju konkreetselt tekkis ehk antud juhul on selleks kannatanu registrijärgne asukoht¹⁶⁷.

Kuigi autor kokkuvõttes hageja elu- või asukohajärgse kohtualluvuse omistamise kriteeriumit antud asjas pooldab, ei vasta see tavapärastele väljakujunenud kriteeriumitele. Nagu eelnevas peatükis märgitud, ei ole hageja elu- või asukohta ainsa ühendava kriteeriumina Euroopa Kohus

---

¹⁶¹ C-352/13, *Peroxide*.

¹⁶² *Ibid*, p-d 9-10.

¹⁶³ *Ibid*.

¹⁶⁴ C-189/08, *Zuid-Chemie*, p 27.

¹⁶⁵ C-352/13, *Peroxide*, p 54.

¹⁶⁶ *Ibid*, p-d 53-54.

¹⁶⁷ Bochove, L. Purely Economic Loss in Conflict of Laws: The Case of Tortious Interference with Contract, lk-d 5-6.

puhtmajandusliku kahju puhul tunnistanud, kuivõrd sätte eesmärgiks ei ole *forum actoris*'e loomine ning üldise kohtualluvuse sätte mõju vähendamine või koguni kaotamine.¹⁶⁸

Teisalt selliste konkurentsi kahjustavast tegevusest tulenevate juhtumite puhul on asjaolud paljude osaliste tõttu ka teistsugused. Sellistel asjaoludel kahju hüvitamise nõude aluseks olev rikkumine hõlmab kõikide liidu liikmesriikide territooriume, millest tulenevalt võib olla pädevus suurel hulgal kohtutel. Selline lai käsitusviis on aga omakorda vastuolus Brüsseli I määruse eesmärkidega ning kitsa tõlgenduse põhimõttega¹⁶⁹.

Kohtujurist soovitas enda ettepanekus¹⁷⁰ sarnastel põhjendustel kahju tekkimise paiga üldse määratlemata jätta ning lähtuda üldisest kostja elu- või asukohajärgsest sättest. Kohtujuristi ettepaneku kohaselt saanuks sellise paljude osalistega kartellikokkuleppe puhul kahju tekkimise paiga määratlemiseks lähtuda teoreetiliselt esiteks kohast, kus väidetavad kannatanud ostsid tooteid, mida õigusvastane kokkulepe puudutas ehk kus kirjutati alla ja/või täideti lepinguid, mille sisu kartellikokkuleppe kahjustab, st kõnealusel juhul olid nendeks lepinguteks tarnelepingud. Teiseks saanuks hageja pöörduda kahju tekkimise koha järgi kohtusse igas kohas, kus on nende kannatanute või nende filiaalide asukoht¹⁷¹, kuid kuna sätte eesmärk ei ole *forum actoris*'e loomine ning sätet tuleb tõlgendada kitsendavalt, vastasel korral oleks õigussubjektidele antud väga laiad võimalused, oleks parem sätte üldse kohaldamata jätta¹⁷².

Töö kirjutaja hinnangul oleks selline tulemus kindlasti ebaõiglane, kuivõrd jätab hageja kui kahju kannatanu soodsamast kohtualluvusest täiesti ilma põhjusel, et kostjad on enda kahjustavat tegevust organiseerinud viisil ja niivõrd ulatuslikult, et faktiliste asjaolude subsumeerimine on keeruline. Kahju tekitamisel, seda eriti konkurentsi kahjustavate juhtumite puhul, kus rikkumine on tegelikult üldjuhul juba varasemalt kindlaks tehtud, on hageja niigi kahju kannatanu ning autori hinnangul ei ole õigustatud temalt soodsama kohtualluvuse võimalus ära võtta ning kostjale see tagada. Selline lähenemine jätaks hageja põhjendamatult valikulise kohtualluvuse võimalusest ilma, mis läheb otseselt vastuollu määruse üldpõhimõttega tugevdada Euroopa Liidus asuvate isikute õiguskaitset.

---

¹⁶⁸ Nimelt nähtub Brüsseli I bis määruse sätetest, et see õigusakt piiritleb juhtumid, kus kostjat saab kaevata hageja elukohajärgsesse kohtusse: vt nt C-220/88, *Dumes*, p 19.

¹⁶⁹ Kohtuasi 189/87, *Kalfelis*, p 19; EKo C-433/01, *Bayern*, p 25.

¹⁷⁰ C-352/13, *Peroxide*, kohtujurist Jääskinen ettepanek.

¹⁷¹ *Ibid*, p 50.

¹⁷² *Ibid*, p-d 50-51.

Samuti on õiguskirjanduses leitud, et selliste konkurentsi kahjustavate juhtumite puhul peaks kahju tekkimise koha kindlaks tegemine sõltuma pigem hagejast kui kostjast.¹⁷³ Nagu ka kohus ise märkis, sõltub see kannatanu kui konkreetse ettevõtja konkreetset olukorda iseloomustavatest teguritest, mistõttu saab kõige paremini otsuse langetada selle paiga kohus, kus ettevõtja asub¹⁷⁴.

Kohtuasjast tulenes veel oluline asjaolu, mille puhul tunnistas Euroopa Kohus kaudset kahju kannatanu.¹⁷⁵ Nimelt märkis kohus, et antud asjas on kahju kannatanuks ka isik, kes kartellikokkuleppes osalisega lepinguga seotud ei olnud, kuid kellele tekkis siiski kahju selle konkurentsi kahjustava tegevuse tõttu¹⁷⁶.

Euroopa Kohus on varasemalt õigustatult leidnud, et sellistel juhtudel saab kahjule tugineda saab tugineda üksnes määratud piirides. Kohtuotsuses *Dumez France* ja *Tracoba*¹⁷⁷ tõlgendas sätet viisil, et kaudselt kahju kannatanu saab sellisel alusel pöörduda üksnes selle koha kohtusse, kus kahju põhjustanud sündmus avaldas vahetult kahjulikku mõju otsesele kannatanule. Samuti tuleneb kohtuasjast *Shevill jt*¹⁷⁸, et sellistel juhtudel, kus kohtualluvus võib tekkida paljudel erinevates kohtades, on hagejale kohtualluvuse andmine õigustatud, kuid sellel konkreetsel kohtul on pädevus üksnes enda territooriumiga seotud kahju üle otsustamisel.¹⁷⁹

Eelnevast tulenevalt kaalub hageja asukohajärgne kohtualluvus üles ka asjaolu, et sellisel juhul võib tekkida palju erinevaid kohtualluvusi ning seega on võimalus ka sisuliselt samas asjas vastuoluliste lahendite tekkeks, kuna nagu autor eelnevalt mainis on Euroopa Kohus ka varem jõudnud järeldusele, et sellistel juhtudel piiratakse pädeva kohtu otsustusvõimet selle riigi territooriumil tekitatud kahjuga¹⁸⁰, mistõttu teeb otsuse üksnes konkreetse kannatanu suhtes.

---

¹⁷³ Ungerer, J. Pure financial loss and international jurisdiction for tort under the Brussels I (Recast) Regulation: Case C-375/13 Harald Kolassa v. Barclays Bank plc, EU: C: 2015: 37 and Case C-12/15 Universal Music International Holding v. Michael Tétéreault Schilling (and others), EU: C: 2016: 449. *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 24(3), 2017, lk 455.

¹⁷⁴ C-352/13, *Peroxide*, p-d 53-54; tuginedes varasemalt kohtupraktikale, vt nt C-147/12, *ÖFAB*, p 58.

¹⁷⁵ C-352/13, *Peroxide*, p-d 53-54.

¹⁷⁶ Euroopa Kohus on otsuses C-557/12 *Kone jt*, EU:C:2014:1317, p-s 30 jj märkinud, et selline asjaolu, mille kohaselt niisuguse ettevõtja kliendil, kes ei ole kartelli liige, kuid kes saab kasu kaitsehinna majanduslikest tingimustest, tekib kahju pakkumishinna tõttu, mis on kõrgem, kui see oleks olnud ilma kartellita ning see kuulub kõnealuse kartelli võimalike tagajärgede hulka, mis ei saanud kartelli liikmetele olla teadmata.

¹⁷⁷ C-220/88, *Dumez*, punkt 20.

¹⁷⁸ C 68/93, *Shevill*, p 33.

¹⁷⁹ *Ibid.*

¹⁸⁰ EKo C-147/12, *ÖFAB, Östergötlands Fastigheter AB versus Frank Koot ja Evergreen Investments BV*, EU:C:2013:490, p 58.

Seega kuivõrd iga pädev kohus teeb otsuse konkreetse kahju kannatanu ning temaga seotud konkreetse kahju üle selles liikmesriigis, kus kahju tekkis, ei oma ka vastuoluliste lahendite tekkimine erilist mõju.

Seega tunnistati sellise paljude osalistega juhtumi puhul hageja elu- või asukohta kui kohtualluvuse omistamiseks asjakohast ühendavat tegurit ning samuti anti hagejale kui kaudselt kahju kannatanule võimalus hagemiseks. Autor nõustub siin kohtuga. Selline lähenemine tagab menetluse otstarbekohase korraldamise ning on ettenähtav ka kostjale, kuivõrd viimane on enda tegevuse liikmesriiki suunanud.

Kohtualluvuse määramist kahju tekkimise paiga järgi konkurentsi kahjustava tegevusega seotud kahju puhul käsitles Euroopa Kohus ka ülalpool kahju tekitanud sündmuse toimumise paiga juures toodud kohtuasjas *flyLAL-Lithuanian*¹⁸¹.

Euroopa Kohus otsustas esmalt, et saamata jäänud tulu, mis seisneb eelkõige müügitulu vähenemises konkurentsivastase tegevuse tõttu on määruse sätte alla kuuluv. Kahju tekkimise paiga kohta leidis kohus, et konkurentsivastase tegevusega tekitatud kahju hüvitamise hagi korral on sellises olukorras kahju tekkimise paigaks koht, kus tekkis müügitulu vähenemises seisnev saamata jäänud tulu, see tähendab paik, kus asub turg, mida see konkurentsivastane tegevus kahjustab ja millel teatud isikule tema väitel kahju tekitati.¹⁸² Seega kuna antud asjas tekitasid hagejale kui lennuettevõtjale kahju lennud, mille väljumis- või saabumiskoht oli selle liikmesriigi pealinn, kus lennuettevõtja asus, siis tuleb pidada peamiselt kahjustatud turuks selle liikmesriigi turgu, kus see ettevõtja viib läbi põhiosa oma nende lendudega seotud müügitulust, milleks oli Leedu turg.¹⁸³

Seega otsustas kohus, et kahju tekkimise paiga määramine tuleneb kahe tingimuse koosmõjust, esiteks peab olema tegemist liikmesriigi turuga, mida konkurentsi kahjustav tegevus mõjutas ning teiseks peab kannatanul olema sellel turul kahju tekkinud.

Iseenesest nõustub autor sellega, et selline lahendus, mis põhineb nende kahe asjaolu kooskõlal, täidab nimelt konkurentsireeglite läheduse ja etteaimatavuse eesmärgi, kuna esiteks on selle liikmesriigi kohtud, kus asub kahjustatud turg, kõige sobivamad asjasse puutuvaid kahju hüvitamise hagisid lahendada, ja teiseks võib konkurentsivastase tegevusega tegelev ettevõtja mõistlikult eeldada, et tema vastu esitatakse hagi selle paiga kohtusse, kus tema tegevus konkurentsi moonutas. Selline lähenemine on mõistlik, kuivõrd sellega võetakse arvesse

---

¹⁸¹ C-27/17, *flyLAL-Lithuanian*.

¹⁸² C-27/17, p 67.

¹⁸³ *Ibid*, p 39.

konkurentsi kahjustavate vaidluste erilisust. See tähendab, et konkurentsi kahjustava tegevuse puhul, aitab kergem juurdepääs tõenditele, mis on selle turu tingimuste ja etteheidetava käitumise tagajärgede hindamiseks vajalikud, kaasa menetluse otstarbekale korraldusele.

Samuti nõustub autor kohtu¹⁸⁴ kui ka kohtujuristi ettepanekus¹⁸⁵ toodud põhjendusega, et kahju tekkimise paiga kindlaksmääramisel tuleks lähtuda kollisiooninormides toodud lähenemistest, kuivõrd selline määruste kooskõlastamine aitab tagada järjepidevust.¹⁸⁶

Lisaks on välja pakutud, et kahju tekkimise paiga kindlakstegemisel võiks lähtuda samast põhimõttest nagu puudusega toote puhul, see tähendab paigast, kus puudusega toode osteti ehk siis antud juhul, kus osteti toode, mille hinda oli kartelli kokkuleppest tulenevalt moonutatud¹⁸⁷. Autori arvates vastaks kauba turustamise koht küll ettenähtavuse nõuetele kostja suhtes, kuna selline paik valitakse tema otsusel. Küll aga ei vastaks selline lähenemine töö kirjutaja arvates tiheda seose kriteeriumile, kuivõrd toote ostmiskohad võivad suure tõenäosusega erineda kohast, mis on tegelikult kõige lähemal vaidluse lahendamiseks ning kohale kus kahju tegelikult ilmnes.

Seega kahju tekkimise paik tuleb konkurentsi kahjustavast tegevusest tekkinud kahju puhul kindlaks määrata kahe tingimuse koosmõjul, esiteks peab olema tegemist liikmesriigi turuga, mida konkurentsi kahjustav tegevus mõjutab ning teiseks peab kannatanul olema sellel turul kahju tekkinud. Erinevalt kohtuasjast Peroxide, kus kohus andis otsesõnu hageja elu- või asukohajärgse kohtualluvuse, kohtuasjas flyLAL-Lithuanian seda ei iseenesest ühendava tegurina ei tunnistanud. Küll aga esinesid kohtuasjas Peroxide ka erilised asjaolud, milleks oli osalejate paljususe, mida viimati käsitletud lahendis ei esinenud. Samuti ei ole Euroopa Kohus hageja elu- või asukohta üheski muus lahendis ainsa ühendava tegurina tunnistanud, mistõttu võib järeldada, et selline järeldus oli tingitud selle konkreetse asja erilistest asjaoludest.

Kohtualluvuse paika on kohus käsitletud ka Tibor-Trans Fuvarozó és Kereskedelmi Kft versus DAF TRUCKS N.V.¹⁸⁸ kohtuasjas (edaspidi Tibor-Trans). Tibor-Trans Fuvarozó és Kereskedelmi Kft (edaspidi hageja) on riigisiseste ja rahvusvaheliste kaubavedudega tegelev ettevõtja. Aastatel 2000-2008 ostis hageja Ungaris asuvate edasimüüjate kaudu uusi veokeid,

---

¹⁸⁴ Ibid, p 41.

¹⁸⁵ Ibid, p 52.

¹⁸⁶ Euroopa Parlamendi ja Nõukogu Määrus (EÜ) nr 864/2007, lepinguväliste võlasuhtete suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma II) määruse artikli 6 lõike 3 punkti a järgi kohaldatakse konkurentsi piirava tegevuse tulemusena tekkiva lepinguvälise võlasuhte suhtes selle riigi õigust, kus turgu mõjutatakse või tõenäoliselt mõjutatakse.

¹⁸⁷ EKO C-343/19, Verein für Konsumenteninformation, EU:C:2020:534, p-d 37 ja 40.

¹⁸⁸ C-451/18, *Tibor-Trans*.

kasutades selleks Ungari liisinguandjaid ja sõlmides nendega väljaostukohustusega liisingulepinguid. Liisinguandjad lisasid hinnale liisingukulu ja oma marginaali. Euroopa Komisjon tuvastas, et 15 rahvusvahelist veokitootjat, nende seas DAF TRUCKS N.V. (edaspidi kostja), olid sõlminud kartellilepingu kahe tootekategooria veoautode kohta.¹⁸⁹ Hageja esitas seejärel kostja vastu Ungari kohtusse kahju hüvitamise hagi, mis põhines asjaolul, et ta oli omandanud veokid hinnaga, mida oli moonutatud kartellikokkuleppega, kus kostja oli osaline.¹⁹⁰

Ungari kohtualluvust põhjendas hageja viidates Peroxide¹⁹¹ kohtulahendile, mille kohaselt juhul, kui erinevates liikmesriikides asuvatelt kostjatelt nõutakse kohtu kaudu kahju hüvitamist ühe ja vältava rikkumise tõttu, milles osaleti mitmes liikmesriigis, võib iga väidetav kannatanu esitada hagi oma asukoha kohtusse. Seega oli samuti põhiliseks küsimuseks, kuidas määratleda paik, kus tekkis kahju, mis seisnes kunstlikult kõrgete hindade tõttu makstud suurem hind põhikohtuasjas vaadeldava kartelli esemeks olevate veokite eest¹⁹².

Euroopa Kohus märkis siin, et sellise kahju tekkimise paiga kindlaksmääramine sõltub sellest, kas tegemist on kahju põhjustanud sündmusest otseselt tuleneva esmase kahjuga või hilisemate kahjulike tagajärgedega.¹⁹³ Sellist olukorda, kus väidetav kahju tulenes peamiselt kuntslikult kõrgendatud hindade tõttu makstud kõrgemat hinnast, pidas kohus ELTL artikli 101 rikkumise otseseks tagajärjeks ja otseseks kahjuks, mis võimaldab seega selle liikmesriigi kohtu, mille territooriumil kahju tekkis, pädevust.¹⁹⁴ Kahju tekkimise paigaks pidas Euroopa Kohus sellises olukorras liikmesriigi turgu, mida konkurentsi kahjustav tegevus kahjustab ehk paik, kus turuhindasid moonutati ja kus kannatanu väitel talle kahju tekkis, kinnitades sellega varasemat kohtuasjas flyLAL-Lithuanian toodud seisukohta¹⁹⁵. Sarnaselt kohtuasjale flyLAL-Lithuanian, ei pidanud kohus ka siin hageja elu- või asukohta asjakohaseks kriteeriumiks.

Kohus põhjendas, et see on kooskõlas konkurentsinoormide läheduse ja etteaimatavuse eesmärkidega, kuna esiteks on selle liikmesriigi kohtud, kus asub kahjustatud turg, kõige sobivamad asjasse puutuvaid kahju hüvitamise hagnosisid lahendama ja teiseks võib konkurentsi

---

¹⁸⁹ *Ibid*, p-d 8, 12.

¹⁹⁰ *Ibid*, p 15.

¹⁹¹ C-352/13, *Peroxide*.

¹⁹² C-451/18, *Tibor-Trans*, p-d 25-26.

¹⁹³ *Ibid*, p 27; C-27/17, *flyLAL-Lithuanian*, p 31.

¹⁹⁴ C-451/18, *Tibor-Trans*, p 31.

¹⁹⁵ C-27/17, *flyLAL-Lithuanian*, p 40.

kahjustava tegevusega tegelev ettevõtja mõistlikult eeldada, et tema vastu esitatakse hagi selle paiga kohtusse, kus tema tegevus vaba konkurentsi reegleid rikkus^{196, 197}.

Kuivõrd antud kaasuses ostis hageja uusi veokeid Ungaris asuvate edasimüüjate kaudu, võiks argumenteerida, et selline kahju on tekkinud kõigepealt Ungaris asuvatel edasimüüjatel ning hagejal lasuva kahju puhul on tegemist kõigest kaudse kahjuga, kuid kohtu hinnangul tulenes väidetav kahju seevastu peamiselt kunstlikult kõrgendatud hindade tõttu makstud kõrgemast hinnast, olles seetõttu ELTL artikli 101 rikkumise otsene tagajärg ja käsitatav otsese kahjuna, mis võimaldab põhimõtteliselt selle liikmesriigi kohtu pädevuse tekkimise, mille territooriumil kahju tekkis.¹⁹⁸

Autor nõustub sarnaselt flyLAL-Lithuanian kohtuasjale sellise käsitlusega, kuivõrd täidab läheduse ja etteaimatavuse eesmärgi, kuna liikmesriigi kohtud, kus asub kahjustatud turg on kõige sobivamad asjasse puutuvaid kahju hüvitamise hagisid lahendama ning konkurentsi kahjustava tegevusega tegelev ettevõtja saab mõistlikult eeldada, et tema vastu esitatakse hagi selle paiga kohtusse, kus tema tegevus konkurentsi moonutas.

Sama kartellilepinguga nagu Tibor-Trans kohtuasjas käsitles kohus kohtualluvuse kindlaksmääramist ka RH versus AB Volvo jt¹⁹⁹ kohtuasjas (edaspidi Volvo). Hispaanias asuv ettevõtja RH (edaspidi hageja) ostis Volvo Group España edasimüüjalt viis veoautot. Kuna komisjon tuvastas keelatud kokkuleppe olemasolu 15 rahvusvahelise veokitootja, sh Volvo, Volvo Group Trucks Central Europe ja Volvo Lasvagnari vahel kahe tootekategooria osas, esitas hageja Volvo (Göteborg, Rootsi), Volvo Group Trucks Central Europe'i (Ismaning, Saksamaa), Volvo Lastvagnar'i (Göteborg) ja Volvo Group España (Madrid, Hispaania) (edaspidi kostjad) vastu hagi kahju hüvitamiseks Hispaania kohtusse. Hageja kahju seisnes veoautode omandamisel kantud lisakulus, mille põhjustasid salajased kokkulepped.²⁰⁰

Hageja esitas hagi Hispaania kohtusse, kuivõrd seal ta veokid omandas ning seal oli ka tema asukoht, kostja hinnangul tuli kohtualluvus kindlaks määrata kahju põhjustanud sündmuse toimumise koha järgi ehk koha järgi, kus sõlmiti kartellikokkulepe.²⁰¹ Seega oli põhiliseks küsimuseks, kas turul, mida mõjutasid kaupade hindade kindlaksmääramist ja tõstmist käsitlevad salajased kokkulepped, kas hagi allub kahju tekkimise paiga alusel rahvusvahelise

---

¹⁹⁶ *Ibid.*

¹⁹⁷ C-451/18, *Tibor-Trans*, p-d 33-34.

¹⁹⁸ *Ibid.*, p 31.

¹⁹⁹ EKo C-30/20, *RH versus AB Volvo jt*, ECLI:EU:C:2021:604.

²⁰⁰ *Ibid.*, p-d 7, 9, 11-12.

²⁰¹ *Ibid.*, p-d 12-13.

ja territoriaalse kohtualluvuse järgi kohtule, kelle tööpiirkonnas väidetavalt kahjustatud ettevõtja ostis nendest kokkulepetest mõjutatud kaupu, või kui see ettevõtja sooritas oste erinevates kohtades, siis kohtule, kelle tööpiirkonnas on selle ettevõtja asukoht.²⁰²

Euroopa Kohus leidis, et isikud, kes on ostnud kaupu, mis on mõjutatud hindade kindlaksmääramist ja tõstmist puudutavate salajaste kokkulepete poolt, võivad hagi esitada selle konkurentsimoонutusest hõlmatud liikmesriigi turu kohtule, kus kahjustatud ettevõtja neid kaupu ostis, või juhul kui oste on sooritatud erinevates kohtades, siis kohtule, kus asub see ettevõtja asub.²⁰³

Kohus viitas siinkohal puudusega toote kohta tehtud varasemale kohtuasjale²⁰⁴, mille kohaselt, kui tegemist on tootja manipulatsiooni tõttu madalama väärtusega kauba ostmise tõttu, millega hageja taotleb tasutud lisakuludele vastava kahju hüvitamist, tuleb selline hagi esitada kauba soetamise kohtule.²⁰⁵ Lisaks rõhutas kohus, et selline lahendus kehtib üksnes juhul, kui vastav kaup või kaubad on mõjutatud salajaste kokkulepete poolt ning on soetatud ühe kindla liikmesriigi kohtus, vastasel juhul ei ole võimalik kindlaks teha kohta, kus ostja kahju kannatas²⁰⁶.

Seega muutis Euroopa Kohus oma seisukohta, kuna kohtuasjas Tibor-Trans leidis, et kahju tekkimise paigaks tuleb pidada liikmesriigi turgu, mida konkurentsi kahjustav tegevus kahjustab ehk paika, kus turuhindasid moonutati ja kus kannatanu väitel talle kahju tekkis, kuid kõnealusel lahendis otsustas, et hageja võib hagi esitada konkurentsimoонutusest hõlmatud liikmesriigi turu kohtule, kus kahjustatud ettevõtja neid kaupu ostis, või juhul kui oste on sooritatud erinevates kohtades, siis kohtule, kus asub see ettevõtja asub.

Kohtuotsusest ei tulene, millistel põhjustel Euroopa Kohus enda seisukohta muutis ning autori hinnangul ei olnud selleks ka mingit põhjust. Nimelt kohtuasjade Tibor-Trans ja Volvo vahel ei esinenud erinevusi, mis oleks võinud erineva kohtualluvuse lahenduse kaasa tuua. Mõlemad kohtuasjad olid seotud esiteks sama kartellikokkuleppega ning teiseks mõlemad hagejad ostsid veokid enda asukohaga samas riigis asuvate edasimüüjate kaudu. Seega võib järeldada, et kohtu eesmärk oli lisada Tibor-Trans kohtuasjas märgitud kahele koosmõjus esinevale kriteeriumile ühendava kriteeriumina ka kauba ostmise koht.

---

²⁰² *Ibid*, p 27.

²⁰³ *Ibid*, p 43.

²⁰⁴ C-343/19, *Verein für Konsumenteninformation*, p-d 37 ja 40.

²⁰⁵ C-30/20, *RH versus AB Volvo*, p 39.

²⁰⁶ *Ibid*.

Autori arvates viib see tulemuseni, kus lisapädevus antakse kohtutele, millises asjas juba niigi võib kohtualluvus tekkida mitmetes erinevates kohtades. Nimelt nagu kohtuasja Peroxide juures kohtujurist välja tõi, on ka Tibor-Trans ja Volvo puhul tegemist osalejate paljususega, mistõttu on võimalik kohtualluvus juba niigi laiendatud. Kohus, lisades siia juurde aga veel ühe ühendava kriteeriumi, hajutab aga kohtute pädevust veelgi, mis omakorda läheb vastuollu määruse eesmärkidega vältida kohtute paljusust²⁰⁷. Samuti ei taga selline kohtupraktikast mõjuva põhjusega kõrvalekaldumine järjepidevust.

Samuti jääb autor oma varasemalt väljatoodud seisukoha juurde, mille kohaselt ei vastaks kauba tiheda seose kriteeriumile, kuivõrd toote ostmiskohad võivad suure tõenäosusega erineda kohast, mis on tegelikult kõige lähemal vaidluse lahendamiseks ning kohale, kus kahju tegelikult ilmnes.

Samal arvamusel oli ka kohtujurist, kui leidis, et kõige paremaks kohtualluvuse kriteeriumiks on antud juhul siiski hageja asukoht, kuna tulenevalt kartellikokkulepete ulatusest²⁰⁸ ning interneti teel tehtud tehingute arengust, võib kohtualluvuse pädevus põhjendamatult hajuda. Samuti esitatakse sellised kahju hüvitamise hagid üldjuhul pärast seda, kui konkurentsioiguse rikkumine on juba tuvastatud, mistõttu on vajalik vastava hagi raames tuvastada mitte konkurentsi kahjustav tegevuse, vaid kannatanu kahju tekkimine ja selle ulatus, mida on kõige kergem teha just kannatanu asukohas, seal kus vastav kahju tõenäoliselt ilmnes. Samuti ei ole konkurentsivastase tegevuse valdkonnas erilist ohtu *forum shoppingu*'ks, mida peetakse tavaliseks riskiks hageja elu- või asukohajärgse kohtualluvuse puhul.²⁰⁹

Kokkuvõttes võib kahju tekkimise paiga määratlemiseks konkurentsi kahjustavast tegevusest tulenevate kahju hüvitamise nõuete puhul asjakohaste kriteeriumitena käsitleda: kannatanu elu- või asukohta, kuivõrd kannatanule kartellikokkuleppega tekitatud hagi menetlemine sõltub just konkreetse kannatanu olukorda iseloomustavatest teguritest, mistõttu on kõige parem kohus just elu- või asukohajärgne kohus; kahe tingimuse koosmõju, mille puhul võib kahju tekkimise paigaks pidada liikmesriigi turgu, mida konkurentsi kahjustav tegevus kahjustab ehk paik, kus turuhindasid moonutati ja kus kannatanu väitel talle kahju tekkis; ning viimaks kohta, kus kahjustatud isik tooteid ostis, eeldusel et see on konkurentsi kahjustavast tegevusest moonutatud turul, või kui selliseid oste on tehtud erinevates kohtades, siis kannatanu elu- või asukoht.

---

²⁰⁷ Bochove, L., Haentjens, M., Effectenbezitters: New Efforts to Localise the Place of Damage. – The European Association of Private International Law.

²⁰⁸ Sageli hõlmavad kartellikokkulepped mitut liikmesriigi turgu.

²⁰⁹ C-30/20, RH versus AB Volvo, kohtujurist Richard de la Touri ettepanek, p-d 104-106.

Peatüki kokkuvõttes saab järeldada, et Euroopa Kohus on kahju tekkimise paiga määratlemiseks asjakohasteks kriteeriumiteks pidanud väga erinevaid tegureid: investeerimiskontot ainsa tegurina; pangakontot ja elukohta koosmõjus; noteerimiskohta ainsa faktorina ning kompromissilepingu sõlmimise kohta ainsa tegurina; hageja elu- või asukohta ainsa kriteeriumina; konkurentsi kahjustavast tegevusest mõjutatud liikmesriigi turu ja kannatanule kahju ilmumise paik; ning kohta, kus kahjustatud isik tooteid ostis, eeldusel et see on konkurentsi kahjustavast tegevusest moonutatud turul.

Sellest tulenevalt võib öelda, et erinevalt kahju tekitanud sündmuse toimumise kohast, tõlgendatakse kahju tekkimise kohta väga ebakindlate kriteeriumite järgi. Samuti saab järeldada, et kahju tekkimise paiga kindlaksmääramise kriteeriumid erinevad vastavalt kahju tekkimise valdkonnale, see tähendab, et kahju puhul, mis avaldus panga- või investeerimiskontol on kriteeriumid teistsugused võrreldes konkurentsi kahjustava tegevuse tulemusena tekkinud kahjule. Samuti on oluliseks erinevuseks asjaolu, et panga- või investeerimiskontol avalduva kahju puhul ei ole Euroopa Kohus tunnistanud hageja elu- või asukohajärgset kohtualluvust, kuid konkurentsi vastase tegevusest tulenevate nõuete puhul on.

Lisaks panga- või investeerimiskontol avalduva kahju ja konkurentsi kahjustava tegevusest tuleneva kahju paiga määratlemiseks asjakohaste kriteeriumite erinevusest, peab ka tõdema, et kriteeriumite kohaldamine erineb ka olenemata sellest, kuidas kahju on tekkinud.

3. EUROOPA KOHTU PRAKTIKA VASTAVUS RAHVUSVAHELISE KOHTUALLUVUSE EESMÄRKIDELE

Käesoleva peatüki eesmärgiks on hinnata Euroopa Kohtu praktika vastavust rahvusvahelise kohtualluvuse eesmärkidele, täpsemalt kas Euroopa Kohus on kohtualluvuse omistamise kriteeriumite kujundamisel ja kohaldamisel järginud Brüssel I bis määruse olulisi põhimõtteid ja taganud sellest tulenevalt õiguskindluse põhimõtet liikmesriigis elavate isikute õiguskaitse tugevdamiseks.

Brüssel I bis preambulast tuleneb, et kohtualluvuse eeskirjad peavad olema hästi prognoositavad ning eelduslikult kohtualluvus seotud kostja alalise elukohaga. Seega peaks kostja elukohajärgne kohtualluvus alati tagatud olema ning erandid selles üldreeglist sätestatud täpselt määratletud juhtudel, kui vaidluse sisu või poolte autonoomia eeldab teistsugust seost.²¹⁰

Samuti sätestab määrus, et lisaks üldisele kohtualluvusele, peaks olema ka muid aluseid, mis toetuksid tihedale seosele kohtu ja menetluse vahel või aitaksid kaasa tõrgeteta õigusemõistmisele. Tihe seos peaks tagama õiguskindluse ja hoidma ära võimaluse, et kostja vastu esitataks hagi liikmesriigi kohtusse, mida ta ei saanud mõistlikult ette näha.²¹¹

Lisaks on märgitud, et 1968. aasta Brüsseli konventsiooni, Brüssel I ja Brüssel I bis määruse tõlgendamisel on oluline tagada järjepidevus. Eraldi rõhutatakse, et järjepidevus peab Brüsseli konventsiooni ja seda asendavate määruste kohta puhul tagatud olema ka Euroopa Liidu Kohtu tõlgendustes.²¹²

Kahju põhjustanud sündmuse toimumise paiga käsitlemisel leidis kohus, et kohtualluvuse omistamise kriteeriumiteks on panga- või investeerimiskontol avalduva kahju puhul kahjustava tegevuse kohta otsuse tegemist (puuduliku prospekti levitamise otsustamine) ning lepingu läbirääkimise ja allakirjutamise paik. Konkurentsi kahjustavast tegevusest tulenevate nõuete puhul on kahju põhjustanud sündmuse toimumise paik konkurentsi kahjustava kokkuleppe sõlmimise koht ning kui sellist ühte paika ei ole menetlusosaliste või kartellikokkuleppe sõlmimise episoodide paljususe tõttu võimalik kindlaks teha, tuleb selline koht kindlaks määrata konkreetse sündmuse järgi, mille käigus sõlmiti lõplik kartellikokkulepe või kokkulepe, mis isenesest konkreetsele kahju kannatanule kahju tekitanud sündmuseks oli.

---

²¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1215/2012, preambula p 15.

²¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1215/2012, preambula p 16.

²¹² Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1215/2012, preambula p 34.

Sellest tulenevalt saab järeldada, et kahju põhjustanud sündmuse toimumise paiga suhtes on võimalik kaks erinevat ühendavat kriteeriumi ehk kahjustava tegevuse kohta otsuse tegemine ning kahjustava kokkuleppe sõlmimise koht.

Autori nõustub, et ettenähtavuse ja tiheda seose nõuded on lepingu allkirjastamise koha kui ühendava kriteeriumi osas täidetud, kuivõrd alates kokkuleppe sõlmimise hetkest hakkab kokkuleppes tulenev kahjustav tegevus või tegevusetus hagejat tegelikult mõjutama ehk saavutab oma lõplikuse ja selline koht on mõlemale ettenähtav ning täidab ka tiheda seose eesmärgi, kuna vaidluse esemeks olevad asjaolud puudutavad sellisel juhul seda kokkulepet.

Teisalt ei nõustu autor kahjustava tegevuse otsustamise kui Euroopa Kohtu kujundatud kriteeriumi vastavusega määruse eesmärkidele. Autori hinnangul ei ole kahjustava tegevuse otsustamise koht hagejale ettenähtav. Samas on just hageja see, kes peab kohtusse pöördumise otsustama. Selline koht nagu otsuse tegemine kahjustava tegevuse kohta ei ole hagejale ettenähtav, mis on otseselt vastuolus määruse eesmärkidega, mille kohaselt peab hagejal olema võimalik kergelt kindlaks teha kohus, mille poole pöörduda.²¹³ Nimelt tuleb määrust tõlgendada autonoomselt, mis tähendab, et pooltel peab olema ainult määrusest endast võimalik järeldada, kus nad hageda või hagetud olla saavad ja milliseid tingimusi peavad nad järgima teise liikmesriigi kohtuotsustest²¹⁴. Autori hinnangul ei ole aga otsuse tegemise koht paljudel juhtudel hagejale üldse kindlaks tehtav, rääkimata sellise koha kindlaks tegemisest üksnes määruses sisalduva teabe abil. Seega kohus küll võttis arvesse ettenähtavuse ja tiheda seose kriteeriume, kuid jõudis autori hinnangul valele järeldusele.

Konkurentsi kahjustava tegevuse puhul, kus Euroopa Kohus on otsustanud, et kahjustava kokkuleppe sõlmimise koht võib olla asjakohaseks kriteeriumiks, märgib autor, et selline kriteerium võib küll tagada tiheda seose nõude, kuid ei ole konkurentsi kahjustavate nõuete puhul suure tõenäosusega hagejale ettenähtav. Autori hinnangul ei pruugi selline lähenemine ettenähtavuse põhimõttele vastata, kuna konkurentsi kahjustavad kokkulepped, nagu ka kohtupraktikast tulenes, võivad olla esiteks sõlmitud mitme asukoha koosmõjus ning teiseks sedavõrd varjatult, et sellist asukohta on keeruline isegi kohtumenetluses kindlaks teha, rääkimata hagejal kohtualluvuse valiku tegemiseks.

Samuti märkis kohus, et kahju põhjustanud sündmuse toimumise koht sõltub sellest, kas konkurentsi kahjustav tegevus on käsitatav konkurentsivastase kokkuleppena ELTL artikli 101 mõistes ja/või turgu valitseva seisundi kuritarvitamisena ELTL artikli 102 mõistes. Ka siin ei

---

²¹³ W. Mathijs H. Ten, K.C. Henckel, lk 215.

²¹⁴ U. Magnus, P. Mankowski 2016, lk 40, komm. 93.

ole autori hinnangul ettenähtavuse põhimõtte täidetud, kuivõrd pannes kohtualluvuse määramise sõltuvusse õiguslikust küsimusest, st millise sättega on konkreetse rikkumisega tegemist, raskendab otseselt hageja võimalusi kohtusse pöördumiseks, kuivõrd nagu eelnevalt korduvalt mainitud, peab selline pöördumine olema lihtne ning valikulise kohtualluvuse sätete kohaselt kindlaks tehtav²¹⁵. See tähendab, on arusaamatu, kuidas sellise lahendusega on võimalik kahju tekitanud sündmuse toimumise paiga järgi kohtusse üldse pöörduda, kuivõrd kahju tekitanud sündmuse paiga määramine tundub olevat justkui üheks vaidluse esemeks, mis tähendaks, et hageja peaks enne kohtusse pöördumist ise hindama konkurentsi kahjustava tegevuse episoodide ning otsustama, milline oli tema jaoks määrav sündmus kahju tekkimiseks.

Seega Euroopa Kohus on kriteeriumite kujundamisel küll lepingu sõlmimise koha ja kahjustava tegevuse kohta otsuse tegemise koha puhul ettenähtavuse ja tiheda seose nõudeid arvesse võtnud, kuid autor ei nõustu kahjustava otsuse tegemise koha kriteeriumi puhul, et ettenähtavus ja tiheda seose kriteeriumid on tagatud, nagu kohus on leidnud, kuna kohtualluvuse eeskirjad ei tohi muuta aga kohtusse pöördumise õigust näiliseks ega ebamõistlikult piirata isiku õigust saada kohtulikku kaitset. Samuti ei ole ettenähtav konkurentsi kahjustavast tegevusest tuleneva kokkuleppe sõlmimise koht hagejale. Kahjustava tegevuse algse otsustamise kriteeriumi suhtes on Euroopa Kohus olnud iseenesest järjepidev ning seda toetatakse ka õiguskirjanduses, kuid autori hinnangul ei pruugi selline kriteerium iga juhtumi puhul ettenähtavuse ega tiheda seose kriteeriumitele vastata.

Kohus on ka märkinud, et kui ühte paika ei ole menetlusosaliste või kartellikokkuleppe sõlmimise episoodide paljususe tõttu võimalik kindlaks teha, tuleb selline koht kindlaks määrata konkreetse sündmuse järgi, mille käigus sõlmiti lõplik kartellikokkulepe või kokkulepe, mis iseenesest konkreetsele kahju kannatanule kahju tekitanud sündmuseks oli.²¹⁶

Euroopa Kohus on märkinud, et kui asjas ei ole võimalik kindlaks teha ühte kindlat kartellikokkuleppe sõlmimise kohta (mitmed kohtumised, nõupidamised jms kartellikokkuleppe sõlmimisega seotud tegevused toimusid erinevates riikides)²¹⁷, siis tuleb õigusvastase kartellikokkuleppega tekitatud kahju üle otsustamisel tuleb kahju tekitanud sündmuse toimumise paik tuvastada kahju tekitanud sündmuse järgi ja kõikide kartellikokkuleppes osalenute suhtes eraldi. See tähendab, et tuleb kindlaks teha konkreetse kohtu tööpiirkonnas toimunud konkreetne sündmus, mille käigus sõlmiti lõplikult kartellikokkulepe või kokkulepe, mis iseenesest ostjale väidetava kahju tekitanud sündmuseks

---

²¹⁵ C-375/13, *Kolassa*, p 56; C-304/17, *Löber*, p 35.

²¹⁶ C-352/13 p-d 43-45.

²¹⁷ *Ibid.*

oli.²¹⁸ Autor nõustub, et selline lähenemine täidab konkurentsiniormide läheduse ja etteaimatavuse eesmäärke, kuna esiteks on selle liikmesriigi kohtud, kus asub kahjustatud turg, kõige sobivamad asjasse puutuvaid kahju hüvitamise hagnosisid lahendama ja teiseks võib konkurentsi kahjustav tegevusega tegelev ettevõtja mõistlikult eeldada, et tema vastu esitatakse hagi selle paiga kohtusse, kus tema tegevus vaba konkurentsi reegleid rikkus.

Kahju tekkimise paiga käsitlemisel on Euroopa Kohus märkinud, et kohtualluvuse omistamise kriteeriumiteks panga- või investeerimiskontol avalduva kahju puhul võivad olla: investeerimiskonto ainsa tegurina; pangakonto ja elukoht koosmõjus; noteerimiskoht ainsa faktorina ning kompromissilepingu sõlmimise koht ainsa tegurina.

Investeerimiskonto asukohta on Euroopa Kohus ainsa ühendava tegurina tunnistanud kohtuasjas Kronhofer²¹⁹. Kohus põhjendas, et vastupidine tõlgendus tooks kaasa olukorra, kus kohtualluvuse määramine sõltuks teadmata asjaoludest, nt elukohast või vara peamisest asukohast. See oleks kaheldav, sest sellised kohad võivad õiguslikult ja faktiliselt erineda, mistõttu ei oleks täidetud konventsiooni üheks eesmärgiks olev etteaimatavuse eesmärk, mis ühenduses elavate isikute õiguslikku kaitset tugevdab.²²⁰ Samuti, et hagejal peab olema lihtne kindlaks teha kohut, kuhu ta võib pöörduda ning kostjal peab olema mõistlikult ettenähtav, missugusesse kohtusse võidakse tema vastu hagi esitada.

Kuigi autor ei nõustunud kohtuga osas, mille puhul ei olnud antud asjas hageja elu- või asukoht kostjale ettenähtav, möönab siiski, et investeerimiskonto asukoht iseenesest täitis samuti mõlemad kriteeriumid, kuivõrd hageja oli investeeringu ise sellesse liikmesriiki suunanud ning kahju tekkis otse sellel investeerimiskontol, mistõttu on täidetud nii ettenähtavuse kui ka tiheda seose kriteeriumid.

Teisest küljest on kohtuasjas VEB²²¹ Euroopa Kohus investeerimiskonto asukohta (koos hageja elukohta kriteeriumiga) tagasi lükanud ning väitnud, et Madalmaade kohtutel asja lahendamiseks pädevust ei ole, põhjusel, et investeerimiskonto asukoht ei olnud ettenähtav, kuna investeerimiskontod võivad asuda kus iganes ning kostjal ei olnud võimalik ette näha kus hageja konkreetne investeerimiskonto asus. Autor nõustub sellise järeldusega, kuivõrd sellises olukorras ei olnud kostjal tõepoolest võimalik konto asukohta ette näha.

---

²¹⁸ *Ibid*, p 50.

²¹⁹ C-168/02, Kronhofer.

²²⁰ *Ibid*, p-d 47-50.

²²¹ C-709/19, VEB.

Seega võib järeldada, et sama kriteeriumi kasutamine võib asjaoludest olenevalt erineda ning üldistatud kriteeriumi, mille kohasel on investeerimiskonto asukoht asjakohaseks ühendavaks faktoriks kohtualluvuse omistamiseks, järeldada ei saa.

Kahju tekkimise paigaks pidas kohus hoopis aktsiate noteerimiskohta, st paika, kus emitent pidi oma aktsiate börsil noteerimiseks täitma oma kohustuslikku aruandluskohustust ehk seadusjärgseid teavitamiskohustusi, kuna mõistlikult saab äriühing vaid neis liikmesriikides investeerimisturu olemasolu ette näha.²²² Töö kirjutaja hinnangul on selline koht kohtualluvuse omistamiseks ettenähtav, kuid ei täida ilmselt tiheda seose kriteeriumi. Nimelt peaks kahju tekkimise paika kindlaks määrama koha järgi, kus kahju konkreetselt ilmnes, kuivõrd just seal on juhtumi ning kahju kohta kõige hõlpsam tõendeid koguda. Ei saa aga kuidagi väita, et hageja tegelik kahju kostja aktsiate noteerimiskohas ilmneb, mistõttu ei vasta selline lähenemine tihedale seoses.

Pangakonto asukohta (koos elukohaga) on Euroopa Kohus ühendava kriteeriumina tunnistanud kohtuasjades Kolassa²²³ ja Löber²²⁴. Mõlemas kohtuasjas leidis kohus, et pangakonto asukoht on ettenähtav ja täidab ka tiheda seoses kriteeriumid. Sellisele tulemusele jõudis kohus põhjendades, et kuivõrd sertifikaadi emitent oli prospekti selles liikmesriigis registreerinud, peab ta olema valmis, et teistes liikmesriikides asuvad ebapiisavalt teavitatud isikud investeerivad sellesse sertifikaati ja kannavad kahju, st selline kohtualluvus on talle ettenähtav. Samuti oli täidetud tiheda seose kriteeriumid, kuivõrd kõik hagejate poolsed investeerimistehinguga seotud tegevused toimusid selles kohas, seega on seonduva hagi lahendamine ja asjaolude kindlaks tegemine kõige parem kõnealuses paigas.

Autor nõustub, et kohus kasutas ettenähtavuse ja tiheda seose kriteeriume põhjendatult ja selline lähenemine vastab määruse eesmärgile tugevdada Euroopa Liidus elavate isikute õiguskaitset, kuna võimaldab hagejal raskusteta kindlaks teha kohtu, kuhu ta võib pöörduda ja kostjal mõistlikult ette näha, millisesse kohtusse teda kaevata võib. Siiski võib järeldada, et kui sellised lisaasjaolud, mille kohaselt kõik tegevused toimusid pangakonto asukohas, poleks esinenud, ei oleks pangakonto asukoht iseenesest piisavaks kriteeriumiks loetud.

Nii ongi teisalt kohtuasjas Universal²²⁵ kohus pangakonto ja elukoha kombinatsiooni tagasi lükanud ning põhjendanud, et see ei ole ettenähtav ega täida ka tiheda seose nõuet. Kohus märkis, et pangakonto asukohta iseenesest ei saa pidada usaldusväärseks kriteeriumiks, kuna

---

²²² Ibid, VEB, p 35.

²²³ C-375/13, Kolassa.

²²⁴ C-304/17, Löber.

²²⁵ C-12/15, *Universal*.

isikul võib olla mitmeid pangakontosid, millelt ülekandeid teha, mis omakorda võib viia *forum shopping*'uni.

Pangakonto asukoht ei saa nimelt olla kostjale teada ega ettearvatav, samuti ei ole see kuidagi tihedalt seotud vaidluse all olnud hagiga. Lisaks rõhutas, et puhtalt varalise kahju tekkimise koha kohtutele pädevuse andmiseks peavad esinema ka muud erilised toetavad asjaolud, mis annavad siis hagejale võimaluse selle riigi kohtusse puhtalt varalise kahju tekkimise alusel pöörduda.²²⁶

Seega saab järeldada, et pangakonto asukoht iseenesest ei pruugi vastata ettenähtavuse ja tiheda seose põhimõtetele, kuivõrd sarnaselt investeerimiskonto asukohaga, on ka pangakonto asukoht meelevaldne ega pruugi asuda kohas, mis juhtumiga kuidagi seotud oleks. Seega võib kriteeriumi kasutamine asjaoludest olenevalt erineda ning üldistatud kriteeriumi, mille kohasel on pangakonto asukoht asjakohaseks ühendavaks faktoriks kohtualluvuse omistamiseks, järeldada ei saa.

Konkurentsi kahjustavast tegevusest tulenevate nõuete puhul kohtualluvuse määramiseks asjakohasteks teguriteks on Euroopa Kohus pidanud kahe tingimuste koosmõju: turgu, mida tegevus kahjustas ja kus kahju konkreetsele kannatanule tekkis ning paika, kus kahjustatud isik kaupu ostis. Lisaks märkis, et kui kahjustatud isik ostis konkurentsi kahjustava tegevusega mõjutatud kaupu mitmest erinevast kohast, tuleb kohtualluvus määrata kannatanu asukoha järgi. Autor nõustub, et Euroopa Kohus on järginud ettenähtavuse ja tiheda seoses nõudeid, kui määras kohtualluvuse kahjustatud turu ja kahju tekkimise koha järgi, kuivõrd see on ettenähtav kostjale, kuna ta on oma kahjustava tegevuse sinna suunanud, samuti on olemas tihe seos, kuna vaidluse esemeks on hagejale sellel turul tekkinud kahju.

Ühendava kriteeriumina on Euroopa Kohus kas täiendava või ainsa tegurina kasutanud ka hageja elu- või asukohta. Kohtuasjades Kolassa ja Löber leidis kohus, et hageja elu- või asukoht võib olla kohtualluvuse omistamiseks asjakohane kriteerium, kui kahju realiseerub otse hageja pangakontol samas kohas. Kohtuasjas VEB leidis kohus, et hageja elu- või asukoht koos pangakonto asukohaga ei ole kostjale ettenähtav ega seega asjakohane kriteerium. Kohtuasjas Kronhofer leidis kohus, et määrase sätet tuleb tõlgendada nii, et kahju tekkimise paik ei tähenda hageja elukohta, kus on tema vara peamine asukoht. Kohtuasjas Universal lükkas kohus selle hageja elu- või asukoha kriteeriumi tagasi põhjusel, et selline koht ei olnud kostjale ettenähtav. Samas kohtuasjas Peroxide, tunnistas kohus hageja elu- või asukohta kohtualluvuse omistamiseks ainsa kriteeriumina. Kohtuasjas Volvo märkis kohus, et hageja elu- või asukoht

---

²²⁶ C-12/15 p 38.

võib olla ühendavaks kriteeriumiks, kuid üksnes juhul, kui hageja on ostanud tooteid mitmest erinevast kohas ja seega ei saa sel alusel kohtualluvust kindlaks määrata. Kohtuasjades flyLaL-Lithuania ning Tibor-Trans kohus otseselt hageja elu-või asukohta ei tunnistanud, aga ka ei välistanud, vaid märkis, et kohtualluvuse omistamiseks on siiski oluline, kus kahju konkreetselt tekkis.

Eelnevast võib järeldada, et hageja elu- või asukohta puhul on tegemist väga ebakindla kriteeriumiga ning sellest ei saa kindlasti tuletada üldist reeglit, mille alusel hagejal on alati ega isegi mingitel kindlatel juhtumitel, õigus enda asukohajärgsesse kohtusse pöörduda. Samuti on Euroopa Kohus kõikides kohtuasjades (va Peroxide) märkinud, et hageja elukoht iseenesest ei ole ühendavaks kriteeriumiks, vaid hageja on mingitel juhtudel saanud elukohajärgse kohtualluvuse muude asjaolude esinemisel. Eelkõige peab selline koht vastama ettenähtavuse ja tiheda seose kriteeriumitele.

Näiteks oli Kolassa ja Löberi kohtuasjade puhul võtmeküsimuseks siiski kostjapoolne tegevuse suunatus konkreetsesse liikmesriiki, st kostja levitas Austrias puudulikku prospekti, mistõttu pidi ta ka ette nägema, et sealsed investorid võivad seetõttu kahju kannatada. Erinevalt aga VEB kohtuasjast, kus kostja ei olnud oma tegevust Hollandisse suunanud, st kostja aktsiad olid noteeritud üksnes Londoni ja Frankfurdi börsidel ning kostjapoolset prospekti levitamist vmt nagu Kolassa ja Löberi kohtuasjades, ei esinenud. Seega ei olnud kostjal tõepoolest võimalik ette näha hageja Hollandis asuvat kahju tekkimist. Need põhjendused ei olnud aga seotud küsimusega, kas hageja elukoht vastavas kohas asub või mitte.

Kokkuvõtlikult võib järeldada, et Euroopa Kohus võtab kohtupraktika kujundamisel arvesse määruses sätestatud üldpõhimõtteid ning lähtub ettenähtavuse ja tiheda seose põhimõtetest iga konkreetse juhtumi puhul. Kuigi autor ei nõustu igas asjas Euroopa Kohtu ettenähtavuse ja tiheda seose sisulise hindamisega, on neid kriteeriume eranditult igas kohtuasjas arvesse võetud.

Konkreetsetest asjaoludest lähtumine on aga viinud tulemini, mille kohaselt on kohtualluvuse omistamiseks võimalikud kriteeriumid ebakindlad ning Euroopa Kohus ei ole nende kohaldamisel järjepidev. See omakorda ei taga õiguskindluse põhimõtet, kui hagejal ei ole võimalik määrusele tuginedes kindlaks teha, millise kohtu poole tuleks tal õiguskaitse saamiseks pöörduda. Kohtualluvuse paiga kindlaks määramine ei tohiks sõltuda juhuslikest asjaoludest.²²⁷

---

²²⁷ Lehmann, M, 'Where Does Economic Loss Occur?' JPIL2011-3, lk 545.

Nimelt on valikulise kohtualluvuse eesmärgiks anda hagejale valik, millise kohtu poole pöörduda. Ebakindlad kriteeriumid ei taga selle valiku olemasolu ega hageja diskretsiooniotsust see valik ise teha.

Autor leiab, et selline ebakindlus soosib nii seda, et hageja ei pöördugi üldse enda õiguste kaitseks kohtusse, kuivõrd kui juba kohtu valiku puhul on vajalik läbi viia põhjalikum analüüs ning hiljem selgub, et tuleb hageda ka teises liikmesriigis, siis kogu menetluse maksmus võib kujuneda väga kalliks. Hagejal peaks olema võimalik vajalik kohus kindlaks teha pelgalt määruse sätteid vaadates, st määruse autonoomise tõlgendamise põhimõtte kohaselt peab võimalik ainult määrusest endast järeldada, kus nad hageda või hagetud olla saavad ja milliseid tingimusi peavad nad järgima teise liikmesriigi kohtuotsustest²²⁸. Tegelikkus on aga see, et kohtualluvuse omistamiseks vajalikud kriteeriumid ei ole selged ka mitte pärast põhjalikuma analüüsi teostamist, mistõttu ei saa see olla kuidagi kooskõlas määruse peamise eesmärgiga tagada ning tugevdada õiguskaitset.

Teisalt kui hageja esitab hagi näiteks enda asukoha kohtusse, võib selline tulem ka kostjale tunduda liialt kulukas ning keeruline, et kostja ei lähegi enda huve teise liikmesriiki kaitsma, mis toob kaasa tagaseljaotsuse tegemise kostja suhtes. Enda õiguste kaitse ei peaks olema aga sedavõrd keeruline, kuivõrd üldine suunis on siiski, et nii kahju tekitanud sündmuse paik kui ka kahju tekkimise paik olema selgelt ettenähtav nii hageja kui ka kostja jaoks²²⁹.

Selline ebakindel praktika tuleneb ilmselt peamiselt sellest, et Euroopa Kohus püüab alati järgida ettenähtavuse ning tiheda seose nõudeid, mistõttu vaadatakse igal konkreetsel juhul, kas võimalik kriteerium on nende põhimõtete järgi tagatud või mitte. Seega nagu mainitud otsustatakse konkreetse kriteeriumi kohaldamine või kohaldamata jätmine ühendava faktorina vastavalt konkreetsetele asjaoludele. Samuti võib selline ebakindlus tulla ka asjaolust, et Brüssel I bis määruse artikkel 7 punkt 2 alla käivad väga paljud erinevad lepinguvälise kahju juhtumid.

Sellest tulenevalt võib ka järeldada, et antud juhul võib kõiki kolme määruse eesmärke samaaegselt täita olla väga keerukas. Nimelt kui lähtuda sellest, et kõik vastavad kriteeriumid peavad täitma ettenähtavuse ja tiheda seose kriteeriume ning samas tagama järjepidevuse, siis kuna sätte alla käivad juhtumid on sedavõrd erinevad ning erinevate asjaoludega, on paratamatus, et üldiseid kriteeriumeid luua võimalik ei ole.

---

²²⁸ U. Magnus, P. Mankowski 2016, lk 40, komm. 93.

²²⁹ Dickinson, A, Lein, E. The Brussels I Regulation Recast. OUP Oxford. 1 edition. 2015, lk 162; EKo C-509/09 ja C-161/10, eDate jt v MGN Limited.

Samuti on Euroopa kohus eDate jt v MGN Limited kohtuotsuses²³⁰ rõhutanud, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb tõlgendada määruse sätteid iseseisvalt ning võtta arvesse määruse süsteemi ja eesmärgi.

Eelnevast tulenevalt võib järeldada, et valikulise kohtualluvuse omistamiseks vajalikud kriteeriumid Brüssel I bis ei ole selged ning õiguskindlust tagatud ei ole. Teisest küljest on sellise olukorra tekkimise arusaadav, kuivõrd selle sätte alla kuuluvate lepinguvälise kahju tekitanud juhtumite hulk ongi väga lai.

Autori hinnangul võiks mõelda Brüssel I bis määruse sõnastuse muutmise peale viisil, mille puhul täpsustada sätet lõigete abil vastavalt valdkonnale, st lisada täpsemad valikud. Töö kirjutaja hinnangul aitaks see kaasa Euroopa Kohtu eesmärgile ühtlustada asjaolud, mis loovad seose otseselt kantud kahju paigaga²³¹.

---

²³⁰ EKO C-509/09 ja C-161/10, eDate jt v MGN Limited.

²³¹ C-30/20, RH versus AB Volvo, kohtujurist Richard de la Touri ettepanek, p 59.

KOKKUVÕTE

Brüssel I *bis* määruse artikkel 7 punkt 2 annab hagejale lepinguvälise kahju puhul õiguse pöörduda kostja vastu kohtusse, kus kahju tekitanud juhtum on toimunud või võib toimuda. Selline säte eksisteerib lisaks määruse artiklis 4 sätestatud kohtualluvuse üldreeglile, mille puhul on hagejal alati kostja elu- või asukoha kohtusse võimalik pöörduda.

Euroopa Kohtu väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb suunis, et Brüssel I bis artikli 7 lõikes 2 sisalduvat mõistet „kahju tekkimise paik või tõenäoline tekkimise paik“ tuleb käsitada nii, et see hõlmab kaht eri paika, nii kahju tekkimise paika (*Erfolgsort*) kui ka kahju põhjustanud sündmuse paika (*Handlungsort*) ning kui need asukohad on erinevad, on hagejal õigus esitada hagi omal valikul kas ühe või teise paiga kohtusse. Määrusest ega selle ettevalmistavatest materjalidest ei tulene täpsemalt, mida mõistetakse termini „kahju tekitanud juhtum on toimunud või võib toimuda“ all, mistõttu tuleb selle sisu selgitada tõlgendamise kaudu.

Euroopa Kohus nimetatud termini tõlgendamisel teinud vastuolulisi lahendeid, mistõttu on keeruline aru saada, millised on Brüssel I bis artikkel 7 punkti 2 alusel kohtualluvuse määratlemisel otsustavateks teguriteks ehk mille alusel kahju tekitanud sündmuse toimumise paika ning kahju tekkimise paika kindlaks teha.

Selline ebaselgus on eriti problemaatiline aga puhtmajandusliku kahju puhul, kuivõrd sellisel juhul ei ole tegemist isiku ega asja materiaalse kahjustamisega ning füüsilise kahjustuse puudumise tõttu on ühelt poolt ka leitud, et varalise kahju puhul, mis seisneb üksnes finantsvara vähenemises, ei ole kahju tekkimise paiga määratlemine asjakohane ning sellest tuleks loobuda, sest rahaline kahju ei ole loogiliselt lokaliseeritav. Teiselt poolt on aga leitud, et puhtmajandusliku kahju lokaliseerimine on siiski võimalik ning seda tuleks vastavalt väljakujunenud suunistele ka teha.

Käesoleva töö eesmärgiks oli välja selgitada, mida on Euroopa Kohus mõistnud Brüssel I bis määruse artikli 7 punktis 2 sisalduva mõiste „kahju tekitanud juhtum on toimunud“ all ning olemasolevat kohtupraktikat kriitiliselt hinnata. Töö käigus tehti kindlaks milliste ühendavate faktorite alusel on Euroopa Kohus puhtmajandusliku kahju puhul kahju tekitanud sündmuse paika ja kahju tekkimise paika määratlenud. Sealhulgas, millistel juhtudel on hagejal võimalik pöörduda enda elu- või asukohajärgsesse kohtusse ning kas Euroopa Kohus on enda praktika kujundamisel järginud Brüssel I bis eesmärke ning olnud järjepidev.

Autor püstitas järgnevad uurimisküsimused: milliseid kriteeriumeid on Euroopa Kohus pidanud puhtmajandusliku kahju puhul asjakohasteks ühendavateks faktoriteks kohtualluvuse

omistamiseks artikkel 7 punkti 2 alusel; seejuures vaadati lisaks kas ja millistel kriteeriumitel on Euroopa Kohus pidanud õigustatuks andma hagejale soodsama kohtualluvuse võimaluse tema elu- ja asukohas; ning viimaks kas Euroopa Kohus on nende kriteeriumite kohaldamisel järginud Brüssel I bis määruse eesmärke ning olnud nende kriteeriumite kohaldamisel järjepidev tagades õiguskindluse põhimõtet.

Üldiselt saab järeldada, et olenemata diskussioonist kas puhtmajanduslikku kahju saab üldse lokaliseerida või mitte, püüdleb Euroopa Kohus siiski vastavate asjakohaste kriteeriumite välja selgitamise poole.

Esimese peatükis lähtus autor kohtualluvuse määramisest kahju tekitanud sündmuse toimumise paigast lähtuvalt. Euroopa Kohtu praktikast tulenes, et kahju põhjustanud sündmuse toimumise paiga määratlemisel panga- või investeerimiskontol avalduva kahju puhul on olulisteks asjakohasteks kriteeriumiteks kohtualluvuse omistamiseks kahjustava tegevuse kohta otsuse tegemise koht, milleks oli puuduliku prospekti levitamise otsustamise koht ning lepingu läbirääkimise ja allakirjutamise paik. Kohus leidis seega, et kahju tekitanud sündmuse toimumise paik tuleb kindlaks määrata kõige algsema kahjustava tegevuse järgi. Autori hinnangul ei pruugi selline kriteerium küll ettenähtavuse põhimõttega alati kooskõlas olla, kuid Euroopa Kohus on olnud selle kriteeriumi kohaldamisel järjepidev ning seda toetatakse õiguskirjanduses. Kohtualluvuse määramisel kahju tekitanud sündmuse toimumise paiga järgi panga- või investeerimiskontol avalduva kahju puhul ei tunnistanud Euroopa Kohus hageja elu- või asukohta ei ainsa ühendava tegurina kohtualluvuse omistamiseks ega ka mõne teise kriteeriumiga koosmõjus.

Konkurentsi kahjustavast tegevusest tulenevate kahju hüvitamise nõuete kohtualluvuse kindlaksmääramise kriteeriumiteks kahju põhjustanud sündmuse toimumise paiga järgi on Euroopa Kohus asjakohaseks pidanud hageja asukohta ja kokkuleppe sõlmimise kohta. Lisaks on kohus märkinud, et hageja asukoht on lubatud üksnes juhtudel, kus ühte kokkuleppe sõlmimise paika ei ole menetlusosaliste või kartellikokkuleppe sõlmimise episoodide paljususe tõttu võimalik kindlaks teha. Sellisel juhul tuleb kokkuleppe sõlmimise koht kindlaks teha konkreetse kahju kannatanu järgi, milline koht kattub üldjuhul kannatanu elu- või asukohaga. Samuti tulenes kohtupraktikast, et turgu valitseva seisundi kuritarvitamise puhul, tuleb kahju tekitanud sündmuse toimumise paigaks lugeda paika, kus sellist seisundit ära kasutati ehk kohta, kus vastavad teod toime pandi.

Kohtualluvuse määramise kohta kahju põhjustanud sündmuse toimumise paiga järgi puhul võib üldiselt märkida, et nende kriteeriumite kujundamisel ning kohaldamisel ei ole erilisi probleeme.

Teises peatükis keskendus autor kahju tekkimise paiga kriteeriumite välja selgitamisele. Euroopa Kohus on kahju tekkimise paiga määratlemiseks panga- või investeerimiskontol avalduva kahju puhul asjakohasteks kriteeriumiteks pidanud erinevaid tegureid: investeerimiskontot ainsa tegurina; pangakontot ja elukohta koosmõjus; noteerimiskohta ainsa faktorina ning kompromissilepingu sõlmimise kohta ainsa tegurina. Samal ajal on aga teiste juhtumite puhul ka leidnud, et investeerimiskontot ja pangakontot koos elukohaga pidanud ei saa pidada piisavaks. Hageja elu- või asukohta iseenesest pole kohus ühegi juhtum puhul ühendava tegurina tunnistanud.

Kahju tekkimise paiga määratlemiseks konkurentsi kahjustavast tegevusest tulenevate kahju hüvitamise nõuete puhul tuleb asjakohaste kriteeriumitena käsitleda: kannatanu elu- või asukohta, kuivõrd kannatanule kartellikokkuleppega tekitatud hagi menetlemine sõltub just konkreetse kannatanu olukorda iseloomustavatest teguritest, mistõttu on kõige parem kohus hageja elu- või asukohajärgne kohus; kahe tingimuse koosmõju, mille puhul võib kahju tekkimise paigaks pidada liikmesriigi turgu, mida konkurentsi kahjustav tegevus kahjustab ehk paik, kus turuhindasid moonutati ja kus kannatanu väitel talle kahju tekkis; ning viimaks kohta, kus kahjustatud isik tooteid ostis, eeldusel et see on konkurentsi kahjustavast tegevusest moonutatud turul, või kui selliseid oste on tehtud erinevates kohtades, siis kannatanu elu- või asukoht.

Kahju tekkimise paiga määratlemiseks asjakohasteks peetud kriteeriumite kohta võib märkida, et erinevalt kahju tekitanud sündmuse toimumise kohast, tõlgendatakse kahju tekkimise kohta väga ebakindlate kriteeriumite järgi. Euroopa Kohus on kõikides asjades ühendava kriteeriumi piisavuse otsustanud „konkreetsetele asjaoludele“ tuginedes, hinnates iga kord eraldi kas kriteerium vastab tiheda seose ja ettenähtavuse põhimõtetele.

Samuti saab järeldada, et kahju tekkimise paiga kindlaksmääramise kriteeriumid erinevad vastavalt kahju tekkimise valdkonnale, see tähendab, et kahju puhul, mis avaldus panga- või investeerimiskontol on kriteeriumid teistsugused võrreldes konkurentsi kahjustava tegevuse tulemusena tekkinud kahjule. Samuti on oluliseks erinevuseks asjaolu, et panga- või investeerimiskontol avalduva kahju puhul ei ole Euroopa Kohus tunnistanud hageja elu- või asukohajärgset kohtualluvust, kuid konkurentsi vastase tegevusest tulenevate nõuete puhul on.

Kolmandas peatükis vaatas Euroopa Kohtu praktika vastavust rahvusvahelise kohtualluvuse eesmärkidele, täpsemalt kas Euroopa Kohus on kohtualluvuse omistamise kriteeriumite kohaldamisel järginud Brüssel I bis määruse olulisi põhimõtteid ja taganud sellest tulenevalt õiguskindlust liikmesriigis elavate isikute õiguskaitse tugevdamiseks.

Autor vaatas, kas kohus on kõikide kriteeriumite puhul lähtunud määruse peamistest eesmärkidest, mille kohaselt peab Brüssel I bis preambula punktide 15, 16 ja 34 kohaselt kohtualluvuse eeskirjad peavad olema hästi prognoositavad; toetuma tihedale seosele kohtu ja menetluse vahel, mis aitaksid kaasa tõrgeteta õigusemõistmisele. Määruse ja kohtupraktika tõlgendused peavad olema järjepidevad.

Kolmandast peatükist saab järeldada, et sama kriteeriumi kasutamine võib asjaoludest olenevalt erineda ning üldistatud kriteeriumi, mille kohaselt on mingi kriteerium kohtualluvuse omistamiseks alati ja igal juhtumil sobiv, pole luua võimalik.

Näiteks nii pangakonto kui ka investeerimiskonto asukohad võivad samaaegselt vastata ettenähtavuse ja tiheda seose nõuetele kui määruse eesmärkidele, kuid samaaegselt olla ka täiesti meelevaldsed kohad, mida pole võimalik ette näha või millega pole menetluse otstarbekuse seisukohast mingit seost.

Sama saab järeldada hageja elu- või asukoha kohta, mille puhul on samuti tegemist väga ebakindla kriteeriumiga ning sellest ei saa kindlasti tuletada üldist reeglit, mille alusel hagejal on alati õigus enda asukohajärgsesse kohtusse pöörduda. Samuti on Euroopa Kohus kõikides enamikes kohtuasjades märkinud, et hageja elukoht iseenesest ei ole ühendavaks kriteeriumiks, vaid hageja võib mingitel juhtudel saada elukohajärgse kohtualluvuse muude asjaolude esinemisel. Eelkõige peab selline koht vastama ettenähtavuse ja tiheda seose kriteeriumitele.

Kokkuvõtlikult võib järeldada, et Euroopa Kohus võtab kohtupraktika kujundamisel arvesse määruses sätestatud eesmärgid ning lähtub ettenähtavuse ja tiheda seose põhimõtetest iga konkreetse juhtumi puhul.

Selline konkreetsetest asjaoludest lähtumine toob aga kaasa ebakindlad kriteeriumid, mis aga ei taga kohtupraktika kujundamisel järjepidevust. Hagejal peaks olema võimalik vajalik kohus kindlaks teha pelgalt määruse sätteid vaadates, st määruse autonoomise tõlgendamise põhimõtte kohaselt peab võimalik ainult määrusest endast järeldada, kus nad hageda või hagetud olla saavad. Tegelikult on aga see, et kohtualluvuse omistamiseks vajalikud kriteeriumid ei ole selged ka mitte pärast põhjalikuma analüüsi teostamist, mistõttu ei saa see olla kuidagi

kooskõlas määruse peamise eesmärgiga tagada ning tugevdada liikmesriigis elavate isikute õiguskaitset.

Selline ebakindel praktika tuleneb ilmselt peamiselt sellest, et Euroopa Kohus püüab alati järgida ettenähtavuse ning tiheda seose nõudeid, mistõttu vaadatakse igal konkreetsel juhul, kas võimalik kriteerium on nende põhimõtete järgi tagatud või mitte. Seega nagu mainitud otsustatakse konkreetse kriteeriumi kohaldamine või kohaldamata jätmine ühendava faktorina vastavalt konkreetsetele asjaoludele. Kuivõrd aga Brüssel I bis määruse artikli 7 punkti 2 alla mahub väga palju erinevaid lepinguvälise kahju juhtumeid, võivad ka kujundatavad kriteeriumid oluliselt erineda. Sellest tulenevalt võib ka järeldada, et antud juhul võib kõiki kolme määruse eesmärke ehk ettenähtavust ja tihedat seost ja järjepidevust samaaegselt täita olla väga keerukas.

Eelnevast tulenevalt võib järeldada, et valikulise kohtualluvuse omistamiseks vajalikud kriteeriumid Brüssel I bis ei ole selged ning õiguskindlust tagatud ei ole. Teisest küljest on sellise olukorra tekkimise arusaadav, kuivõrd selle sätte alla kuuluvate lepinguvälise kahju tekitanud juhtumite hulk ongi väga lai.

Autori hinnangul võiks mõelda Brüssel I bis määruse sõnastuse muutmise peale viisil, mille puhul täpsustada sätet lõigete abil vastavalt valdkonnale. Minimaalselt võiks eristada isikukahjusid, varalist kahju ja puhtmajanduslikku kahju, kuid autori hinnangul oleks vajalik veelgi täpsem liigendamine, kuivõrd nagu käesolevast tööst tulenes, võib ka puhtmajanduslikust kahjust tulenevad nõuded tekkida erinevates valdkondades ning tuua kaasa väga erinevaid kriteeriume. Töö kirjutaja hinnangul aitaks see parendada järjepidevust ja õigusselgust.

PURE ECONOMIC LOSS AND THE JURISDICTION FOR TORT UNDER THE BRUSSELS I (RECAST) REGULATION

ABSTRACT

The question of jurisdiction arises in a case with a foreign element. In the European Union, the rules of international jurisdiction are stated in Regulation (EU) No 1215/2012 of the European Parliament and of the Council (hereinafter Brussels I bis or the Regulation), which aims to simplify and strengthen the civil judicial protection of persons residing in the Union.

Article 7(2) of the Brussels I bis Regulation states the right of the plaintiff to bring an action against the defendant in non-contractual matters in the courts where the event giving rise to the damage occurred or is likely to occur. The author considers it necessary to add that, in so far as, according to recital 34 in the preamble to the Brussels I bis Regulation, it repealed and replaced Council Regulation (EC) No 44/2001 of 22 December 2000 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (the Brussels I Regulation), which in turn replaced Council Regulation (EC) No 44/2001 of 27 September 1968 on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (the Brussels I Regulation). In the case of the Brussels I Convention, which replaced the Brussels Convention of 27 September 1978 on the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters (the Brussels Convention), as amended by the successive conventions on the accession of the new Member States to that convention, the interpretation given by the Court of Justice to the provisions of the latter instruments also applies to Brussels I bis, in so far as the corresponding provisions may be regarded as 'equivalent'.

Neither the Regulation nor the preparatory materials do not specify what is meant by the expression 'the event giving rise to the damage has occurred or is likely to occur'. This must be clarified by means of interpretation.

It follows from the settled case-law of the Court of Justice of the European Union that the concept of 'place where the damage occurred or is likely to occur' stated in Article 7(2) of Brussels I bis must be understood as covering two different places, the place where the damage occurred (Erfolgsort) and the place where the event giving rise to the damage occurred (Handlungsort). In case where these places are different, the plaintiff is entitled to bring proceedings in the courts of one or other of these places.

The case-law of the Court of Justice of the European Union is inconsistent in its interpretation of the provision, which makes it difficult to understand what the decisive factors are for determining jurisdiction under Article 7(2) of Brussels I bis. In other words, it is unclear what is meant by the place where the event giving rise to the damage occurred and the place where the damage occurred.

The situation is more problematic in the cases of pure economic damage, since in this case there is no material damage to person or property and the absence of physical damage makes it more difficult to determine the place where the damage occurred.

The aim of this paper is to clarify what the Court of Justice has understood by the concept of "the event giving rise to the damage has occurred" in Article 7(2) of the Brussels I bis Regulation and to critically assess the existing case law. In other words, it examines the connecting factors which, in the Court's view, should determine the place of the event giving rise to the damage and the place where the damage occurred in the cases of pure economic damage. It will also identify the cases in which a plaintiff may bring proceedings before the courts for the place where he is domiciled and whether the Court of Justice has been consistent in its case-law with the objectives of Brussels I bis. Purely economic damage within the meaning of this work is damage which is not the result of damage to person or property but consists of purely pecuniary loss.

The author poses the following research questions: which criteria have been considered by the Court of Justice as the relevant factors for conferring jurisdiction under Article 7(2) in cases of pure economic loss; whether and on which criteria the Court of Justice has considered it justified to grant the plaintiff more favourable choice of forum in plaintiff's domicile; and, finally, whether the Court of Justice has respected the objectives of the Brussels I bis Regulation and been consistent in applying these criteria, while ensuring legal certainty.

In order to achieve this objective, the author analyses the case-law and the case-law of the Court of Justice and explains how the Court of Justice has interpreted the concept of "the place where the event giving rise to the damage occurred or is likely to occur" stated in the Article 7(2) of the Brussels I bis Regulation in relation to cases of pure economic loss. To this end, the author analyses the cases of the Court of Justice according to the place where the event giving rise to the damage occurred and the place where the damage was sustained. It also identifies the circumstances in the light of which the Court of Justice has arrived at such conclusions.

The thesis employs a combined research method, which consists in carrying out an empirical analysis of the case-law by comparing it with the settlement models in the theoretical literature.

The sources used are in particular the case-law of the Court of Justice, the Brussels I bis Regulation, the annotated editions of the Regulation and the scientific literature.

In the first chapter, the author based the determination of jurisdiction on the place where the event giving rise to the damage occurred. It followed from the case-law of the Court of Justice that, in order to determine the place of the event giving rise to the damage in the case of damage to a bank or investment account, the relevant criteria to determine jurisdiction over the harmful conduct were the place of the decision to distribute the defective prospectus and the place where the contract was negotiated and signed. The Court therefore held that the place of the event giving rise to the damage must be determined by reference to the most original harmful conduct. In the author's view, although such a criterion may not always be compatible with the principle of foreseeability, the Court of Justice has been consistent in its application of this criterion, and it is supported by the case-law. In determining jurisdiction on the basis of the place where the event giving rise to the damage occurred, in the case of damage occurring in a bank or investment account, the Court of Justice did not recognise the domicile of the plaintiff either as the sole factor for conferring jurisdiction or in conjunction with any other criterion.

As criteria for determining jurisdiction for anticompetitive damage claims on the basis of the place where the event giving rise to the damage occurred, the Court of Justice has considered the place of the plaintiff's domicile and the place where the agreement was concluded to be relevant. Furthermore, the Court of Justice has stated that the location of the plaintiff is admissible only in cases where it is not possible to identify a single place of the conclusion of the agreement because of the multiplicity of the parties to the proceedings or of the episodes in which the cartel agreement was concluded. In such a case, the place of settlement must be determined on the basis of the specific damage suffered by the victim, which will normally coincide with the victim's place of residence or domicile. It also followed from the case-law that, in the case of abuse of a dominant position, the place where the event giving rise to the damage occurred must be deemed to be the place where such a position was exploited, i.e. the place where the acts were committed.

As regards the determination of jurisdiction on the basis of the place where the event giving rise to the damage occurred, it can generally be noted that there are no particular problems in the design and application of these criteria.

In the second chapter, the author concentrated on identifying the criteria for the place where the damage occurred. The European Court of Justice has considered various factors to be relevant for determining the place of the loss in the case of a damage occurring in a bank account or an

investment account: the investment account as the sole factor; the bank account and the place of residence in combination; the place of listing as the sole factor; and the place of the conclusion of the contract of compromise as the sole factor. At the same time, however, other cases have also found that the combination of an investment account and a bank account as well as the place of residence cannot be considered sufficient. The plaintiff's residence or domicile per se has not been recognised by the court as a connecting factor in any of the cases.

For the purpose of determining the place of damage in anticompetitive damage claims, the relevant criteria must be considered as: the place of residence or domicile of the injured party, in so far as the conduct of an action brought against an injured party in a cartel depends on factors specific to the situation of the individual injured party, and the court of the place of residence or domicile of the plaintiff is therefore the most appropriate; a combination of two conditions, where the place of the damage may be considered to be the market in the Member State adversely affected by the anti-competitive conduct, i.e. the place where market prices were distorted and where the victim claims to have suffered damage; and, finally, the place where the injured party purchased the products, provided that this is the market distorted by the anti-competitive conduct, or, if such purchases were made in different places, the place of residence or domicile of the victim.

As regards the criteria considered relevant for determining the place of the event giving rise to the damage, it may be noted that, unlike the place where the event giving rise to the damage occurred, the place of the damage is interpreted according to very uncertain criteria. The Court of Justice has in all cases decided on the adequacy of the connecting criterion on the basis of the "particular circumstances", assessing on a case-by-case basis whether the criterion satisfies the principles of proximity and foreseeability.

It can also be concluded that the criteria for determining the place of the damage differ according to the sector in which the damage occurred, i.e. that the criteria are different for damage occurring in a bank or investment account compared to damage resulting from anti-competitive behaviour. Another important difference is that the Court of Justice has not recognised jurisdiction over the place of the plaintiff's domicile in the case of damage occurring in a bank or investment account, but has for claims arising from anti-competitive activities.

In the third chapter, the Court of Justice's case-law was examined according to the objectives of international jurisdiction, in particular whether the Court of Justice when determining jurisdiction, has complied with the essential principles of the Brussels I bis Regulation and has

consequently ensured legal certainty in order to strengthen the legal protection of persons residing in a Member State.

The author examined whether, for each of the criteria, the Court had followed the main objectives of the Regulation, which, according to points 15, 16 and 34 of the preamble of the Brussels I bis, is that the rules on jurisdiction shall be well predictable; that they shall be based on a close link between the court and the proceedings, which would contribute to the smooth administration of justice and that the interpretations of the Regulation and case-law must be consistent.

It can be concluded from Chapter 3 that the use of the same criterion may vary according to the circumstances and that it is not possible to establish a generalised criterion according to which a particular criterion for conferring jurisdiction is always appropriate in every case.

For example, the locations of both a bank account and an investment account may both satisfy the requirements of availability and proximity as objectives of the Regulation, but at the same time they may also be completely arbitrary locations which cannot be foreseen or have no connection with the expediency of the proceedings.

The same can be said of the place where the plaintiff is domiciled, which is also a very uncertain criterion and from which it is certainly not possible to derive a general rule that the plaintiff always has the right to be seized in the courts for the place where he is domiciled. Similarly, the Court of Justice has stated in all the majority of cases that the plaintiff's domicile is not in itself a connecting criterion, but that the plaintiff may in certain cases be able to obtain jurisdiction in the place of domicile in other circumstances. In particular, such a place must satisfy the criteria of *locus standi* and *nexus*.

To sum up, it can be concluded that the Court of Justice takes account the objectives set out in the Regulation when it compiles its case-law and applies the principles of availability and relatedness in each individual case.

However, such case-by-case approach leads to uncertain criteria which do not ensure consistency in the development of case-law. The plaintiff should be able to identify the necessary court merely by looking at the provisions of the Regulation, i.e. according to the principle of the autonomous interpretation of the Regulation, it must be possible to deduce from the Regulation itself alone where they can sue or be sued. The reality is that the criteria necessary to attribute jurisdiction are not clear, even after a more in-depth analysis, and can

therefore in no way be consistent with the main objective of the Regulation to guarantee and strengthen the legal protection of persons residing in a Member State.

This inconsistent practice is probably mainly due to the fact that the Court of Justice always tries to comply with the requirements of relevance and proximity, and therefore examines in each individual case whether or not a possible criterion is guaranteed by these principles. Thus, as mentioned above, the application or non-application of a criterion as a connecting factor will be decided on the basis of the particular circumstances. However, since there is a wide variety of non-contractual damage cases falling within the scope of Article 7(2) of the Brussels I bis Regulation, the criteria to be applied may also vary considerably. Consequently, it can also be concluded that in the present case it may be very difficult to meet all three objectives of the Regulation, namely the objectives of accessibility and close connection and consistency, at the same time.

Consequently, it can be concluded that the criteria for conferring selective jurisdiction in Brussels I bis are not clear and legal certainty is not guaranteed. On the other hand, this situation is understandable, given the very wide range of non-contractual cases covered by this provision.

In the author's view, there may be a time to amend the wording of the Brussels I bis Regulation in such a way as to clarify the provision by means of paragraphs according to the area concerned. At the very least, a distinction could be made between personal injury, material damage and pure economic damage, but the author considers that a more precise classification would be necessary, since, as this work has shown, pure economic damage claims can also arise in different areas and can involve very different criteria. In the author's view, this would improve consistency and legal clarity.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

KASUTATUD KIRJANDUS

1. Arons, T. M. C. Cross-border dimension of collective proceedings in the Brussels Ibis regime: jurisdiction, lis pendens and related actions. In Research Handbook on the Brussels Ibis Regulation. Edward Elgar Publishing. 2020.
2. Bochove, L. Purely Economic Loss in Conflict of Laws: The Case of Tortious Interference with Contract. Nederlands Internationaal Privaatrecht, 2016.
3. Bochove, L., Haentjens, M., Effectenbezitters: New Efforts to Localise the Place of Damage. The European Association of Private International Law. 2021 (Kättesaadav internetis: <https://eapil.org/2021/06/23/effectenbezitters-answers-but-also-more-questions/>)
4. Dickinson, A. Lein, E. The Brussels I Regulation Recast. OUP Oxford. 1 edition. 2015.
5. Hartley, T. C. Jurisdiction in tort claims for non-physical harm under Brussels 2012, Article 7 (2). International & Comparative Law Quarterly, 67(4), 987-1003, 2018.
6. Ilona Normela jt. Rahvusvaheline eraõigus. 2008. Kirjastus Juura, 3., täiendatud trükk.
7. Lehmann, M. CJEU in Effectenbezitters v. BP: Jurisdiction for Collective Actions Based on Incorrect Investor Information. European Association of Private International Law. 2021 (Kättesaadav internetis: <https://eapil.org/2021/05/21/cjeu-in-effectenbezitters-v-bp-jurisdiction-for-collective-actions-based-on-incorrect-investor-information/>)
8. Lehmann, M. Prospectus liability and private international law—Assessing the landscape after the CJEU’s Kolassa ruling (Case C-375/13). Journal of Private International Law, 12(2), 318-343. 2016.
9. Lehmann, M. The Law Applicable to Investor Claims: New Developments from the Rechtbank Rotterdam’s Judgment in Petrobas. The European Association of Private International Law. 2020 (Kättesaadav internetis: <https://eapil.org/2020/02/24/the-law-applicable-to-investor-claims-new-developments-from-the-rechtbank-rotterdams-judgment-in-petrobas/>)
10. Lehmann, M. Where does Economic Loss Occur?, Journal of Private International Law, 7:3, 527-550, 2011.
11. MacPherson, L. Vick, D. W. Anglicizing Defamation Law in the European Union. Virginia Journal of International Law. Virginia Journal of International Law Association. Summer, 1996. lk 964.

12. Magnus U. Mankowski P. Brussels Ibis Regulation. European Commentaries on Private International Law, Commentary. Sellier: European Law Publishers. 2016.
13. Magnus, U. Mankowski P. Brussels I Regulation. European Commentaries on Private International Law. Sellier: European Law Publishers. 2007
14. Mankowski, P. (Ed.). (2020). Research Handbook on the Brussels Ibis Regulation. Edward Elgar Publishing. 2020.
15. McGowan, L., & Morgan, E. J. 'Today's Softness is Tomorrow's Nightmare': Intensifying the Fight against Cartels in Brussels and Bonn. - Journal of European Integration, 34(6). 2012.
16. Rohová, I., & Sehnálek, D. Determining jurisdiction and the applicable law in cross-border unfair competition and unfair commercial practices cases. LeXonomica, 9(1). 2017.
17. Ungerer, J. Pure financial loss and international jurisdiction for tort under the Brussels I (Recast) Regulation: Case C-375/13 Harald Kolassa v. Barclays Bank plc, EU: C: 2015: 37 and Case C-12/15 Universal Music International Holding v. Michael Tétéreault Schilling (and others), EU: C: 2016: 449. Maastricht Journal of European and Comparative Law, 24(3), 2017.
18. Wolde, M. H. T., & Henckel, K. C. The ECJ's Interpretation of Article 5 (3) Brussels I Regulation: A Carefully Balanced System of Jurisdictional Rules. *IJPL*, 3, 195. 2013.

KASUTATUD MUUD MATERJALID

19. Jenard, P. (1979). Report on the protocols on the interpretation by the Court of Justice of the Convention of 29 February 1968 on the mutual recognition of companies and legal persons and of the Convention of 27 September 1968 on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters, signed at Luxembourg 3 June 1971. Official Journal C 59, 5 March 1979.
20. Sepp, M. Au haavamine internetis ja sellest tulenevate nõuete rahvusvaheline kohtualluvus. Magistritöö. Juhendaja Karin Sein. Tallinn: Tartu Ülikool, 2016.

KASUTATUD ÕIGUSAKTID

21. 1968 Brussels Convention on jurisdiction and the enforcement of judgments in civil and commercial matters (consolidated version) EÜT C 27, 26.1.1998, lk 1—33.

22. Nõukogu Määrus (EÜ) nr 44/2001, 22. detsember 2000, kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades. – EÜT L 012
23. Euroopa Parlamendi ja Nõukogu Määrus (EÜ) nr 864/2007, 11. Juuli 2007, lepinguväliste võlasuhtete suhtes kohaldatava õiguse kohta (Rooma II). – EL T L 199
24. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1215/2012, 12. detsember 2012, kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades. – EL T L 351
25. Euroopa Liidu toimimise lepingu konsolideeritud versioon 2012/C 326/01.

KASUTATUD KOHTUPRAKTIKA

26. EKo 27.09.1988, Kohtuasi 189/87, Athanasios Kalfelis versus Banque Schröder, Münchmeyer, Hengst & Co, jt.
27. EK 23.11.1989, C-220/88, Dumez France SA ja Tracoba SARL versus Hessische Landesbank jt, kohtujurist Darmon ettepanek.
28. EKo 11.01.1990, C-220/88, Dumez France SA ja Tracoba SARL versus Hessische Landesbank jt.
29. EKo 30.11.1976, C 21-76, Handelskwekerij G. J. Bier BV versus Mines de potasse d'Alsace SA.
30. EK 21.09.1994, C-364/93, Antonio Marinari versus Lloyds Bank plc ja Zubaidi Trading Company, kohtujurist Darmon ettepanek.
31. EK 18.05.1995, C-364/93, Antonio Marinari versus Lloyds Bank plc ja Zubaidi Trading Company, kohtujurist Leger ettepanek.
32. EKo 19.09.1995, C-364/93, Antonio Marinari versus Lloyds Bank plc ja Zubaidi Trading Company.
33. EKo 7.03.1995, C-68/93, Fiona Shevill, Ixora Trading Inc., Chequepoint SARL and Chequepoint International Ltd versus Presse Alliance SA.
34. EKo 7.03.1995, C-68/93, Fiona Shevill, Ixora Trading Inc., Chequepoint SARL and Chequepoint International Ltd versus Presse Alliance SA., kohtujurist Darmon ettepanek.
35. EKo 19.02.2002, C-256/00, *Besix SA versus Wasserreinigungsbau Alfred Kretzschmar GmbH & Co. KG (WABAG) ja Planungs- und Forschungsgesellschaft Dipl. Ing. W. Kretzschmar GmbH & KG (Plafog)*.
36. EKo 17.09.2002 C-334/00, Fonderie Officine Meccaniche Tacconi SpA versus Heinrich Wagner Sinto Maschinenfabrik GmbH (HWS).

37. EK 15.01.2004, C-168/02, Rudolf Kronhofer versus Marianne Maier jt, kohtujurist Leger ettepanek.
38. EKo 15.01.2004, C-433/01, Freistaat Bayern versus Jan Blijdenstein.
39. EKo 05.02.2004, C-18/02, Danmarks Rederiforening, tegutsedes DFDS Torline A/S nimel versus LO Landsorganisationen i Sverige, tegutsedes SEKO Sjöfolk Facket för Service och Kommunikation nimel.
40. EKo 10.06.2004, C-168/02, Rudolf Kronhofer versus Marianne Maier jt.
41. EKo 16.07.2006 C-103/05, Reisch Montage AG versus Kiesel Baumaschinen Handels GmbH.
42. EÜKo 13.12.2006, COMP/F/C.38.620, Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Chemicals Holding AB, EKA Chemicals AB, Degussa AG, Edison SpA, FMC Corporation, FMC Foret S.A., Kemira OYJ, L'Air Liquide SA, Chemoxal SA, Snia SpA, Caffaro Srl, Solvay SA/NV, Solvay Solexis SpA, Total SA, Elf Aquitaine SA ja Arkema SA vastu.
43. EKo 16.07.2009, C-189/08, Zuid-Chemie BV versus Philipppo's Mineralenfabriek NV/SA.
44. EKo 25.10.2011, C-509/09 ja C-161/10, eDate Advertising GmbH v X ja Olivier Martinez ja Robert Martinex versus MGN Limited.
45. EKo 10.11.2010, C-523/10, Wintersteiger AG versus Products 4U Sondermaschinenbau GmbH.
46. EKo 18.07.2013, C-147/12, ÖFAB, Östergötlands Fastigheter AB versus Frank Koot ja Evergreen Investments BV.
47. EKo 16.01.2014, C-45/13 Andreas Kainz versus Pantherwerke AG.
48. EK 05.06.2014, C-557/12, KONE AG, Otis GmbH, Schindler Aufzüge und Fahrtreppen GmbH, Schindler Liegenschaftsverwaltung GmbH, ThyssenKrupp Aufzüge GmbH versus ÖBB Infrastruktur AG.
49. EK 03.09.2014, C-375/13, Harald Kolassa versus Barclays Bank plc, kohtujuristi Szpunar ettepanek.
50. EK 11.12.2014, C-352/13, Cartel Damage Claims (CDC) Hydrogen Peroxide SA versus Akzo Nobel NV jt, kohtujurist Niilo Jääskinen ettepanek.
51. EKo 28.01.2015, C-375/13, Harald Kolassa versus Barclays Bank plc.
52. EKo 21.05.2015, C-352/13, Cartel Damage Claims (CDC) Hydrogen Peroxide SA versus Akzo Nobel NV jt.
53. EK 10.03.2016, C-12/15, Universal Music International Holding BV versus Michael Tétéreault Schilling jt, kohtujurist Szpunar ettepanek.

54. EKo 16.06.2016, C-12/15, Universal Music International Holding BV versus Michael Tétreault Schilling jt.
55. EK 28.02.2018, C-27/17, AB flyLAL-Lithunian Airlines versus Starptautiskā lidosta Rīga VAS ja ,Air Baltic Corporation AS, kohtujurist Bobek ettepanek.
56. EK 08.05.2018, C-304/17, Helga Löber versus Barclays Bank PLC, kohtujurist Bobeki ettepanek.
57. EKo 05.07.2018, C-27/17, AB flyLAL-Lithunian Airlines versus Starptautiskā lidosta Rīga VAS ja ,Air Baltic Corporation AS.
58. EKo 12.09.2018, C-304/17, Helga Löber versus Barclays Bank PLC.
59. EKo 29.07.2019, C-451/18, Tibor-Trans Fuvarozó és Kereskedelmi Kft. versus DAF TRUCKS N.V.
60. EKo 19.07.2020, C-343/19, Verein für Konsumenteninformation versus Volkswagen AG.
61. EK 17.12.2020, C-709/19, Vereniging van Effectenbezitters versus BP plc, kohtujurist Campos Sánchez-Bordona ettepanek.
62. EK 22.04.2021, C-30/20, RH versus AB Volvo jt, kohtujurist Richard de la Touri ettepanek.
63. EKo 12.05.2021, C-709/19, Vereniging van Effectenbezitters versus BP plc.
64. EKo 15.07.2021, C-30/20, RH versus AB Volvo jt.